

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

10.2.e

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Auteur
10.2.e
T 070 10.2.e
@minez.nl

Datum
6 januari 2016

Kenmerk
DGBI-TOP / 16002330

nota

Antwoord Kamervragen van de heren Vuijk en Teeven
naar aanleiding van berichten over het schrappen van
banen bij Fokker

Kopie aan
10.2.e /MT-B&I/MT-Top¹⁰⁰
10.2.e (DC)/10.2.e (Top)

Bijlage(n)
1

Parafenroute

<u>Digitaal akkoord 08-01</u> 10.2.e	<u>Digitaal akkoord 11-01</u> 10.2.e	Paraaf
Medeparaaf	Medeparaaf	Medeparaaf

BBR-digitaal akkoord 11-01

10.2.e

Aanleiding

Op 15 december 2015 stelden de Kamerleden Vuijk en Teeven 7 vragen naar aanleiding van berichten dat Fokker voornemens is 270 banen te schrappen. 5 Vragen liggen op het terrein van EZ, 1 vraag op het terrein van Defensie en 1 vraag is voor EZ en Defensie gezamenlijk. De Minister van Defensie is akkoord met de voorgestelde antwoorden en stemt er mee in dat u mede namens haar de vragen beantwoordt.

Advies

U kunt, mede namens de Minister van Defensie, de bijgevoegde brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer ondertekenen.

Kernpunten

In de antwoorden wordt het volgende aangegeven.

- Met name civiele vliegtuigen kennen langere levenscycli dan vroeger. Dit leidt er toe dat ontwikkelingspersoneel wordt ontslagen vanwege minder werk voor de ontwikkeling van compleet nieuwe vliegtuigen. Daarnaast zorgen de veel langere productieperiodes er voor dat door efficiency-effecten het productiepersoneel gedurende de tijd ook afneemt.
- De maatregelen van Fokker leiden er toe dat de kostenbasis wordt versterkt en de efficiency wordt vergroot waarmee de concurrentiepositie op termijn wordt versterkt.
- Het 'strategisch partnerschap' (terminologie van de heren Vuijk en Teeven) in de vorm van samenwerking tussen industrie en Defensie wordt niet aangetast omdat de Nederlandse kennispositie niet verslechtert.

Ontvangen BBR

12/1-13/1
14 JAN. 2016

- Het verschil tussen de ontslagen bij Fokker en Thales is dat bij Fokker de langere productieduur de oorzaak is en bij Thales de ontslagen samenhangen met een uitstel van investeringen in de markt voor marineschepen.
- Of andere Nederlandse bedrijven dezelfde maatregelen zullen treffen is niet te voorzien. Dat is afhankelijk van hun product-marktcombinatie en concurrentiepositie. Bedrijven hebben maatregelen genomen om met veranderende marktomstandigheden om te gaan waardoor zij nog steeds op een kwalitatief hoog niveau opereren. Bij een aantrekken van de defensiemarkt hebben zij een goede uitgangspositie.

10.2.e

10.2.e

TER ADVISERING

Aan de Minister

Zie Wz 2: de
ten "gouden driehoek"
geformieerd in niet

10.2.e

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Auteur
10.2.e
T 070 379 10.2.e
10.2.e@minez.nl

Datum
6 januari 2016

Kenmerk
DGBI-TOP / 16002438

Kopie aan
M. Camps/MT-B&I/MT-Top/P.
Taal (Top)/J. Beekman (DC)

nota

Antwoord Kamervragen van de heren Vuijk en Teeven
inzake ontslagen bij Thales

Bijlage(n)
1

Parafenroute

<u>Digitaal akkoord 13-01-2016</u>	<u>Digitaal akkoord 13-01-2015</u>	Paraaf
10.2.e		
Medeparaaf	Medeparaaf	Medeparaaf

BBR-paraaf akkoord 13-01-2016

10.2.e

Aanleiding

Op 7 december 2015 stelden de Kamerleden Vuijk en Teeven 9 vragen naar aanleiding van het ontslag van 200 personen bij Thales. 7 Vragen liggen op het terrein van defensie, 1 vraag ligt op het terrein van EZ en 1 vraag is voor Defensie en EZ gezamenlijk. Voorgesteld wordt dat de Minister van Defensie mede namens u de vragen zal beantwoorden.

Advies

Ik adviseer u in te stemmen met de voorgestelde antwoorden op het terrein van EZ. Indien u akkoord bent, zal de Minister van Defensie het totaal van de antwoorden (bijgevoegd) mede namens u afdoen.

Kernpunten

De vragen en voorgestelde antwoorden op het beleidsterrein van EZ zijn de volgende.

3. .... Welke gevolgen heeft dit (dat wil zeggen de verschuivingen in de Nederlandse investeringen in defensiematerieel) voor de Nederlandse defensie-industrie en voor de Nederlandse krijgsmacht?

De maatregel die Thales Nederland bekend heeft gemaakt is van bedrijfseconomische aard en betreft een interne reorganisatie. Thales Nederland is een onderdeel van een wereldwijd opererend concern met een omzet van € 13 miljard.

Of de maatregel van Thales Nederland op termijn gevolgen heeft voor Defensie is nog niet te zeggen omdat nog niet duidelijk is om wat voor soort functies het gaat.

Ontvangen BBR

14/1

18 JAN. 2016

5. Is het bij u bekend of het schrappen van banen ook bij andere bedrijven binnen de Nederlandse defensie-industrie op stapel staat? Zo ja, welke consequenties heeft dit voor de positie van de Nederlandse defensie-industrie? Graag een toelichting.

Defensie is ermee bekend dat ook bij Fokker ontslagen aangekondigd zijn. Zie de antwoorden op de vragen inzake Fokker van de leden Vuijk en Teeven van 15 december 2015 met kenmerk 2015Z24530. De gevolgen hiervan voor de Nederlandse defensie industrie worden in die antwoorden beschreven.

Maatregelen die bedrijven hebben genomen zijn een reactie op de negatieve marktontwikkelingen. Desalniettemin opereert de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie nog steeds op een kwalitatief hoog niveau dat mede in stand wordt gehouden door de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheidsinstanties ~~in de 'gouden driehoek'~~.

Influensie

De belangrijkste punten van de Defensieantwoorden op de hen betreffende vragen zijn de volgende.

- Strategische investeringen in nieuw materieel zijn langlopende trajecten. De komende maanden zal besluitvorming plaatsvinden over de behoeftestelling ten aanzien van de vervanging van de M-fregatten en de vervanging van de walrusklasse onderzeeboten en het instandhoudingsprogramma van de LC-fregatten. Bij positieve besluitvorming zijn er reële kansen voor opdrachten voor de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie.
- De technologische kennis op radargebied is van essentieel belang voor de Marine en het kosteneffectief verwerven en instandhouden van sensorsystemen. De lopende projecten (zoals recent uitgevoerde testen met Thales voor aanpassing van de SMART-L software) worden niet geraakt door deze Thalesmaatregel.
- De samenwerking tussen Defensie en EZ, kennisinstellingen en industrie is vastgelegd in de Defensie Industrie Strategie (DIS) van 10 december 2013. Binnen deze 'gouden driehoek' vindt informatie-uitwisseling tussen partijen plaats.
- Bij het jaarlijkse begrotingsproces hoort een investeringsplan. De relatie met de defensie-industrie is daarbij, naast andere factoren (geld, operationeel belang, internationale samenwerking, etc.) een factor van invloed.

10.2.e

Van: RE10.2.e @mindef.nl
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl
Onderwerp: SPOED verzoek dat EZ instemt Concept versie beantwoording Kamervragen Vuijk en Teeven over ontslagen bij Thales (versie 8 januari 2016)
Datum: vrijdag 8 januari 2016 14:13:03
Bijlagen: [Concept versie beantwoording Kamervragen Vuijk en Teeven over ontslagen bij Thales \(versie 8 januari 2016\).docx](#)

10.2.e ,

Gevoegd in bijlage de concept antwoorden op vragen van Vuijk en Teeven betreffende ontslagen bij Thales. Deze vragen zijn gesteld aan de minister van Defensie en aan de minister van Economische Zaken.

Beantwoording van deze vragen is wat ons betreft door minister Hennis mede namens minister Kamp.

Dank je wel voor het aanleveren van de input door EZ / CMP.

De in in bijlage gevoegde versie gaat nu bij Defensie de parafenronde in.

Vriendelijk verzoek om deze versie binnen EZ te bezien en mij **maandag 11 januari om 14.00 uur** te informeren dat jullie met deze versie akkoord zijn.

Prettig weekend.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum

Betreft Vragen van de leden Vuijk en Teeven (beiden VVD) aan de ministers
van Defensie en van Economische Zaken over het schrappen van
banen bij Thales Nederland

Onze referentie

BS2016000279

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Hierbij bied ik u mede namens de minister van Economische Zaken de
antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Vuijk en Teeven
(beiden VVD) over het schrappen van banen bij Thales Nederland. Deze vragen
werden ingezonden op 7 december 2015 met kenmerk 2015Z23741.

De Minister van Defensie,

J.A. Hennis-Plasschaert

Antwoorden van de ministers van Defensie en van Economische Zaken op vragen van de leden Vuijk en Teeven (beiden VVD) over het schrappen van banen bij Thales Nederland.

1. Bent u bekend met het bericht "Thales Nederland schrapt 200 banen"?¹

Ja.

2. Klopt het dat deze banen worden geschrapt in verband met de uitstel van investeringen in de markt voor marineschepen? Graag een toelichting.

3. Is het waar dat deze maatregel een direct gevolg is van het op de lange baan schuiven of verdringen van strategische investeringen door uitgaven van meer urgente aard? Zo ja, om welke investeringen gaat het? Zijn dit verschuivingen van tijdelijke aard? Welke gevolgen heeft dit voor de Nederlandse defensie-industrie en voor de Nederlandse krijgsmacht?

De maatregel die Thales Nederland bekend heeft gemaakt is van bedrijfseconomische aard en betreft een interne reorganisatie. Thales Nederland is een onderdeel van een wereldwijd opererend concern met een omzet van € 13 miljard. Strategische investeringen in nieuw materieel zijn langdurige trajecten. Defensie maakt per investeringsproject de afweging of dit past binnen de gegeven financiële kaders van de begroting. In de huidige begroting zijn ook investeringen opgenomen met kansen voor de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie, zoals Thales Nederland. De komende maanden zal onder andere besluitvorming plaats hebben over de behoeftestelling voor de vervanging van de M-fregatten, de behoeftestelling voor de vervanging van de Walrusklasse onderzeeboten en het instandhoudingsprogramma LC-fregatten. Bij positieve besluitvorming over deze projecten bestaan er reële kansen dat daar opdrachten voor de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie uit zullen voortkomen. Of de maatregel van Thales Nederland op termijn gevolgen heeft voor Defensie is nog niet te zeggen omdat nog niet duidelijk is om wat voor soort functies het gaat.

4. Recent is een succesvolle test uitgevoerd met het uitschakelen een ballistische dreiging, waarbij de SMART-L radar van Thales is gebruikt; in hoeverre raakt deze maatregel van Thales de toegang van de Nederlandse Koninklijke Marine tot deze technologie?

Technologische kennis op het gebied van radar is van essentieel belang voor de Koninklijke Marine en het kosteneffectief verwerven en instandhouden van sensorsystemen. De recent samen met Thales uitgevoerde testen, waarbij de software van de SMART-L van een LC-fregat was aangepast om ballistische raketten te kunnen detecteren, zijn een belangrijke stap in de ontwikkeling en productie van de BMD-capability voor de SMART-L systemen. Hiervoor zijn inmiddels de contracten getekend en is de productie begonnen. Zodoende verwacht Defensie niet dat door de maatregel de Koninklijke Marine geen toegang

---

¹ <http://nos.nl/artikel/2072825-thales-nederland-schrapt-200-banen.html>

meer zal hebben tot deze technologie. De toegang tot deze technologie is zeker gesteld.

5. Is het bij u bekend of het schrappen van banen ook bij andere bedrijven binnen de Nederlandse defensie-industrie op stapel staat? Zo ja, welke consequenties heeft dit voor de positie van de Nederlandse defensie-industrie? Graag een toelichting.

Defensie is ermee bekend dat ook bij Fokker ontslagen aangekondigd zijn. Zie de antwoorden op de vragen inzake Fokker van de leden Vuijk en Teeven van 15 december 2015 met kenmerk 2015Z24530. De gevolgen hiervan voor de Nederlandse defensie industrie worden in die antwoorden beschreven. Maatregelen die bedrijven hebben genomen zijn een reactie op de negatieve marktontwikkelingen. Desalniettemin opereert de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie nog steeds op een kwalitatief hoog niveau dat mede in stand wordt gehouden door de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheidsinstanties in de 'gouden driehoek'.

6. Deelt u de mening dat de defensie-industrie een belangrijk element vormt van de Nederlandse economie en een strategische partner voor zowel het ministerie van Defensie als het ministerie van Economische Zaken? Deelt u de mening dat de defensie-industrie een onmisbare schakel is bij het instandhouden van onze krijgsmacht en (daarmee) een cruciale rol vervult in de internationale veiligheidsketen? Bent u eveneens van mening dat de defensie-industrie een belangrijke aanjager is van innovatie en daarmee van Nederlandse welvaart? Graag een toelichting op al deze punten.

7. Deelt u de mening dat de krijgsmacht naast goede medewerkers afhankelijk is van hoogtechnologisch materieel en dat kennis daarover in ons land beschikbaar moet zijn om als 'smart buyer' te kunnen verwerven? Graag een toelichting.

Het ministerie van Defensie en het ministerie van Economische Zaken hebben de wijze van samenwerking met de defensie- en veiligheidsindustrie en de kennisinstellingen in de Defensie Industrie Strategie (DIS) van 10 december 2013 vastgelegd.

Samen vormen zij de gouden driehoek, een dynamisch platform voor initiatieven en interactie. Door deze nauwe samenwerking versterken zij het innovatieve vermogen van de hele defensie- en veiligheidssector. Een goed functionerende gouden driehoek raakt daarmee aan de wezenlijke belangen van nationale veiligheid en versterkt de positie die Nederland in internationaal verband inneemt.

De krijgsmacht dient haar kennisniveau in stand te houden om haar rol als *smart buyer* te kunnen invullen. Binnen de gouden driehoek vindt informatie-uitwisseling plaats waarbij de mogelijkheden voor toekomstige behoeftes worden verkend. Hierbij wordt gebruik gemaakt van elkaars kennis. Defensie dient hierbij wet- en regelgeving in acht te nemen en het evenwicht te bewaren tussen aan de ene kant aanvaardbare veiligheidsrisico's, het behoud van autonomie en een goede marktpositie als klant, en aan de andere kant de noodzakelijke openheid

om het innovatieve vermogen van de Nederlandse defensie- en veiligheidsgerelateerde industrie te mobiliseren.

8. Op welke wijze wordt bij het plannen of verschuiven van investeringen rekening gehouden met de gevolgen daarvan voor de defensie-industrie en voor de strategische relatie daarmee? In hoeverre houdt u in het plannen van investerings- en instandhoudingsprojecten rekening met het structureel instandhouden van de daarvoor benodigde kennisbasis in de defensie industrie?

Als onderdeel van het begrotingsproces wordt jaarlijks het investeringsplan in balans gebracht met het financieel kader. Factoren die daarbij een rol spelen zijn onder meer het operationeel belang, de effecten op de exploitatiekosten, de belangen op het gebied van internationale samenwerking, kansen die zich voordoen met een internationale partner of met de industrie, financiële nadelen van uitstel of eventuele voordelen van vervroeging. De relatie met de defensie-industrie is dus, naast andere, zeker een factor van invloed.

9. Op welke wijze waarborgt u behoud en toegang tot technologische kennis over de huidige als ook de toekomstige operationele wapen- en sensorsystemen?

Het waarborgen van de toegang tot technologische kennis is een belangrijk uitgangspunt van de Strategische Kennis en Innovatieagenda. Defensie investeert structureel in een "eigen" kennisbasis en onderzoekscapaciteit. Zo werkt Defensie bijvoorbeeld samen met TNO waarmee een strategisch partnerschap is aangegaan. Door samenwerking in de gouden driehoek met de defensiegerelateerde industrie, kennisinstituten en via het Platform Nederland Radarland wordt gezamenlijk gewerkt aan de kosteneffectieve ontwikkeling van 'state of the art' radarsystemen. In dit kader worden regelmatig onderzoeks- en ontwikkelopdrachten op het gebied van sensortechnologie verstrekt binnen de gouden driehoek, waar ook Defensie de vruchten van plukt.

Doordat bij Defensie vooral de Directie Materiële Instandhouding van CZSK veel onderhoud uitvoert aan de bij Defensie aanwezige radarsystemen, is behoud van kennis over de in gebruik zijnde radarsystemen geborgd. Voor de BMD-capaciteit van de SMART-L systemen en de grondgebonden SMART-L EWC systemen zijn instandhoudingscontracten afgesloten. Hierdoor is Thales Nederland eraan gebonden om gedurende de contractperiode de kennis over deze systemen in stand te houden en te delen.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum **14 JAN. 2016**
Betreft Antwoorden op vragen inzake berichten over het schrappen van banen
bij Fokker

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 16002398

Uw kenmerk
2015Z24530

Geachte Voorzitter,

Mede namens de minister van Defensie bied ik u hierbij de antwoorden aan op de vragen van de leden Vuijk en Teeven inzake het schrappen van banen bij Fokker, ingezonden op 15 december 2015 met kenmerk 2015Z24530.

1

Bent u bekend met het bericht "Fokker schrappt 270 banen in Nederland"?¹

Antwoord
Ja.

2

Klopt het dat toeleveranciers van vliegtuigonderdelen minder werk hebben, doordat vliegtuigbouwers zich de laatste jaren steeds vaker richten op verbetering van bestaande modellen en minder nieuwe toestellen maken? Raakt dit ook de tak van deze bedrijven die zich bezig houdt met het maken van onderdelen voor militaire toestellen? Graag een toelichting.

Antwoord

Langere levenscycli van hedendaagse vliegtuigtypen hebben invloed op de werkgelegenheid in de vliegtuigbranche. Dit geldt niet alleen bij directe toeleveranciers zoals Fokker, maar ook bij de hoofdaannemers (*Original Equipment Manufacturers*, OEM's) zelf.

Voor ontwikkelings- en 'engineeringafdelingen' van hoofdaannemers en directe toeleveranciers geldt dat regelmatige vernieuwing en doorontwikkeling van bestaande systemen en componenten een kleinere werklast kent dan de ontwikkeling van compleet nieuwe systemen en componenten.

Voor productieafdelingen betekenen langere levenscycli dat gedurende langere tijd vliegtuigen voor hetzelfde type modificaties en de daarbij benodigde componenten worden gebouwd. De afname van de werklast is daar vooral het gevolg van efficiëncyslagen die hierbij kunnen worden gemaakt.

¹ <http://www.nu.nl/ondernemen/4180837/fokker-schrapt-270-banen-in-nederland.html>

3
Welke gevolgen heeft deze maatregel voor de positie van Fokker als toeleverancier van onderdelen voor militaire toestellen?

Antwoord

De maatregel die Fokker neemt, is vooral het gevolg van de situatie op de civiele vliegtuigmarkt en heeft geen gevolg voor de positie van Fokker als toeleverancier van onderdelen van militaire vliegtuigen. Fokker wil kosten verlagen en de efficiëntie vergroten om haar concurrentiepositie op termijn te versterken.

4
Welke gevolgen heeft deze maatregel voor de Nederlandse defensie-industrie als strategische partner voor Defensie? Wordt die positie verzwakt? Graag een toelichting.

5
Heeft het schrappen van deze banen gevolgen voor de Nederlandse krijgsmacht? In hoeverre raakt het de toegang van de Nederlandse Koninklijke Luchtmacht tot luchtvaarttechnologie en -expertise, bijvoorbeeld in het kader van het F-35 programma?

Antwoord 4 en 5
Door de nu aangekondigde maatregelen wordt het strategische partnerschap in de vorm van samenwerking van de industrie met Defensie niet aangetast. Het is een maatregel waarmee het bedrijf zich aanpast aan de marktomstandigheden en waardoor de kennispositie niet verslechtert. Vanuit deze kennispositie is en blijft intensieve samenwerking in de gouden driehoek mogelijk tussen bijvoorbeeld Fokker, kennisinstututen (met name het NLR en TNO), Defensie en de Koninklijke Luchtmacht in het bijzonder.

6
Bestaat er volgens u een relatie tussen het schrappen van deze 270 banen bij Fokker en de eerder aangekondigde maatregelen bij Thales? Zo ja, welke relatie is dat volgens u en hoe verhoudt zich dat tot de Nederlandse krijgsmacht? Zo nee, kunt u toelichten waarom niet?

Antwoord
Er is geen relatie tussen de maatregelen bij Thales en Fokker. Het gaat om twee bedrijven die onafhankelijk van elkaar op twee verschillende markten opereren. Bij Fokker gaat het, zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2, om systemen en componenten voor vooral de civiele vliegtuigindustrie die een steeds langere productieduur kent.
Voor Thales geldt, zoals aangegeven in het antwoord op de vragen die apart zijn gesteld over de ontslagen bij Thales, dat de vermindering van het personeelsbestand samenhangt met een uitstel van investeringen in de markt voor marineschepen.

7

Verwacht u dat het schrappen van banen bij Thales en Fokker het begin van een negatieve trend is, waarbij andere bedrijven zullen volgen die actief en belangrijk zijn binnen/voor de Nederlandse defensie-industrie? Zo ja, wat kan worden gedaan om deze negatieve trend een halt toe te roepen?

Antwoord

Of andere Nederlandse bedrijven dezelfde maatregelen zullen nemen is niet te voorzien. Dat is mede afhankelijk van de aard van de producten die zij leveren, het specifieke marktsegment waarop zij opereren en de concurrentiepositie waarin zij verkeren.

In het algemeen geldt dat de investeringen in defensiematerieel door landen die relevant zijn voor Nederlandse bedrijven de afgelopen periode achterbleven. Bedrijven hebben uiteenlopende maatregelen genomen om met deze marktomstandigheden om te gaan, waaronder het verkennen van de markt voor civiele veiligheidsproducten. De Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie opereert nog steeds op een kwalitatief hoog niveau dat mede in stand wordt gehouden door de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstututen en overheidsinstanties in de 'gouden driehoek'. Dit betekent dat de Nederlandse industrie heeft voor het verwerven van opdrachten materieel aantrekt.

10.2.e
0.2.e

Minister van Economische Zaken

TER ADVISERING

Aan de Minister

75 - 100 mln voor voorbereiding
en
500 mln voor per jaar voor
an het werk,
is dit voor de in op E2 begro.!

Commissariaat Militaire Productie

Auteur
10.2.e
T 07010.2.e
10.2.e@minez.nl

Datum
10 maart 2016

Kenmerk
DGBI-TOP-MP / 16040330
Bhm: 16040400

nota

Kamerbrief Group of Personalities rapport

15/3

Kopie aan
10.2.e

Parafenroute

<u>Digitaal akkoord 11-03-2016</u> 10.2.e	<u>Digitaal akkoord 11-03-2016</u> 10.2.e	<u>Digitaal akkoord 11-03-2016</u> 10.2.e
<u>BBR-paraaf akkoord 14-03-2016</u> 10.2.e		

Bijlagen: 2

Aanleiding

Op 23 februari jl. is het rapport van de Group of Personalities (GoP) "European Defence Research; the case for an EU-funded defence R&T programme" gepresenteerd aan Commissaris Bienkowska en Hoge Vertegenwoordiger Mogherini. De Minister van Defensie wil de TK over het rapport informeren, mede namens u omdat het onderwerp beide ministeries aangaat. Nederland heeft mede op verzoek van de TK op deelname aan de GoP aangedrongen.

Advies

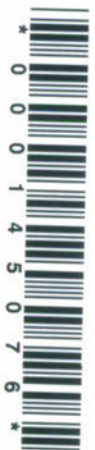
U kunt instemmen met ondertekening van de brief door de Minister van Defensie mede namens u.

Kernpunten

- Het rapport bereidt de *Preparatory Action* (PA) van 2017 tot 2020 voor die moet leiden tot een regulier onderzoeksprogramma voor defensiegerelateerde onderzoeks- en technologieprojecten in het 9^e Kader Programma 2021 – 2028 (ondersteuning van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid).
- In de GoP hebben 7 CEO's van de belangrijkste Europese defensieconcerns zitting gehad, naast andere deskundigen, waaronder een vertegenwoordiger van het Fraunhofer instituut en TNO (10.2.e). In totaal bestond de groep uit 15 leden met het *EU Institute for Security Studies* als rapporteur.
- Nederland kan zich vinden in de aanbevelingen van de GoP. Met name de gerichtheid op toekomstige kritische defensiecapaciteiten, diversiteit in de PA om echt als testfase te dienen en de nadruk op het betrekken van het MKB is van belang.
- Het defensiegerelateerde onderzoek in het 9^e kaderprogramma is zowel van belang voor de toekomstige defensiecapaciteiten als voor het

Ontvangen BBR

14/3 15/3

innovatiebeleid, gezien de deelname van Nederlandse bedrijven en instellingen aan internationaal onderzoek en ontwikkeling.

- De GoP adviseert een budget voor de PA van 75 tot 100 mln. euro verdeeld over drie jaar en een budget voor het defensiegerelateerde onderzoek in het 9^e kaderprogramma van 500 mln. euro per jaar (totaal ca. 3,5 mrd. euro).
- Een defensie R&D programma op Europees niveau kan een bijdrage leveren aan de Nederlandse doelstelling voor verbetering van markttoegang binnen Europa voor industrieën uit kleinere landen c.q. de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsindustrie.

10.2.e

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 14 maart 2016
Betreft *Group of Personalities* rapport

Onze referentie

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Op 23 februari jl. is het rapport *European Defence Research; the case for an EU-funded defence R&T programme* tijdens een besloten bijeenkomst gepresenteerd aan commissaris Bienkowska en HV Mogherini. Dit rapport is het afgelopen jaar op verzoek van de Europese Commissie (EC) opgesteld onder leiding van de zogenaamde *Group of Personalities (GoP)*, met het *EU Institute for Security Studies* als rapporteur. Het rapport speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming en uitwerking van de *Preparatory Action (PA)* inzake GVDB-gerelateerd onderzoek van de Europese Commissie. Met de PA wil de Europese Commissie tussen 2017 en 2020 ervaring opdoen met defensiegerelateerde onderzoeks- en technologieprojecten, waarna een regulier onderzoeksprogramma deel kan uitmaken van het negende kaderprogramma voor Europees onderzoek (2021-2028). In de loop van 2016 krijgt de PA concreet gestalte, in de vorm van een driejarig werkprogramma.

In 2015 heb ik u geïnformeerd over de oprichting van de *Group of Personalities* en de deelname daaraan van 10.2.e [REDACTED], voorzitter van de Raad van bestuur van TNO. In overleg met 10.2.e [REDACTED] heb ik dan ook besloten om u het GoP-rapport toe te sturen, vergezeld van zijn aanbod om het rapport desgevraagd nader toe te lichten. Ik doe dat mede namens de minister van Economische Zaken, omdat de doelstellingen van de PA verder reiken dan de ontwikkeling van de militaire capaciteiten. Het gaat ook om de versterking van de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis (EDTIB). In deze brief zet ik de belangrijkste aanbevelingen van de GoP uiteen, voorzien van een appreciatie. De brief vervolgt met een schets van de verdere uitwerking van de PA en de Nederlandse aandachtspunten ter zake. Daarbij ga ik onder meer in op de samenwerking met de verschillende *stakeholders* in Nederland. De PA, maar

vooral het voorziene vervolg daarop, bieden immers kansen voor de Nederlandse kennisinstituten en defensie-industrie.

De aanbevelingen van de GoP

Het rapport omvat hoofdstukken over de veiligheidsomgeving, de Europese defensie-industrie, de defensiemarkt en de technologische basis, Europees defensieonderzoek en de toegevoegde waarde van de EU in dezen, de *Preparatory Action* en de stappen op weg naar een EU-gefinancierd defensie-onderzoeksprogramma. De GoP doet vervolgens de volgende aanbevelingen (*key recommendations*):

- De PA en het daaropvolgend EU defensie onderzoeksprogramma (EU DOP) moeten als katalysator fungeren voor Europese samenwerking ten aanzien van *key capability areas* en bestaande obstakels weg te nemen. Het programma dient aanvullend en complementair te zijn ten aanzien van bestaande onderzoeksactiviteiten.
- De aansturing (*governance*) van de PA zal worden afgeleid van Horizon 2020, maar met aanpassingen vanwege het specifieke karakter van defensieonderzoek.
- Nauwe samenwerking is vereist tussen overheden, industrie en kennisinstituten om het succes van de PA en het vervolg daarop te verzekeren, zowel bij de voorbereiding als bij de besluitvorming over het gebruik van de resultaten. De resultaten dienen te worden vermarkt en te resulteren in de gevraagde militaire capaciteiten.
- De PA en het EU DOP moeten ten goede komen aan de lidstaten en aan Noorwegen. Zo kunnen de instandhouding van de Europese Defensie Industriële en Technologische Basis (EDITB) en een gepast niveau van strategische autonomie voor Europa worden bevorderd.
- De PA moet alle directe onderzoekskosten vergoeden en tenminste 25 procent van de indirecte kosten. Co-financiering kan in overweging worden genomen.
- De PA en het vervolg daarop zijn effectiever in een breder raamwerk van initiatieven (fiscaal, financieel, gecoördineerde defensieplanning, harmonisering van behoeften), dat berust op de EU veiligheidsstrategie en het Defensie Actie Plan van de Europese Commissie en dat is gericht op het vergemakkelijken en mogelijk maken van defensiesamenwerking op alle niveaus.
- De PA moet voldoende omvang hebben om de aansturing en de modaliteiten te testen. Een variëteit aan onderzoeksprojecten is gewenst om de effectiviteit van de samenwerking in Europa te bevorderen.
- Dat vraagt om een toereikend budget. Daarbij denkt de GoP aan 75-100 miljoen euro.
- Het EU DOP (wordt onderdeel van MFF 9, 2021 – 2027) moet over een budget te beschikken van zo'n 3,5 miljard euro (500 mln per jaar) om geloofwaardig te zijn en een verschil te maken.

- Tot slot wordt geadviseerd om de GoP om te vormen tot een Europese Defensie Adviesraad ter voorbereiding en mogelijk ook ter begeleiding van het EU DOP.

Vermeldenswaard is verder dat:

- Volgens de GoP de PA als wegbereider voor het daaropvolgende kaderprogramma *capability driven* en *innovation&technology pushed* moet zijn en een variëteit aan onderzoeksgebieden moet definiëren. Verder moeten de onderzoeksonderwerpen zodanig worden gekozen dat de toegevoegde waarde van EU-gefinancierd onderzoek kan worden aangetoond en lessen kunnen worden getrokken die in het EU DOP kunnen worden toegepast. Volgens de PA en het EU DOP aanvullend moeten zijn op nationale en bestaande, gemeenschappelijke programma's. De GoP waarschuwt in dat verband dat de PA en het vervolg daarop niet ten koste mogen gaan van de huidige inspanningen en de lidstaten niet ontslaan van de verplichting om hun R&D uitgaven op het gewenste niveau van 2 procent van hun defensiebegrotingen (EDA-norm) te brengen.
- De GoP het economisch belang van de Europese defensie-industrie onderstreept, waarbij de SME expliciet worden genoemd. Volgens de Europese Commissie gaat het om een technologisch hoogwaardige sector met een omzet van 96 miljard euro en 1,4 miljoen werknemers. De GoP verwijst ook naar de negatieve effecten van de defensiebezuinigingen (elke 100 miljoen euro heeft een negatief effect op het EU BBP van 150 miljoen euro, volgens een recente EDA-analyse. Verder waarschuwt de GoP dat bij onvoldoende investeringen in de volgende generatie defensietechnologieën de Europese defensie-exporteurs hun internationale positie zullen verliezen. Reeds nu is een verlies aan *core engineering capabilities* waarneembaar, waarschuwt de GoP.
- De GoP voor het Europees Defensie Agentschap (EDA) een belangrijke rol ziet weggelegd bij de beoordeling van onderzoeksvoorstellen en als *executive agency* bij de begeleiding van projecten.

Appreciatie

Het GoP-rapport is meer geworden dan een specifieke bijdrage aan de uitwerking van de PA en het voorziene vervolg daarop in het negende kaderprogramma. De GoP vraagt aandacht voor het belang van defensieonderzoek voor de ontwikkeling van Europese militaire capaciteiten en de noodzaak om de EDTIB in stand te houden als bron van economische groei en werkgelegenheid in Europa. De GoP verklaart de samenhang tussen defensieonderzoek en technologieontwikkeling enerzijds en het GVDB en de EU veiligheidsstrategie anderzijds. Daarbij wordt de PA in de bredere context geplaatst van de verslechterde veiligheidsomgeving, de diepgaande technologische ontwikkelingen en de dreigingen die daar van uitgaan, en de negatieve effecten van de bezuinigingen op defensie in het afgelopen decennium op defensieonderzoek en de ontwikkeling van nieuwe technologieën.

Alles bijeen genomen is het rapport een coherent en krachtig pleidooi voor extra inspanningen op Europees én nationaal niveau, met meer samenwerking ter bevordering van de effectiviteit.

Nederland onderkent de noodzaak daarvan. Binnen de defensiebegroting zijn de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling als gevolg van bezuinigingen tussen 2009 en 2011 teruggebracht tot ongeveer de helft van de norm van het Europees Defensie Agentschap. Volgens deze norm moet binnen een defensiebegroting ten minste twee procent van de uitgaven ten goede komen aan onderzoek en ontwikkeling. Mede tegen de achtergrond van het meerjarig perspectief onderzoek ik thans de mogelijkheden om de uitgaven ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling te verhogen. Vernieuwing en innovatie zijn immers sleutelwoorden bij de doorontwikkeling van de krijgsmacht. Hierbij wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht met partners buiten Defensie, in het bijzonder de kennisinstututen en de defensie-industrie, onder meer op het terrein van *concept development&experimentation*. Dat geldt ook voor samenwerking buiten de landsgrenzen. Ik wijs in dat verband op een samenwerkingsovereenkomst, die mijn Noorse collega en ik het afgelopen najaar hebben ondertekend. Daarin staat versterking van de samenwerking op het terrein van defensieonderzoek centraal, met CBRN-onderzoek als *pilot*. U bent daarover bij brief geïnformeerd.

Nederland verwelkomt de *key recommendations* van de GoP ten aanzien van de PA, in het bijzonder de focus op de ontwikkeling van kritische militaire capaciteiten, het pleidooi voor nauwe samenwerking tussen de verschillende *stakeholders* en het plaatsen van de PA in een breder raamwerk van initiatieven. Dat geldt ook voor de aanbevolen aansturing (*governance*) van de PA, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke vereisten van defensieonderzoek. Het pleidooi voor het economisch belang van defensie en, in het bijzonder, de vermelding van de SME in dezen is vanuit Nederlands perspectief bijzonder welkom, evenals de bepleite variëteit aan onderzoeksprojecten. Verder kunnen de PA en het voorziene vervolg daarop een bijdrage leveren aan de Nederlandse doelstelling voor verbetering van markttoegang binnen Europa voor de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsindustrie. Nederland hecht aan een evenwichtige PA, juist ook als opmaat voor het voorziene vervolg daarop. Wat de gewenste financiële omvang van de PA ligt de voorgestelde bandbreedte van 75-100 mln voor de hand. Wat betreft het vervolg is het wat Nederland betreft nog te vroeg om hieraan concrete bedragen te verbinden. Eerst dienen de uitkomsten van de PA te worden afgewacht. Dat de PA en het voorziene vervolg daarop complementair en aanvullend moeten zijn op de huidige nationale inspanningen staat buiten kijf. De PA kan niet worden aangegrepen als argument om de eigen uitgaven te verlagen. Uitzondering betreft de suggestie van de GoP om een aparte Europese Defensie Adviesraad in te stellen. Wat Nederland betreft zijn de huidige structuren en organen waaronder een op te richten reguliere *Advisory Group*, toereikend. In het bijzonder het EDA heeft, zoals ook de GoP onderkent, bij de totstandkoming van de PA naast en namens de lidstaten een betekenisvolle rol te spelen.

Uitwerking Preparatory Action

De Europese Commissie heeft de publicatie van het GoP rapport niet afgewacht om te beginnen met de concrete uitwerking van de PA. Sinds medio december heeft de Commissie twee "*as if*" *Programme Committee*" bijeenkomsten gehouden met de lidstaten. Tijdens deze bijeenkomsten heeft de Commissie op hoofdlijnen de door haar voorgestane aanpak van de PA uiteengezet, evenals de planning van de werkzaamheden in 2016. Daarin klinken de aanbevelingen van de GoP overigens al door.

Wat de aansturing (*governance*) van de PA betreft heeft de Commissie gesteld dat zij bij de PA *grosso modo* haar gebruikelijke werkwijze zal volgen. Daarbij stelt de Commissie met gebruikmaking van adviezen van alle relevante partijen een werkprogramma op, waarna partijen door middel van *calls* zullen worden uitgenodigd om voorstellen voor de PA te doen. Eveneens gebruikelijk is de oprichting van een *Advisory Group*, waarin de Commissie onafhankelijke deskundigen zal opnemen (de Commissie refereerde expliciet aan vertegenwoordigers van de defensie-industrie en van kennisorganisaties). Dat geldt ook voor het doorgeleiden van de PA-begroting naar het Europees Parlement. Met de instelling van een *Programme Committee* waaraan de EC het werkprogramma ter goedkeuring zal voorleggen, volgt de EC de zgn. *comitology rules*. Daarin is de manier vastgelegd waarop de EC de lidstaten consulteert. In het *Programme Committee* zullen derhalve vertegenwoordigers van de lidstaten zitting nemen. Het specifieke karakter van defensiegerelateerd onderzoek krijgt gestalte via de betrokkenheid van het EDA bij de totstandkoming van de PA (als lid van de *Advisory Group*) en bij de uitvoering van de PA tussen 2017 en 2019 (als *executive agency*).

Wat de modaliteiten betreft heeft de Commissie ten aanzien van de financiering van de PA de eerder geuite zorgen van de lidstaten weggenomen. De Commissie heeft verzekerd dat de PA volledig zal worden gefinancierd uit Europese gelden. Verder moet er nog het nodige worden bepaald, onder meer over de onder meer door Nederland gewenste variëteit van PA-projecten, de afspraken over de intellectuele eigendomsrechten van de resultaten van de PA en de betrokkenheid van de *Small and Medium Enterprises* (SME) bij de PA, eveneens een specifiek Nederlands aandachtspunt. De Commissie heeft desgevraagd verzekerd de SME volwaardig te zullen betrekken bij de PA. Een afzonderlijk aandachtspunt is, zoals al eerder overeengekomen, de ontwikkeling van een mechanisme om prioriteiten vast te stellen. Dat mechanisme is van belang voor het maken van specifieke keuzes ten aanzien van de onderzoeksprogrammering van de PA en het voorziene vervolg daarop.

Wat de concrete invulling van de PA betreft zal de Commissie de komende maanden in overleg met de lidstaten en met ondersteuning door de op te richten *Advisory Group* een *scoping paper* opstellen. Daarin zullen de aandachtsgebieden van de PA nader worden gedefinieerd. Ten aanzien van de oriëntatie van de PA

heeft de Commissie tot dusver twee richtsnoeren genoemd. De PA moet zich in elk geval richten op de door het EDA geïdentificeerde *critical defence technologies* en moet voldoende *technological demonstrators* opleveren. Nederland kan zich goed in deze uitgangspunten vinden, met dien verstande dat de PA voldoende technologische diversiteit weerspiegelt.

Na de voltooiing van het *scoping paper*, voorzien in de zomer, zal de Commissie beginnen met de opstelling van het werkprogramma. Daarin krijgt de PA concreet gestalte in de vorm van onderzoek- en technologie onderwerpen en vraagstellingen. In de loop van het najaar zal het concept werkprogramma ter goedkeuring worden doorgeleid naar de lidstaten, bijeengebracht in het "as if" *Programme Committee*. Daarna zal de Commissie, zoals gezegd, via *calls* partijen uitnodigen om voorstellen te doen.

Pilot project

Tijdens deze bijeenkomsten heeft de Commissie, met de lidstaten overlegd over het *pilot project* dat vooruitlopend op de PA op initiatief van het Europees parlement in de loop van 2016 van start gaat. Dat heeft een omvang van 1,5 miljoen euro (waarvan 1 miljoen al beschikbaar is gesteld). Hiervoor zijn drie onderwerpen gekozen op basis van een stemming onder de 28 lidstaten over een door het EDA opgestelde lijst (bij het ontbreken van een regulier afwegingsproces), met als uitkomst: 1) *Unmanned Heterogeneous Swarm*, 2) *Standardization of Remotely Piloted Aircraft System Detect and Avoid* en 3) *Inside building awareness and navigation for urban warfare*. Zodra het werkplan definitief is, zal het EDA dat optreedt als gedelegeerde partij namens de Commissie de *call* publiceren. Daarna hebben potentiële opdrachtnemers 8 tot 10 weken de tijd voor het indienen van een voorstel. Tegelijkertijd zal EDA de lidstaten verzoeken om deskundigen te nomineren voor de evaluatie van de ingediende voorstellen. Voor het indienen van voorstellen geldt dat het consortium moet bestaan uit tenminste drie verschillende entiteiten uit drie verschillende lidstaten.

Nederlandse inzet

Nederland is, zoals gezegd, nauw betrokken bij de uitwerking van de PA via het "as-if" *Programme Committee*. Nederland zal zich inzetten voor de totstandkoming van een evenwichtige PA, waarmee een stevig fundament kan worden gelegd voor een volwaardig defensiegerelateerd onderzoeksprogramma in het negende kaderprogramma van de Europese Commissie. Daarbij gaat het, naast bovengenoemde aandachtspunten ten aanzien van de aansturing, de modaliteiten en de oriëntatie van de PA, nadrukkelijk om het creëren van kansen en mogelijkheden voor de Nederlandse industrie en de betrokken kennisinstellingen (MARIN, NLR en TNO). In dat kader is de klankbordgroep, die 10.2.e in 2015 heeft opgericht in het kader van het GoP-rapport, omgevormd tot een meer permanent samenwerkingsverband tussen de ministeries van Defensie en Economische Zaken, NIDV en afzonderlijk geïnteresseerde defensiebedrijven, alsmede genoemde kennisinstellingen. Dat samenwerkingsverband oriënteert zich

niet uitsluitend op de PA, maar ook alvast op het als eerder genoemde negende kaderprogramma waarin defensiegerelateerd onderzoek voor het eerst een plaats zal krijgen. Met deze aanpak kan bovendien al in een vroeg stadium worden aangesloten bij de reguliere, door EZ gecoördineerde aanpak van de meerjarige kaderprogramma's.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

J.A. Hennis-Plasschaert

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 11 maart 2016 17:00
Aan: 10.2.e |@nctv.minvenj.nl'
Onderwerp: Paper
Bijlagen: Borging_publiek_belang_encryptie.docx

Gevoeligheid: Vertrouwelijk

Dag 10.2.e

Zoals toegezegd, bij deze het non-paper.

Let wel: dit paper is als alerterende paper bedoeld kort na de overname.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Fokker Technologies
De heer 10.2.e
Industrieweg 4
3351 LB Papendrecht

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
10.2.e
@minez.nl

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 16057711

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum - 21 APRIL 2016 -
Betreft Bedrijfsbezoek 5 april jl.

Geachte heer 10.2.e, beste 10.2.e,

Hartelijk dank voor het bezoek dat ik op 5 april met de heer Pieter Taal van mijn directie aan Fokker Technologies in Papendrecht mocht brengen.

Ik vond het fascinerend om te horen hoe Fokker door zich met een lange termijn visie te richten op materiaaltechnologie en moderne productietechnieken een plaats heeft verworven als toeleverancier van alle grote speler in de vliegtuigbouw.

Het was zeer nuttig om uw mening te vernemen over wat waardevol is in het topsectorenbeleid en waar de bottlenecks zitten in de vliegtuigbouw met de hoge aanloopinvesteringen en lange terugverdientijden. De financierbaarheid van de sprong van ontwikkeling naar een gekwalificeerd productieproces in de luchtvaart laat zich niet makkelijk oplossen met het huidige instrumentarium.

De gezamenlijke aanpak in de Topsectoren van technologieontwikkeling en beschikbaarheid van hoogwaardige arbeidskrachten bieden perspectief en ik ben blij dat Fokker daar actief betrokken bij is.

De ontwikkelingen op het gebied van GLARE composieten is indrukwekkend. In dat kader wil ik graag met jullie meedenken over een composieten consortium om hoog volume, volledig geautomatiseerde SMART productie te realiseren. Toevallig was ik afgelopen vrijdag bij Michel Peters van het NLR waar zo'n consortium ook zeer in de belangstelling staat.

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 16057711

Graag neem ik je aanbod aan om binnenkort nog eens verder te praten over de toekomst van het Topsectoren beleid. Ik zal enkele data voorstellen.

Met vriend

10.2.e

10.2.e

cc. 10.2.e

Aanleiding

Op 8 juni a.s. is er van 15.00 tot 15.30 uur een overleg tussen de ministers van Defensie en Economische Zaken en de minister van Financiën over de behoefte van Thales Nederland aan zekerheid over de Nederlandse betrokkenheid bij een ontwikkelingstraject voor een *Above Water Warfare* (AWW-)systeem (geavanceerde radar). Thales Nederland dingt met dit systeem mee bij het Duitse fregattenproject MKS180. Om op tijd te kunnen leveren moet Thales in 2017 beginnen met de ontwikkeling van het systeem. Thales zal 24 juni a.s. in Duitsland zijn aanbieding toelichten en moet daarbij duidelijkheid verschaffen over de Nederlandse positie bij het ontwikkelingstraject.

Kern inbreng

- Thales NL heeft behoefte aan zekerheid over de betrokkenheid van Nederland bij de ontwikkeling van een geavanceerd radarsysteem voor fregatten (*Above Water Warfare* – AWW), met het oog op besluitvorming in Duitsland.
- De Nederlandse krijgsmacht zal, in het licht van de ontwikkeling van de maritieme dreiging, voor toekomstige fregatten hoe dan ook over een dergelijke capaciteit willen blijven beschikken. De operationele behoefte aan boord van Nederlandse fregatten wordt in dat licht dan ook onderschreven.
- Het ontwikkelingsproject van Thales biedt mogelijkheden om de maritieme samenwerking met Duitsland en België te verdiepen bij aanschaf, onderhoud (*life cycle management*) en operationele inzet (versterking interoperabiliteit).
- Niet meedoen aan ontwikkeling samen met Duitsland betekent dat Nederland later meer zal moeten betalen voor hetzelfde product. Alles wijst erop dat de alternatieven duurder uitvallen. Er is dus sprake van een financieel voordeel als Nederland meedoet.
- Als Nederland geen zekerheid kan verschaffen en Duitsland daardoor niet voor Thales kiest, is er een gerede kans dat Thales de ontwikkeling van dergelijke systemen zal moeten stopzetten.
- Daarom willen de ministers van Defensie en EZ met de minister van Financiën afspreken dat de Nederlandse deelname aan het ontwikkelingstraject financieel mogelijk wordt gemaakt, bijvoorbeeld door een kasschuif van buiten de begrotingsperiode (te halen uit het vervangingsproject LC-fregatten waarvoor vanaf 2027 budget is gereserveerd in het DIP) én de inzet van EZ-instrumentarium. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.
- In dat geval kan de Nederlandse overheid Thales tijdig zekerheid geven over de (financiële) deelname aan de ontwikkeling van het radarsysteem, waarbij wordt uitgegaan van samenwerking met Duitsland. Mocht Duitsland niet kiezen voor een consortium met Thales dan is heroverweging van deze financiële deelname aan de orde.
- De door Thales genoemde bedragen zullen moeten worden gevalideerd overeenkomstig de bij ontwikkelingsprojecten te hanteren procedures en in het licht van de Nederlandse behoefte. Dit kan tot lagere bedragen leiden dan waar Thales momenteel om vraagt.

Toelichting

- **Thales NL heeft behoefte aan zekerheid over de betrokkenheid van Nederland bij een AWW-ontwikkelingsproject.** Het bedrijf zit in twee van de drie consortia die meedingen naar de bouw van nieuwe Duitse fregatten. Naar verwachting neemt Duitsland in mei 2017 een besluit. Thales moet zekerheid krijgen over de Nederlandse deelname (en uiteindelijk financiering) om zijn aanbod gestand te doen. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.
[Redacted]
- **De krijgsmacht zal hoe dan ook over een dergelijke capaciteit willen blijven beschikken.** De ontwikkeling van een dergelijk systeem is voor Defensie relevant met het oog op de Nederlandse marine, in het bijzonder voor de luchtverdedigingscapaciteit door fregatten en dus met het oog op de toekomstige vervanging van de M-fregatten en LC-fregatten. De dreigingsontwikkeling maakt een dergelijk systeem in de toekomst voor een fregat onontbeerlijk.
- **Het ontwikkelingsproject van Thales versterkt de mogelijkheden tot en verdieping van de maritieme samenwerking met Duitsland en België.** Zou Duitsland kiezen voor Thales dan biedt dit Nederland financiële voordelen voor de exploitatie van dergelijke systemen. In het verleden heeft de gezamenlijke ontwikkeling van AWW-systemen (met onder andere Duitsland) en onderdelen door Thales aantoonbaar betere systemen tegen lagere kosten opgeleverd. Andere systemen (uit de Verenigde Staten) waren en zijn duurder. Het Amerikaanse systeem maakt overigens geen deel uit van de consortia voor de bouw van de Duitse fregatten.
- **Niet meedoen aan de ontwikkeling betekent dat Nederland op een later moment meer zal moeten betalen voor hetzelfde product. Er is dus sprake van een te behalen voordeel.** Duitsland draagt nu immers een deel van de ontwikkelkosten en zal als *launching customer* kunnen optreden. Daarnaast zal de marinesamenwerking met Duitsland op het gebied van sensoren worden geschaad.
- **Als Nederland geen zekerheid kan verschaffen is er een gerede kans dat Thales de ontwikkeling van dergelijke systemen zal moeten stopzetten.** Dit zal een negatief effect hebben op de beschikbare kennis en kunde in het cluster (TNO, Thales, universiteiten en Defensie) dat zich met hoogwaardige radartechnologie bezig houdt. Deze kennis is onderdeel van een van de prioritaire technologiegebieden uit de Defensie Industrie Strategie en Nederland heeft daar een strategisch (veiligheids-)belang bij. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.
[Redacted]
- **De door Thales genoemde bedragen zullen nog moeten worden gevalideerd overeenkomstig de bij ontwikkelingsprojecten te hanteren procedures en in het licht van de Nederlandse behoefte.** Daarnaast kent een ontwikkelingstraject een stapsgewijze opbouw waarbij vervolgfases en financiering afhankelijk zijn van gedemonstreerde resultaten en gedegen controles van de kostenopbouw. Er moet kortom

---

¹ 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.
[Redacted]

nog van alles worden uitgezocht voordat aan Thales toezeggingen kunnen worden gedaan over concrete bedragen.

- **Met de minister van Financiën moet worden besproken hoe de Nederlandse deelname aan het ontwikkelingstraject financieel kan worden gedekt, bijvoorbeeld door een kasschuif van buiten de begrotingsperiode uit het vervangingsproject LC-fregatten en de inzet van EZ-instrumentarium.** De ministers van Defensie en Economische Zaken willen in het licht van het bovenstaande zekerheid aan Thales bieden over de Nederlandse betrokkenheid bij de ontwikkeling van het AWW-systeem. Dit vraagstuk komt op in een periode waarin de financiële rek er bij Defensie helemaal uit is. De minister van Defensie heeft het parlement reeds laten weten dat er voor komende formatie geen ingrijpende besluiten worden genomen die tot het stilzetten van eenheden of systemen leiden. Dit roept de vraag op hoe we onder die omstandigheden met het verzoek van Thales kunnen omgaan en dus hoe de financiële dekking kan worden vormgegeven. Daarbij is bijvoorbeeld te denken aan een kasschuif als garantie. 10.1.b, 10.1.c, 10.2.b

Indien nodig kan mogelijk een (beperkt) deel van het bedrag gefinancierd worden uit het EZ-instrumentarium zoals het Innovatiekrediet of de Garantieregeling Ondernemingsfinanciering. Het grootste deel zal binnen het Defensie Investeringsplan moeten worden gedekt door een deel van het vervangingsbudget voor de LC-fregatten naar voren te halen.

Bijlage 1: terugkoppeling verslag van het gesprek van de ministers van Economische Zaken en Defensie met de heer Gerbij Edelijn (CEO Thales Nederland), 2 juni 2016

De heer Edelijn van Thales heeft uitgelegd dat de ontwikkeling van het AWW-systeem 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

. Daarnaast heeft hij uitleg gegeven over de markt van dit soort systemen in Europa. De Duitse aanbesteding loopt nu voor op de Nederlandse besluitvorming. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

Een dergelijke ontwikkeling is eens in de tien jaar aan de orde. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

De conclusie is als volgt:

Op basis van de overtuiging van de minister van Defensie dat de M-fregatten zullen worden vervangen, is de financiering van het project op te vatten als een vooruitbetaling voor een systeem dat Thales aan Defensie zal gaan leveren. 10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

Niet meedoen aan de ontwikkeling betekent dat Nederland op een later moment meer zal moeten betalen voor hetzelfde product. Er is dus sprake van een te behalen voordeel. Beide ministers hebben daarom besloten met de ambtgenoot van Financiën in gesprek gaan over een garantie voor Thales dat Nederland zal bijdragen aan deze ontwikkeling.

Het overleg met de minister van Financiën moet aan het begin van de week van 13 juni worden gepland. Ter voorbereiding stellen EZ en Defensie samen een gespreksnotitie op. De minister wil die notitie met CDS, HDFC, DMO en HDB bespreken, bij voorkeur donderdag 9 juni a.s.

Bijlage 2: ambtelijke afstemming HDFC met Financiën, 6 juni 2016

Proces: er is ergernis bij Financiën dat zij hier zo laat bij worden betrokken: de brief ligt er al twee maanden, vervolgens wordt hen op vrijdag meegedeeld dat er op woensdag een gesprek over zal plaatsvinden met de bewindslieden.

Inhoud: in het gesprek kwam naar voren, dat er drie stappen te zetten zijn, voordat die stappen gezet zijn, kunnen geen onomkeerbare toezeggingen gedaan worden.

1. Er bestaan nog veel vragen aan Thales, die in elk geval ook HDFC niet kan beantwoorden. **10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.**
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
2. Welke middelen zijn hiervoor nu binnen Defensie wel en niet beschikbaar? We hebben duidelijk kunnen maken, dat we in de begrotingsperiode **10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.** [redacted] het systeem zelf hebben we, zie ook de tekst op de vorige pagina, geen middelen beschikbaar binnen het thans gereserveerde budget voor de vervanger van de M-fregatten. Financiën bijvoorbeeld wil snappen in hoeverre een eventueel besluit over een bijdrage aan het ontwikkeltraject, los staat van een besluit over de aanschaf van (duurdere) fregatten. Als dat duidelijk is, zou Defensie vervolgens zichtbaar moeten maken, welke middelen daarvoor dan in het DIP (of eventueel in de exploitatie) in welk jaar gereserveerd zijn.
3. Als Defensie duidelijk kan maken dat sprake is van dekking en prioritering, kan meegedacht worden over het plaatsen van de dekking in de juiste jaren. Bijvoorbeeld een kasschuif van buiten de begrotingsperiode naar de begrotingsperiode. Of een formele garantstelling van de Rijksoverheid, op basis waarvan Thales als het goed is, private financiering kan aantrekken.

Omdat bovengenoemde stappen in elk geval voor Financiën nog niet zichtbaar zijn doorlopen, overweegt ambtelijk Financiën Dijsselbloem te adviseren het gesprek met de collega-ministers nu (nog) niet te voeren.

TER ADVISERING

Aan de Minister
Via de SG**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid**Auteur**10.2.e
@minez.nl**Datum**

15 juni 2016

Kenmerk

DGBI-TOP / 16091485

nota

Discussie in MR over wapenexportbeleid n.a.v.
exportvergunning Thales "Squire" landradar**Kopie aan**

MTB&I, MT Top, Van Kooten,

Bijlage(n)

3

Parafenroute

Paraaf	Paraaf	Paraaf
Medeparaaf	Medeparaaf	Medeparaaf
BBR-paraaf		

Aanleiding

U heeft voor de MR van vrijdag 17 juni een notitie geagendeerd over de afweging van belangen bij de exportvergunning voor levering door Thales Nederland een draagbare rondzoekradar aan Saoeidi-Arabië (KSA).

Advies

In de discussie zal een verschil in politieke opvatting een duidelijke rol spelen. Bij de PvdA is zichtbaar een strikte toepassing uitstralen belangrijk en bij de VVD gaat het om een goede afweging tussen effectiviteit van het beleid en (nadelige) economische consequenties. U wordt geadviseerd om vast te houden aan de afgesproken toepassing van wapenexportbeleid: het gaat om de vraag of met dit materieel mensenrechten kunnen worden geschonden. Het gaat niet om de opvatting over een land, de kritische houding van politieke partijen of NGO's danwel het volume van de export of het aantal afwijzingen. De afweging wordt per geval gemaakt.

Een mogelijk compromisvoorstel dat op tafel kan komen is dat het bezwaar van Thales wordt behandeld door een meer onafhankelijke bezwaarcommissie in plaats van een commissie die alleen bestaat uit de directies Juridische zaken en Veiligheidsbeleid van BZ. Dat kan een mogelijkheid zijn als deze commissie daadwerkelijk evenwichtig kan worden samengesteld, bijvoorbeeld met voorzitter die niet van de behandelende directie is en deelname van Economische Zaken.

Ontvangen BBR

Kernpunten

- De kernpunten zijn weergegeven in de notitie en begeleidende nota: het product is bedoeld voor bewaking door waarneming. Er kan geen wapen aan worden gekoppeld en KSA zelf heeft aangegeven het te willen inzetten voor bewaking van de grens en kritische objecten. Met het product zelf worden dus geen mensenrechten geschonden.
- BZ geeft in haar notitie aan dat de draagbaarheid niet uitsluit dat het product in Jemen kan worden ingezet, ook al verklaard KSA dat. Dat is op zichzelf waar, maar de verklaring ligt er wel en het is geen wapen of aansturing van een wapen. Mensen rechten worden er dus niet mee geschonden.
- BZ voert tevens aan dat het merendeel van de Thales exportvergunningen gehonoreerd wordt. Dat is op zich geen argument. Aanvragen die voldoen aan de criteria moeten worden gehonoreerd. Daarbij komt dat Thales ervaren is en geen kansloze aanvraag zal indienen. Ook kennen we het systeem van sondages voordat daadwerkelijk een aanvraag wordt ingediend.
- BZ geeft ook aan dat er vragen uit de TK zijn gekomen over bepaalde wel toegekende aanvragen van Thales (Egyptische Marine) en dat NGO's hiertegen een bezwaarprocedure zijn gestart. Ook dit is geen argument om een opdracht voor levering van een ander product aan een ander land niet toe te staan.
- BZ voert aan dat de afwijzingen niet toenemen, dat de TK zeer kritisch is in verband met de interventie van KSA in Jemen en aandringt op een feitelijk embargo maar toch een zorgvuldige case-by-case benadering is gehandhaafd. Dat lijkt reden te meer om nu ook niet voor een trendbeuk te zorgen en deze case ook zorgvuldig op de eigen merites te beschouwen.
- Over het gelijke speelveld in Europa geeft BZ aan dat Nederland aan de strenge kant zit maar zich inzet voor verdere harmonisatie van het wapenexportbeleid in Europa. Ook hier geldt dat het geen reden is om deze case af te wijzen. Bijgaand treft u voorbeelden aan van exporten van EU en NAVO landen naar KSA die onderstrepen dat Nederland met het weigeren van deze vergunning idd strenger toetst dan andere landen.
- Kern blijft dat het hier gaat om een radar die bedoeld is voor bewaking waar geen wapen aan kan worden gekoppeld en waarvoor de KSA een legitiem en aannemelijk doel heeft aangegeven: bewaking van grenzen en kritische infrastructuur.
- Het doel van het wapenexportbeleid wordt met het niet leveren van deze producten dus niet behaald, terwijl er wel forse economische schade is.

10.2.e

Toelichting

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Kenmerk
DGBI-TOP / 16091485

[Onder toelichting geef je aanvullende informatie die nuttig kan zijn. Houd ook de toelichting beperkt, ga ervan uit dat de nota in totaal maximaal 2 á 4 A4 beslaat.]

Bijlage: Voorbeelden van exportvergunningen van EU landen en NATO partners voor leveringen aan KSA in de afgelopen periode

Spanje:

- **5 Corvettes Royal Saudi Naval Forces**
- Leverancier : Navantia
- Contract: Onderhandeling wordt momenteel afgerond.

Frankrijk:

- **3 Fast Patrol Boats van 56mtr Royal Saudi Naval Forces (RSNF)**
- Leverancier : CMN via ODAS
- Contract : Contract is in 2015 getekend voor Lebanon. KSA MoD en ODAS Frankrijk zijn in onderhandeling om het contract om te zetten naar de RSNF. Thales NL systemen aan boord.

- **7 Military Helicopters (Cougar) for Border Security**
250 combat and transport vehicles for Royal Saudi Land Forces
Communication equipment for Royal Saudi Land Forces
Surveillance Radar for Royal Saudi Air Defence Forces
Coastal Surveillance Systems
- Leveranciers: Eurocopter, Thales Frankrijk, Renault, etc.
- Contract : Contract is in 2015 getekend voor Lebanon. KSA MoD en ODAS Frankrijk (overheidsorgaan) zijn in onderhandeling om het contract om te zetten naar de diverse onderdelen van de Royal Saudi Armed Forces.

- **37 Fast Patrol Boats (bewapend) van 32mtr Royal Saudi Naval Forces**
- Leverancier: CMN (support van Franse overheid)
- Contract: Onderhandeling wordt momenteel afgerond.

Duitsland:

- **Meer dan 150 Patrol Boats (bewapend, verschillende lengtes) aan Ministry of Interior - Border Guard.**
- Leverancier: Luerssen met sub-contracten ook aan Couach (Frankrijk) en Fabio (Italië)
- Contract: Getekend midden 2015. Eind 2015 begin 2016 is er nog een discussie gevoerd in Duitse overheid, maar besloten de levering gewoon door te laten gaan.

- **23 Militaire Helikopters (Airbus H145) aan Saudi Arabië.**
- Leverancier: Airbus
- Contract: Maart 2016

Duitsland / Zuid Afrika:

- ***Fabriek voor productie van mortars, artillery shells, and aircraft-borne bombs.***
- Leverancier: Rheinmetall Denel Munition (Joint Venture tussen Rheinmetall Duitsland en Denel Zuid Afrika) samen met Saudi Military Industries Corp. (SAMIC), onderdeel van KSA MoD.
- Contract: Fabriek is in april 2016 geopend.

Noorwegen:

- ***14 SQUIRE radars, worden op armoured vehicles van Royal Saudi Land Forces gemonteerd voor surveillance.***
- Leverancier: Vinghog onderdeel van Rheinmetall
- Contract: Maart 2016. Thales Nederland heeft de purchase order via Thales Duitsland ontvangen, die levert aan Vinghog. Export licentie moet nog worden aangevraagd.

UK:

- ***Targeting Training van Royal Saudi Air Forces (RSAF) voor cruise missile attacks.
Training van piloten, ground crew en technische staf van de RSAF.***
- Leveranciers: Royal Air Force en BAE Systems
- Contract: Targeting Training sinds 2015, rest sinds 2008.

- ***Precision Guided Bombs (500-pound Paveway IV) for Royal Saudi Air Force. Wordt gebruikt door de Tornado en Typhoon jets die door BAE Systems zijn geleverd en worden onderhouden.***
- Leverancier: Raytheon UK
- Contract: July 2015 (Government to Government)

US en Canada:

- ***Lijst is enorm lang, hier gaan tientallen miljarden in om, hierbij enkele voorbeelden van eind 2015 en begin 2016:***
21.000 General purpose bombs voor Royal Saudi Air Force (RSAF)
1000 GBU-10 Paveway II Laser Guided Bombs voor RSAF
5000 Joint Direct Attack Munition kits (ombouw oudere bommen naar GPS guided bommen) voor RSAF
600 Patriot-PAC-3 Air Defence Missiles voor Royal Saudi Air-Defence Forces (RSADF)
AN/TPQ-53 Conterfire Target Acquisition Radars voor Royal Saudi Land

Forces

Training Saudi Arabia National Guard, Naval Forces, Land Forces, en Air Force.

Armoured Vehicles voor Saudi Arabia National Guard, Royal Guard, en Land Forces.

- Leveranciers: Boeing, Raytheon, Lockheed Martin, Northrop Grumman, General Dynamics, etc.
- Contracten: Tussen tweede helft 2015 en eerste helft 2016

NOTITIE VOOR DE MINISTERRAAD VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Onderwerp: Afweging van belangen bij de exportvergunning voor draagbare rondzoekradar ('Squire') aan Saoedi-Arabië (KSA)

Inleiding

Het bedrijf Thales Nederland heeft geen vergunning gekregen voor het beschikbaar stellen van een demonstratiemodel van de [10.1.B, 10.1.C, 10] rondzoekradar aan KSA. De waarde hiervan is ca € [10.1.B, 10.1.C, 10.2.B] maar de demonstratie is de opmaat voor een commerciële opdracht van € [10.1.B, 10.1.C, 10] met mogelijk één of twee even grote vervolgoopdrachten. De vergunning is juist met het oog op deze mogelijke vervolgoopdrachten geweigerd.

De radar is bedoeld voor het bewaken van kritische infrastructuur en grenzen. Er kan geen wapen met deze sensor worden aangestuurd. De radar speelt dan ook geen rol in de aanvallen op het grondgebied van Jemen en het schenden van mensenrechten daar.

De vraag is aan de orde of bij deze en soortgelijke beslissingen een evenwichtige afweging wordt gemaakt tussen de effectiviteit van het buitenlandbeleid en de economische schade die aan Nederlandse bedrijven wordt toegebracht.

Het product en de inzet

De [10.1.B, 10.1.C, 10] is een rondzoekradar die bedoeld is voor bewaking op land. Er kunnen geen wapens aan gekoppeld worden. KSA wil het systeem aanschaffen om de infrastructuur en de grenzen te bewaken. De autoriteiten hebben verklaard dat het niet zal worden ingezet in Jemen.

Het beleid

Het Nederlandse beleid is gebaseerd op de European Code of Conduct on Arms Exports (8675/2/98) en de Common Position 2008/944/CFSP die acht criteria bevatten waaraan het verlenen van exportvergunningen door de lidstaten worden getoetst. De interpretatie van de feitelijke situatie en de conclusie die daaraan wordt verbonden voor de criteria en dus het verlenen van een vergunning is aan de lidstaten.

Er is geen wapenembargo tegen KSA. Exportcontrole is geen sanctiebeleid, maar maatwerk en heeft als doel het misbruik van militair materieel te voorkomen. Nederland is geen voorstander van unilaterale embargo's. Deze zijn weinig effectief en verstoren het gelijke speelveld van Nederlandse bedrijven ten opzichte van concurrenten uit andere Europese landen en de VS. Nederland streeft wel naar harmonisatie van het Europese wapenexportbeleid.

Voor export van militaire goederen aan KSA houdt het Nederlandse beleid in dat vergunningen alleen worden verleend als vaststaat dat de goederen niet kunnen worden ingezet in de strijd in Jemen of voor schendingen van mensenrechten. Deze strikte toepassing van het wapenexportbeleid is in lijn met de motie Servaes (22054 nr. 273, 8 maart 2016).

De conclusie over de aanvraag voor de [10.1.B, 10.1.C, 10.2] radar.

De aanvraag is afgewezen op basis van criterium twee: Mensenrechten. Het gaat hier niet om de vraag of KSA mensenrechten schendt; Het is immers geen sanctiebeleid, maar of het product in kwestie hiervoor kan worden gebruikt. Dat is niet het geval. Het gaat hier om een radar waarmee waargenomen kan worden of iets of iemand een terrein betreedt. Deze radar kan niet gebruikt worden voor het detecteren of selecteren van doelen.

Deze afwijzing heeft zeer nadelige gevolgen voor Thales Nederland. Het gaat om een grote opdracht met mogelijke vervolgoopdrachten voor een systeem dat puur geschikt en bedoeld is voor beveiliging, iets wat onderkend is als een legitieme behoefte van KSA. Thales Nederland heeft dan ook bezwaar

gemaakt tegen de afwijzing. Indien alsnog een vergunning wordt afgegeven is er een goede kans op een opdracht als de demonstratie van het systeem positief verloopt.

De afweging van belangen

Er wordt niet bijgedragen aan het doel om aan KSA geen goederen te leveren die kunnen worden ingezet bij de strijd in Jemen of waarmee mensenrechten kunnen worden geschonden omdat het hier niet gaat om een dergelijk product. In de overwegingen is ten onrechte betrokken dat detectie en selectie van doelen met deze radar vergemakkelijkt zouden worden. Zonder deze interpretatie zou op alle acht criteria aan positief advies kunnen worden gegeven. Er zijn geen afwijzingen voor radars zonder vuurleiding, detectie etcetera door andere Europese landen bekend. De verwachting is dan ook andere landen op basis van dezelfde criteria gelegitimeerd wél een vergunning zullen afgeven.

Thales lijdt enorme schade omdat door deze afwijzing een grote order wordt misgelopen en omdat de concurrentiepositie ten opzichte van andere Europese landen wordt geschaad. Er is geen sprake van een gelijk speelveld. Thales Nederland beschikt over zeer hoogwaardige technologische kennis en is toonaangevend in de wereld. Het bedrijf maakt deel uit van een ecosysteem van toeleveranciers, kennisinstituten en universiteiten en is van groot belang voor de kwaliteit van de schepen Koninklijke Marine. Export van producten als de relatief eenvoudige **MBR-101C.1** is van belang voor de economische basis van het bedrijf en de hoogwaardige activiteiten in Nederland.

Het proces

Aanvragen van vergunningen voor export van militaire goederen aan NAVO en EU-lidstaten worden door de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU) afgedaan. Aanvragen voor export naar andere landen worden voorgelegd aan het Ministerie van BZ. De minister van BHOS neemt een dergelijk besluit, waarbij het buitenlandpolitieke advies van de minister van BZ een centrale plaats inneemt. Bij uitvoer naar ontwikkelingslanden (OESO/DAC lijst) wordt ook een advies van DG Internationale Samenwerking betrokken.

De voorbereiding van het advies geschiedt door de directie Veiligheidsbeleid, DG Politieke Zaken. Er is niet voorzien in een advies over de economische consequenties van een besluit. De informatie over de aard van het product en afweging van de buitenlandpolitieke en economische belangen wordt in één ambtelijke lijn gedaan. Hierdoor is er geen sprake van een systeem van 'checks and balances'.

Conclusie en voorstel

De afweging bij het besluit over deze exportvergunning is onevenwichtig verlopen. Door een verkeerde interpretatie van de aard van het product draagt de afwijzing niet bij aan de doelen van het wapenexportbeleid, terwijl er wel forse economische schade is.

Voorstellen:

- Inhoudelijk besluit in dit geval: Het bezwaar van Thales gegrond verklaren en deze exportvergunning alsnog verstrekken, evenals de exportvergunning voor de opdracht van 'Squire' radars die mogelijk op de demonstratie volgt.
- Borgen van een juist afstemmingsproces in de toekomst: Om een juiste interpretatie van het product en een evenwichtige belangenafweging te garanderen in volgende aanvragen van vergunningen voor export van militaire goederen die aan het Ministerie worden voorgelegd, standaard een ambtelijk advies van het Ministerie van Economische Zaken te betrekken bij het advies aan de minister van BHOS en een expliciete mogelijkheid in te bouwen om een dergelijk besluit vooraf op politiek niveau te bespreken.

Positie van het Ministerie van Buitenlandse zaken

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven een andere mening te hebben dan in deze notitie verwoord. Een notitie met één gezamenlijk advies is niet haalbaar. De discussie zal op politiek niveau moeten plaatsvinden.

TER ONDERTEKENING

Aan

10.2.e
[redacted]
[redacted]**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid**Auteur**10.2.e
T 070 10.2.e
[redacted] minez.nl**Datum**

25 augustus 2016

Kenmerk

DGBI-TOP / 16128621

nota

Reactie op uitnodiging deelname Board of Advisors
Fieldlab Smart Base**Kopie aan**10.2.e
[redacted]
[redacted]**Parafenroute**

Paraaf

Paraaf

Paraaf

Bijlage(n)

Medeparaaf

Medeparaaf

Medeparaaf

Aanleiding

- Op 30 juli 2016 heeft de DG B&I een uitnodiging ontvangen van 10.2.e [redacted] en mw. 10.2.e [redacted] 10.2.e [redacted] om zitting te nemen in de Board of Advisors van het Fieldlab Smart Base (#16127738)
- De DG B&I heeft aangegeven niet op de uitnodiging in te gaan
- Op 23 augustus 2016 heeft u hierover gesproken met 10.2.e [redacted] en 10.2.e [redacted]

Advies

U kunt deze brief ondertekenen waarmee aan Defensie wordt meegedeeld dat 10.2.e [redacted] zitting zal nemen in de Board of Advisors voor het Fieldlab Smart Base.

Toelichting

- Begin 2016 is het fieldlab door Defensie en de FME aangekondigd. De ROM's ondersteunen het fieldlab bij het vormen van consortia en vraagarticulatie. De ROM's en CMP werken al ruim 10 jaar intensief samen rondom internationale defensie beurzen en het benutten van kansen voor de Nederlandse defensie industrie bij IP verplichtingen.
- De eerste call for proposals voor het Fieldlab heeft in juli jl. ruim 140 reacties opgeleverd. Begin september wordt door Defensie aan de eerste projecten middelen toegezegd. De ROM's onderzoeken nog de mogelijkheden om enkele projecten uit EFRO middelen te ondersteunen.
- De betrokkenheid van EZ/CMP in de Board of Advisors is gewenst vanwege de relatie met de aanbestedingsproblematiek rondom innovatie, de inzet van het EZ innovatie instrumentarium en in mindere mate Smart Industrie. Daarnaast experimenteert het Commando Landstrijdkrachten voor het eerst met open innovatie. EZ kan helpen bij het oplossen van knelpunten en aandacht vragen voor het borgen van de ervaringen in de Defensie organisatie.

Ontvangen BBR

10.2.e
[redacted]
[redacted]

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Wob-verzoek informatie overname Fox-IT
Datum: donderdag 1 september 2016 13:14:00
Bijlagen: [image002.png](#)

Geachte 10.2.e ,

Zoals zojuist telefonisch besproken, kan ik u laten weten dat de stukken die in het besluit van EZ zullen worden betrokken niet aan Fox-IT voor een zienswijze zullen worden voorgelegd, nu de verwachting is dat er geen bedenkingen zullen zijn bij Fox-IT als derde belanghebbende bij de wijze waarop zal worden besloten over deze stukken.

Met vriendelijke groet,
10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@fox-it.com]
Verzonden: dinsdag 23 augustus 2016 14:38
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Wob-verzoek informatie overname Fox-IT

Geachte 10.2.e ,

Dank voor de reactie. Wij begrijpen uiteraard dat u niet kunt vooruitlopen op een nog te nemen besluit.

Voor wat betreft de zienswijze t.a.v. de aanvullende stukken is naar ons idee echter niet relevant of het stuk aan Fox-IT gericht is of afkomstig is van Fox-IT, maar gaat de wetgeving bij het vragen van een zienswijze uit van het criterium of *'de belanghebbende die de beschikking niet heeft aangevraagd naar verwachting bedenkingen zal hebben'*.

Gelet op het onderwerp kunnen wij zeker niet uitsluiten dat wij geen bedenkingen hebben tegen een te nemen besluit. Wij zouden dan ook ten aanzien van de genoemde enkele stukken nog graag in de gelegenheid worden gesteld om een zienswijze in te dienen. Uiteraard zullen wij onze eventuele bedenkingen daarbij beperken tot de gronden die de Wob daartoe heeft. En, indien wij geen bedenkingen hebben, zo spoedig mogelijk laten weten dat er geen zienswijze zal worden ingediend.

Indien gewenst is dat wij naar locatie te komen om bovenstaande te bespreken, of als er verdere vragen zijn, horen wij dat uiteraard graag.

Hartelijke groet,
10.2.e

From: 10.2.e [mailto:10.2.e@minez.nl]
Sent: dinsdag 23 augustus 2016 13:57
To: 10.2.e [mailto:10.2.e@fox-it.com]>
Cc: 10.2.e [mailto:10.2.e@fox-it.com]>
Subject: RE: Wob-verzoek informatie overname Fox-IT

Geachte 10.2.e ,

- Ten aanzien van uw eerste punt: Er is nog een klein aantal stukken bij EZ, die niet zijn betrokken bij het Wob-besluit van V&J, hierover zal nog een besluit worden genomen. In hoeverre deze stukken openbaar worden gemaakt, kan ik nu niet aangeven omdat ik niet kan vooruitlopen op het besluit. Dit zijn geen stukken die aan u zijn gericht of van u afkomstig zijn en u zult derhalve niet om een zienswijze gevraagd worden hierover. Uiteraard zult u een kopie van het besluit ontvangen.

- Ten aanzien van uw tweede punt: Dat klopt: er zullen geen andere gedeelten van stukken openbaar worden gemaakt dan de gedeelten van de stukken die reeds door V&J onder dit Wob-verzoek zijn openbaar gemaakt.

Met vriendelijke groet,
10.2.e

Van: 10.2.e [redacted] [redacted]@fox-it.com]
Verzonden: maandag 22 augustus 2016 14:46
Aan: 10.2.e [redacted]
CC: 10.2.e [redacted]
Onderwerp: RE: Wob-verzoek informatie overname Fox-IT

Geachte 10.2.e [redacted]

Dank voor deze bevestiging. Voor de goede orde, wanneer u aangeeft dat *'er geen stukken worden betrokken waarover aan Fox-IT een zienswijze moet worden gevraagd die niet reeds in het besluit vanuit het ministerie van V&J zijn betrokken'*, gaat Fox-IT ervanuit dat dit praktisch tot gevolg heeft dat:

- Er *geen andere stukken* geopenbaard zullen worden dan de stukken die reeds door V&J onder dit WOB verzoek zijn geopenbaard;
- Er *geen andere gedeelten van stukken* geopenbaard zullen worden dan de gedeelten van de stukken die reeds door V&J onder dit WOB verzoek zijn geopenbaard.

Mocht dit niet het geval zijn dan zou Fox-IT, als belanghebbende in deze, alsnog graag voorafgaand aan het besluit in de gelegenheid worden gesteld om een zienswijze in te dienen.

Hierbij is immers van belang of Fox-IT als belanghebbende die de beschikking niet heeft aangevraagd naar verwachting bedenkingen zal hebben. Dit is iets wat wij (zonder kennis te hebben kunnen nemen van de stukken omtrent de overname van Fox-IT bij uw ministerie) zeker niet kunnen uitsluiten.

Los van een eventuele zienswijze zouden wij graag een kopie van het besluit ontvangen. Mochten er naar aanleiding van bovenstaande nog vragen zijn dan hoor ik dat uiteraard graag. Daarnaast kunt u tevens contact opnemen met mijn collega, 10.2.e [redacted]

Hartelijke groet,

10.2.e [redacted]

Bij bezoek aan het Fox-IT pand dient u in het bezit te zijn van een geldig identificatiebewijs. Voor meer informatie <https://fox-it.com/nl/contact/delft/>

Business Development Manager Government | M +31 (0) 10.2.e [redacted] | 10.2.e [redacted]@fox-it.com | 10.2.e [redacted]

Olof Palmestraat 6, Delft
Postbus 638, 2600 AP Delft
T +31 (0)15 284 79 99

[FOX-IT.COM](https://fox-it.com)

KvK Haaglanden 27301624

From: 10.2.e [redacted]@minez.nl

Sent: maandag 22 augustus 2016 14:02

To: 10.2.e [redacted] fox-it.com>

Subject: Wob-verzoek informatie overname Fox-IT

Geachte 10.2.e [redacted],

Zoals telefonisch besproken, kan ik u laten weten dat in het besluit dat het ministerie van EZ zal nemen op het Wob-verzoek om informatie over de overname van Fox-IT geen stukken worden betrokken waarover aan Fox-IT een zienswijze moet worden gevraagd die niet reeds in het besluit van het ministerie van V&J zijn betrokken.

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T + 31 (0)70 -10.2.e [redacted]
E 10.2.e [redacted] [@minez.nl](mailto:minez.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Aan:

Ministerie van Economische Zaken
t.a.v. de Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Postbus 20401
2500 EK `s-Gravenhage

Betreft: Bezwaarschrift tegen WOB-besluit verkoop Fox-IT

Amsterdam, 20 september 2016

Geachte heer Kamp,

Hierbij maak ik, 10.2.e, bezwaar tegen uw besluit van 9 september 2016 – kenmerk WJZ/ 16131350 – met betrekking tot het Wob-verzoek dat ik heb ingediend op 3 mei 2016 over de verkoop van het bedrijf Fox-IT.

Mijn bezwaar richt zich tegen het niet openbaar maken van document 3 op de door u geleverde inventarislijst (bijlage 2 in uw schrijven van 9 september) en het niet geheel openbaar maken van document 2 op diezelfde lijst. Tegen het besluit door de minister van Veiligheid en Justitie om verschillende door mij bij dat ministerie opgevraagde documenten niet openbaar te maken zal ik eveneens in beroep gaan, maar daar het een ander ministerie betreft dan het uwe, lijkt het mij niet noodzakelijk in dit bezwaarschrift alvast vooruit te lopen op mijn beroep tegen dat besluit.

In de motivering waarmee u onderbouwt waarom u besloten heeft de door mij gevraagde informatie, document 3 en een gedeelte van document 2 dus, niet openbaar te maken, verwijst u naar de volgende artikelen om uw weigeringsgronden te onderbouwen, daarbij gebruikmakend van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob):

- De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (art. 10, tweede lid, onder e.)
- Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad (art. 11, eerste lid)
- Veiligheid van de Staat (art. 10, eerste lid, aanhef en onder b.)

Hieronder zal ik deze weigeringsgronden nalopen voor zowel document 2 als 3 en betuigen waarom deze in dit geval volgens mij niet van toepassing zijn of het belang van openbaarmaking niet in de weg mogen staan.

1. Document 2

Voor het niet geheel openbaar maken van document 3 is één weigeringsgrond geformuleerd. Ik zal deze hieronder nalopen.

10.2.e

1.1 Eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

U stelt dat het belang van verstrekking van informatie niet opweegt tegen het belang van het eerbiedigen van de persoonlijke levenssfeer, omdat document 2 persoonsgegevens in de vorm van namen van betrokken ambtenaren bevat. U heeft weliswaar de e-mail van 11 maart 2016 die gericht is aan de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid bijgevoegd, met weglating van persoonsgegevens (art. 10.2.e Wob), maar bij deze e-mail hoort ook een bijlage en die ontbreekt. Het gaat om het document dat `Borging_publiek_belang_encryptie` heet.

Naar mijn mening geeft artikel 10, tweede lid, onder e. te weinig aanknopingspunten om toezending van dit document te weigeren. Dit artikel voorziet er namelijk in dat de persoonlijke levenssfeer wordt beschermd door persoonsgegevens niet openbaar te maken.

In mijn verzoek, gedaan op 3 mei 2016, stel ik: “Indien u van mening bent dat het belang van bescherming van persoonsgegevens integrale openbaarmaking van documenten in de weg staat, verzoek ik subsidiair om openbaarmaking met weglating van die persoonsgegevens.”

Ik ben van mening dat u in uw weigering voorbijgaat aan mijn verzoek om documenten desnoods openbaar te maken met weglating van persoonsgegevens. Naar mijn mening wordt de persoonlijke levenssfeer van de ambtenaren geëerbiedigd als u desnoods kiest voor weergave van inhoud van dit ontbrekende document met weglating van persoonsgegevens. Ik verzoek u dus nogmaals tot openbaarmaking van dit als interne memo bij een e-mail aangehecht document, met de naam `Borging_publiek_belang_encryptie`, waar nodig met de weglating van de betreffende persoonsgegevens.

2. Document 3

Voor het niet openbaar maken van document 3 zijn drie weigeringsgronden geformuleerd. Ik zal ze hieronder nalopen.

2.1 Eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

U stelt dat het belang van verstrekking van informatie niet opweegt tegen het belang van het eerbiedigen van de persoonlijke levenssfeer, omdat document 3 persoonsgegevens in de vorm van namen van betrokken ambtenaren bevat.

In mijn verzoek, gedaan op 3 mei 2016, stel ik: “Indien u van mening bent dat het belang van bescherming van persoonsgegevens integrale openbaarmaking van documenten in de weg staat, verzoek ik subsidiair om openbaarmaking met weglating van die persoonsgegevens.”

Ik ben van mening dat u in uw weigering voorbijgaat aan mijn verzoek om document 3 desnoods openbaar te maken met weglating van persoonsgegevens. Naar mijn mening wordt de persoonlijke levenssfeer van de ambtenaren geëerbiedigd als u kiest voor weergave van inhoud van deze e-mail met weglating van persoonsgegevens. Ik verzoek u dus nogmaals tot

10.2.e

- openbaarmaking van document 3, waar nodig met de weglating van de betreffende persoonsgegevens.

2.2 Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad

U stelt dat het belang van verstrekking van informatie niet opweegt tegen het belang van een goed en democratisch bestuur indien de standpunten van de betrokken ambtenaren en derden zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie. Op basis daarvan heeft u besloten openbaarmaking van dit document in het geheel te weigeren.

Opnieuw ben ik van mening dat u hiermee voorbijgaat aan mijn subsidiaire verzoek om, wanneer u van mening bent dat document 3 persoonlijke beleidsopvattingen bevat die zijn bestemd voor intern beraad en dit integrale openbaarmaking van het document in de weg staat, over te gaan tot openbaarmaking van de in die documenten vastgelegde informatie voor zo ver dat geen persoonlijke beleidsopvatting is en meer subsidiair over te gaan tot een ambtshalve beperkte samenvatting.

U stelt weliswaar dat “voor zover er ook feitelijke informatie staat in document 3, is die informatie zodanig verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kan worden gezien”, maar naar mijn mening zijn feiten maar lastig te koppelen aan persoonlijke beleidsopvattingen. Feiten zijn objectief vast te stellen gegevens die niet naar één specifieke ambtenaar te herleiden zijn maar ook door een derde partij – een opsteller van een ambtshalve beperkte samenvatting – in algemene termen vast te stellen zijn zonder dat deze direct terugslaan op één van de betrokken partijen.

Mocht u dus van mening zijn dat het bevatten van persoonlijke beleidsopvattingen het publiceren van document 3 in de weg staat, en dat ook het weglaten van persoonsgegevens leidt tot het kunnen herleiden van ambtelijke opvattingen die specifiek aan één persoon gebonden zijn, vraag ik u dus om een ambtshalve beperkte samenvatting van document 3.

2.3 Veiligheid van de Staat

Ten slotte noemt u het belang van Veiligheid van de Staat. U stelt dat “openbaarmaking van document 3 inzicht kan geven in de wijze van waarop wordt bepaald of de veiligheid van de Staat voldoende is gewaarborgd in het licht van enkele specifieke werkzaamheden van Fox-IT”. Ik acht het belang van openbaarmaking van deze informatie, in het kader van de verkoop van Fox-IT aan de Britse NCC Group, in deze groter dan de veiligheid van de Staat.

In mijn ogen is het voor de Nederlandse burger belangrijk om te weten wat de gevolgen zijn van verkoop van dit beveiligingsbedrijf en welke gevolgen dat heeft voor de informatie die Fox-IT bezit over onder meer de werking van de ICT-systemen bij de Nederlandse overheid. Document 3 vormt in dat opzicht een belangrijk – en onmisbaar - document voor het beantwoorden van bovenstaande vragen. Dit belang weegt in mijn ogen zwaarder dan de door u aangedragen veiligheid van de Staat die door openbaarmaking in het gevaar zou komen.

Op basis van bovenstaande argumentatie verzoek u nogmaals document 3 en de bij document 2 aangehechte memo te verstrekken.

10.2.e

Hoogachtend,

10.2.e

10.2.e

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Postbus 20554, 1001 NN Amsterdam

Ministerie van Economische Zaken
t.a.v. de Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage

A09CC 2500EK401

17-1-2017

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

10.2.e
NRC Handelsblad
Postbus 20673
1001 NR Amsterdam

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
10.2.e

T 070 10.2.e
10.2.e@minez.nl

Ons kenmerk
WJZ / 17006616

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum **- 16 JANUARI 2017 -**
Betreft beslissing op bezwaar Wob (verkoop Fox-IT)

Geachte mevrouw 10.2.e,

Bij brief van 20 september 2016 heeft u een bezwaarschrift ingediend tegen mijn besluit van 9 september 2016, kenmerk WJZ/16131350.

Met deze brief wordt op uw bezwaarschrift beslist.

1. Verloop van de procedure

Bij brief van 3 mei 2016, ontvangen op dezelfde datum, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) informatie verzocht over de verkoop van het bedrijf Fox-IT. U heeft verzocht om alle documenten bij of onder mijn ministerie die betrekking hebben op de (voorgenomen) overname van beveiligingsbedrijf Fox-IT door de Britse NCC Group.

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 19 mei 2016, kenmerk WJZ/16075780. In dezelfde brief is de beslistermijn met vier weken verdaagd.

Bij besluit van 9 september 2016 heb ik op uw verzoek beslist. In dat besluit heb ik uw verzoek gedeeltelijk afgewezen.

Bij brief van 20 september 2016 heeft u tegen dit besluit bezwaar gemaakt. De ontvangst van het bezwaar is bij brief van 10 oktober 2016, kenmerk WJZ/16152231, bevestigd.

Op 2 december 2016 heeft de hoorzitting plaatsgevonden. Het verslag van de hoorzitting is aan u toegezonden bij brief van 7 december 2016, kenmerk WJZ/16189591. In deze brief en tijdens de hoorzitting is u medegedeeld dat van de wettelijke mogelijkheid gebruik wordt gemaakt de beslistermijn met zes weken te verdagen.

17-1-2017

2. Wettelijk kader

Alvorens op specifieke bezwaren in te gaan, ga ik eerst in het algemeen in op het wettelijk kader. Uw bezwaarschrift moet worden beoordeeld aan de hand van de Wob. Het uitgangspunt van deze wet is dat in het belang van een goede democratische bestuursvoering een recht op informatie bestaat voor degene die daarom verzoekt. Evenwel biedt de Wob het recht voor een bestuursorgaan om de openbaarmaking van de gevraagde documenten achterwege te laten indien zich één of meer van de in de artikelen 10 en 11 van de Wob genoemde uitzonderingsgronden of beperkingen voordoen.

De relevante artikelen uit de Wob luiden als volgt:

Artikel 1:

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding van de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
(...)
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
(...)

Artikel 3:

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan.
(...)
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 7:

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:
(...)
- c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven.

In de onderhavige zaak zijn de navolgende uitzonderingsgronden aan de orde:

Artikel 10:

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

(...)

b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;

(...)

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

(...)

e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;

(...)

Artikel 11:

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

(...)

3. Ontvankelijkheid

Uw bezwaarschrift is ingediend binnen zes weken na bekendmaking van het besluit en voldoet tevens aan de overige door de wet gestelde eisen, zodat uw bezwaarschrift ontvankelijk is.

4. Bezwaargronden

Als bezwaargronden voert u –zakelijk weergegeven- het volgende aan:

a. Ten aanzien van document 1 stelt u ervan uit te gaan dat met de verwijzing naar het besluit van de minister van Veiligheid en Justitie is beoogd de motivering ten aanzien van de weigering van de openbaarmaking van dit document uit dat besluit over te nemen. U geeft aan het niet waarschijnlijk te achten dat de weigeringsgronden die ten aanzien van document 1 zijn toegepast betrekking hebben op het gehele document. U verzoekt om de passages waarop de weigeringsgronden geen betrekking hebben openbaar te maken. Ten aanzien van de toepassing van artikel 10, tweede lid, onder b, van de Wob betoogt u dat het economische en financiële belang van de staat onvoldoende inzichtelijk is gemaakt. Voorts voert u in het kader van de toepassing van artikel 11, eerste lid, van de Wob aan dat feiten objectief vast te stellen zijn en dat deze feiten volgens u wel openbaar kunnen worden gemaakt. In dit verband wijst u op de

17-1-2017

mogelijkheid tot het verstrekken van informatie via een samenvatting.

b. Daarnaast kunt u zich niet vinden in de afwijzing van uw verzoek met betrekking tot document 3. Ook ten aanzien van document 3 voert u aan dat de passages waarop de weigeringsgronden geen betrekking hebben volgens u openbaar moeten worden gemaakt. U stelt zich niet te kunnen voorstellen dat het gehele document bestaat uit persoonlijke beleidsopvattingen, persoonsgegevens of informatie die de veiligheid van de staat kan schaden. Ook in dit verband wijst u op de mogelijkheid tot het verstrekken van informatie via een samenvatting.

Tijdens de hoorzitting heeft u de in uw bezwaarschrift naar voren gebrachte gronden over document 2, de toepassing van artikel 10, tweede lid, onder e, van de Wob en de afweging van het belang van veiligheid van de staat tegen het belang van openbaarheid ingetrokken.

5. Beoordeling van de bezwaargronden

In deze paragraaf zal ik uw hierboven weergegeven bezwaren tegen het besluit beoordelen.

Bezwaargrond a) Document 1

U heeft (onder andere) bij de minister van Veiligheid en Justitie een identiek Wob-verzoek ingediend. In het bestreden besluit heb ik ten aanzien van de afwijzing van uw verzoek met betrekking tot document 1 verwezen naar het deelbesluit van de minister van Veiligheid en Justitie van 18 augustus 2016, kenmerk 789348. Naar aanleiding van uw bezwaargrond merk ik op dat de Wob stelt dat een bestuursorgaan een beslissing dient te nemen over de informatie in documenten die zich onder dat orgaan bevinden. Bij het bestreden besluit heb ik besloten over de onder mij rustende documenten, met dien verstande dat ik de beslissing van de minister van Veiligheid en Justitie, na overleg en kennisname daarvan, heb overgenomen voor de documenten die eveneens rusten onder de minister van Veiligheid en Justitie en ten aanzien waarvan deze minister beleidsverantwoordelijkheid heeft. Nu ik door omstandigheden eerder op uw bezwaarschrift dien te beslissen, zal ik in het navolgende inhoudelijk op uw bezwaren ten aanzien van de weigering van de openbaarmaking van document 1 in gaan.

Document 1 betreft een intern memo. Ik heb, in navolging van de minister van Veiligheid en Justitie, de openbaarmaking van informatie uit het document geweigerd met een beroep op artikel 10, eerste lid, onder b, van de Wob. Zoals in het besluit van de minister van Veiligheid en Justitie staat beschreven kan uit de opbouw, de weergegeven feiten en de daaraan door de betreffende ambtenaar verbonden conclusies worden afgeleid op welke wijze de veiligheid van de Staat voldoende is gewaarborgd in het licht van enkele specifieke werkzaamheden van Fox-IT. Informatie over deze werkzaamheden geeft inzicht in de werkwijze van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Openbaarmaking van de in document 1 genoemde informatie houdt het risico in dat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

17-1-2012

ernstig in het uitoefenen van hun taken worden belemmerd. Nu hierdoor de veiligheid van de Staat mogelijk in het geding komt, heb ik, in navolging van de minister van Veiligheid en Justitie, besloten de passages die hierop betrekking hebben niet openbaar te maken.

De openbaarmaking van informatie uit document 1 is daarnaast geweigerd met een beroep op artikel 10, tweede lid, aanhef en onder b, van de Wob. Zoals in het besluit van de minister van Veiligheid en Justitie uiteen is gezet, bevat document 1 informatie over opdrachten tussen de Nederlandse Staat en Fox-IT. Openbaarmaking hiervan zou inzicht verschaffen in de wijze waarop wordt getoetst aan de diverse wettelijke criteria voor een zeer gevoelige en beperkte markt: namelijk de nationale crypto-industrie. Hierdoor zou de onderhandelingspositie van de Staat ernstig kunnen verslechteren, waarmee de economische of financiële belangen van de Staat in het geding komen. Onder deze omstandigheden ben ik van mening dat de financiële belangen van de Staat zwaarder moeten wegen dan het belang bij openbaarmaking.

Document 1 is voorts opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat persoonlijke beleidsopvattingen. Aan de ambtelijke leiding worden door de opstellende ambtenaar een aantal scenario's geschetst en worden voorstellen gedaan hoe daarmee zou kunnen worden omgegaan. Uit artikel 11, eerste lid, van de Wob blijkt dat het doel van de bescherming van persoonlijke beleidsopvattingen onder meer is de bescherming van de vrije meningsvorming en het belang om in vertrouwelijke sfeer te kunnen "brainstormen". Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen, omdat een ongehinderde bijdrage moet zijn gewaarborgd van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming- en voorbereiding. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren.

Document 1 betreft een memo van twee pagina's. De informatie in dit document wordt in zijn geheel geraakt door één of meer van de hierboven beschreven weigeringsgronden. In uw bezwaarschrift zie ik dan ook geen aanleiding passages uit het memo alsnog openbaar te maken. Het memo leent zich daarnaast, gelet op de omvang en de inhoud daarvan, niet voor openbaarmaking van informatie in de vorm van een samenvatting. Voor zover het memo feiten bevat, zijn deze feiten zo nauw verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kunnen worden gezien.

Bezwaargrond b) Document 3

Document 3 betreft een interne mail ten aanzien van een agendaonderwerp op de agenda van het Comité verenigde inlichtingendiensten Nederland. Zoals in het bestreden besluit uiteen is gezet, is deze mail specifiek opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat deze persoonlijke beleidsopvattingen. Aan de ambtelijk leiding wordt een procesvoorstel gedaan hoe om te gaan met de behandeling van document 4 en de verdere betrokkenheid van mijn ministerie. In deze mail wordt tevens een standpunt weergegeven dat door diverse ambtenaren is geformuleerd met het oog op de interne ambtelijke standpuntbepaling van mijn ministerie.

Zoals reeds in het bestreden besluit uiteengezet, blijkt uit de geschiedenis en totstandkoming van artikel 11, eerste lid, van de Wob dat het doel van de bescherming van persoonlijke beleidsopvattingen onder meer is de bescherming van de vrije meningsvorming en het belang van in een vertrouwelijke sfeer kunnen "brainstormen". Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen, omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren moet zijn gewaarborgd en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en -voorbereiding. Zij moeten in alle openhartigheid onderling kunnen communiceren.

Daarnaast zou openbaarmaking van de e-mail inzicht geven in de wijze waarop wordt bepaald of de veiligheid van de staat voldoende is gewaarborgd in het licht van enkele specifieke werkzaamheden van Fox-IT. Ik heb deze informatie dan ook niet openbaar gemaakt met een beroep op artikel 10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wob.

Tot slot bevat de mail gegevens die raken aan de persoonlijke levenssfeer. Het betreft namen van ambtenaren van mijn ministerie. Deze gegevens heb ik op grond van artikel 10, tweede lid, onder e, van de Wob niet openbaar gemaakt. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in diverse uitspraken geoordeeld dat namen en contactgegevens persoonsgegevens zijn en dat het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer zich kan verzetten tegen het openbaar maken daarvan. Zie bijvoorbeeld de uitspraak van 4 juni 2008, ECLI:NL:RVS:2008:BD3114.

Zoals hiervoor uiteengezet betreft document 3 een interne e-mail. Deze e-mail heeft de omvang van een halve pagina. De informatie in dit document wordt in zijn geheel geraakt door één of meer van de hierboven genoemde weigeringsgronden. In uw bezwaarschrift zie ik dan ook geen aanleiding passages uit de mail alsnog openbaar te maken. De mail leent zich daarnaast gelet op de omvang en de inhoud daarvan niet voor het openbaar maken van informatie in de vorm van een samenvatting.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Ons kenmerk
WJZ / 17006616

6. Beslissing

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, verklaar ik uw bezwaarschrift ongegrond.
Ik handhaaf mijn besluit van 9 september 2016, kenmerk WJZ/16131350.

Hoogachtend,

De Minister van Economische Zaken,
namens deze:

10.2.e

Tegen dit besluit kan degene wiens belang daarbij rechtstreeks is betrokken, beroep instellen bij de Rechtbank Amsterdam, afdeling publiekrecht, team bestuursrecht algemeen, postbus 75850, 1070 AW Amsterdam. Het beroepschrift moet binnen zes weken na de dag waarop de beschikking u is toegezonden door de Rechtbank Amsterdam zijn ontvangen. U kunt ook digitaal beroep instellen bij genoemde rechtbank via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

**INTRODUCTIEDOSSIER
STAATSSECRETARIS EZ**

WELKOM BIJ EZ

Deel 6 Algemene Rekenkamer (AR)

De Algemene Rekenkamer (AR) voert diverse onderzoeken uit bij EZ. Als Hoog College van de Staat heeft zij een onafhankelijke status. Dat betekent dat de AR zelf bepaalt wat zij onderzoekt. De wettelijke taak van de AR is het controleren van de inkomsten en uitgaven van het Rijk, en het nagaan of het Rijk beleid uitvoert zoals het bedoeld is. De coördinatie van de AR-onderzoeken binnen EZ ligt bij de directie FEZ.

6.1 Lopende onderzoeken Algemene Rekenkamer bij EZ (overzicht t/m 1 november 2015)

De **grijs** gearceerde onderzoeken vallen binnen uw portefeuille.

buitenreikwijdte

[Redacted text]

Onderzoek	Korte omschrijving	Stand van zaken	Dienstonderdeel / departementen	
1	Vervanging Walrusklasse onderzeeboot en	Onderzoek naar de behoeftestelling van de vervanging van de Walrusklasse onderzeeboten. In haar rapport wil de AR risico's in (de opzet van) het project benoemen en ingaan op de te onderscheiden rollen en verantwoordelijkheden van drie doelgroepen: Defensie, Economische Zaken en de Tweede Kamer. Het onderzoek richt zich op de vraag in hoeverre de behoeftestelling voor de nieuwe onderzeeër een gedegen basis vormt voor het verdere verwervingstraject. Als probleemstelling formuleert de AR: Beschikken de ministeries van Defensie en Economische Zaken bij het project Vervanging Walrusklasse-onderzeeboten over: voldoende lerend vermogen in de fase van behoeftestelling; een gedegen basis om het project beheerst te laten verlopen; toereikende informatievoorzieningsprocessen om de Tweede Kamer in staat te stellen haar controlerende taak uit te voeren?	Startgesprek heeft plaatsgevonden , AR formuleert vervolgvragen.	Topsectoren, Commissariaat Militaire Productie
2	buitenreikwijdte	[Redacted text]	[Redacted text]	
1	[Redacted text]	[Redacted text]	[Redacted text]	

Afgeronde onderzoeken in 2015

Onderzoek	Publicatiedatum	Inhoud
buitenreikwijdte		
Monitoring vervanging F-16	16 juni 2015	Sinds 2005 informeert de Algemene Rekenkamer de Tweede Kamer over de stand van zaken rond het project 'vervanging F-16' van het Ministerie van Defensie. De AR heeft oa aandacht voor de verwerving van de Joint Strike Fighter (JSF). Het Ministerie van Defensie is verantwoordelijk voor de vervanging van de F-16 en de deelname aan het internationale JSF-programma. EZ is verantwoordelijk voor de bevordering van deelname van het Nederlandse bedrijfsleven aan de ontwikkeling, productie en instandhouding van de JSF.
buitenreikwijdte		

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

«Bedrijf»
«tav_»
«Adres»
«Plaats»

Datum - 24 JANUARI 2017
Betreft JSF: Opgave van behaalde omzet in 2016

«Aanhef»,

Bijgaand verzoek ik u opgave te doen van de door uw bedrijf in 2016 behaalde opdrachten gedurende de periode van de ontwikkelingsfase van het JSF programma. Deze informatie wordt door de Ministeries van Defensie en Economische Zaken aan de Tweede Kamer gerapporteerd als onderdeel van de 'Septemberrapportage Project Vervanging F-16'.

Tevens verzoek ik u opgave te doen van de door uw bedrijf in 2016 behaalde Omzet uit Participatie, waarover u op grond van de Medefinancieringsovereenkomst JSF (MFO) een Private Bijdrage aan de Staat verschuldigd bent. Een toelichting op beide verzoeken vindt u hieronder.

1. Verificatie van behaalde opdrachten in de SDD fase

De eerste set formulieren betreft de opgave van behaalde SDD- of LRIP-opdrachten. Gelieve hierop aan te geven of de genoemde informatie juist is, en of u in 2016 nieuwe opdrachten heeft behaald. De informatie wordt gebruikt voor de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer en dient daarom uiterlijk **1 april 2017** te zijn geretourneerd.

2. Opgave van behaalde Omzet uit Participatie

De tweede set formulieren betreft de opgave van behaalde Omzet uit Participatie. Op grond van art. 4.1 van de MFO bent u verplicht deze Omzet uit Participatie op uiterlijk **1 mei 2017** schriftelijk aan de Staat bekend te maken. De omzet behaald uit SDD opdrachten valt hier niet onder. Het betreft de Omzet uit Participatie behaald in de periode vanaf 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016. Opgemerkt wordt dat, indien de Omzet uit Participatie minder bedraagt dan 250.000,00 Euro, voor de Ondernemersverklaring in Opgave 2 voor dit jaar, in afwijking van de betreffende bepaling in de Medefinancieringsovereenkomst JSF, kan worden volstaan met een verklaring van een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris en is geen verklaring van een externe registeraccountant noodzakelijk.

Ik verzoek u beide sets formulieren ingevuld en ondertekend voor de aangegeven data te retourneren. Gelieve de formulieren ook ingevuld en ondertekend te retourneren indien u in 2016 **geen** opdrachten en/of omzet heeft behaald.

Commissariaat Militaire Productie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
10.2.e

T 070 10.2.e
F 070 10.2.e
10.2.e @minez.nl

Ons kenmerk
DGBI-TOP-MP / 17005946

Uw kenmerk

Bijlage(n)
6

**Commissariaat Militaire
Productie**

Ons kenmerk
DGBI-TOP-MP / 17005946

Verdere informatie betreffende de opgave vindt u in de bijlagen bij deze brief. Indien u vragen heeft over deze brief, de te volgen procedure of de wijze van opgave, kunt u contact opnemen met (10.2.e @minez.nl) of mw. 10.2.e te bereiken via de contactgegevens rechts bovenaan deze brief.

Hoogachtend,

de Minister van Economische Zaken
namens deze:

10.2.e

10.2.e

OPGAVE 1: BEHAALDE OPDRACHTEN BINNEN SDD-FASE

Z102-1-52
25-1-2017

EZ Nr.	Ordernummer	Orderdatum	Opdrachtgever	Omschrijving	SDD opdrachten	LRIP opdrachten	Toevoeging/opmerking	Uitgeleverd en definitief?
(sub) totaal								
Nieuwe opdrachten / additionele opdrachten in 2016								
					totaal			

BEDRIJFSNAAM .....

DATUM .....

VESTIGINGSPLAATS .....

PLAATS .....

CONTACTPERSOON .....

HANDTEKENING .....

Bijlage 2

Toelichting bij opgave 1 van behaalde opdrachten binnen de SDD fase:

Het Ministerie van Economische Zaken verzamelt gegevens over de opdrachten die de Nederlandse Luchtvaartindustrie behaalt in het kader van deelname aan de ontwikkelingsfase van het JSF programma. Deze gegevens zijn tot nu toe ieder jaar ter bevestiging aan u voorgelegd.

De gegevens worden gebruikt om het parlement te informeren over de industriële inschakeling binnen het JSF programma. Het is van groot belang dat deze informatie over de inschakeling van de Nederlandse industrie juist is. Ik verzoek u daarom om de informatie zoals die bij het Ministerie van Economische Zaken bekend is te bevestigen en eventueel aan te vullen. Het gaat hierbij om gegevens over zowel SDD-opdrachten als LRIP-opdrachten.

Procedure opgave van behaalde opdrachten binnen de SDD-fase:

- o u controleert de gegevens zoals genoteerd op het formulier 'opgave 1: behaalde opdrachten binnen SDD fase';
- o indien de gegevens op het formulier onjuist zijn, of onvolledig, wordt u verzocht dit aan te passen.
- o indien een opdracht uitgeleverd en definitief is, wordt u verzocht dit aan te kruisen in de daarvoor bestemde kolom;
- o u ondertekent het formulier;
- o tot slot wordt u ook verzocht het formulier te ondertekenen en retourneren als u geen opdrachten in het kader van de SDD-fase van het JSF programma hebt behaald.

Gelieve de opgave van behaalde opdrachten in de SDD-fase **uiterlijk 1 april 2017** te retourneren aan:

Ministerie van Economische Zaken
DG Bedrijfsleven & Innovatie
T.a.v. 10.2.e
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

25-1-2017

Opgave 2

Bijlage 3 ONDERNEMERSVERKLARING Betreffende de opgave van JSF Omzet uit Participatie

Deze ondernemersverklaring voor de opgave van de Omzet uit Participatie als bedoeld in artikel 2 van de Medefinancieringovereenkomst JSF (hierna: 'MFO'), met betrekking op de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van:

Ondergetekende:

Bedrijfsnaam: .....

Gevestigd aan: .....

Te: .....

Ingeschreven in het handelsregister te:.....

Onder nummer: .....

Te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door: .....

Verklaart zonder enig voorbehoud en naar waarheid:

1. dat hij partij is bij de MFO;
2. dat hij ingevolge de verplichtingen van deze MFO uiterlijk op **1 mei 2017** schriftelijk aan de Staat de hoogte van het bedrag aan Omzet uit Participatie van de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 opgeeft;
3. dat hij een totale Omzet uit Participatie –in de zin van artikel 2 MFO– heeft behaald ter hoogte van ..... euro en/of ..... dollar en/of ..... pond, omschreven in de bijgevoegde specificatie;
4. dat de opgave van de totale Omzet uit Participatie zoals gespecificeerd in bijgevoegd specificatieformulier, juist en volledig is;
5. dat de opgave van de Omzet uit Participatie is voorzien van een verklaring van een door de Staat aanvaardbare registeraccountant, waarin is vermeld dat deze opgave juist en volledig is. Indien de onder punt 2 genoemde Omzet uit Participatie in euro's berekend minder bedraagt dan 250.000,00 euro kan, in afwijking van de betreffende bepaling in de MFO, dit jaar worden volstaan met een verklaring door een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris;
6. dat hij van de totale Omzet uit Participatie 2% (twee procent) –te weten ..... euro en/of ..... dollar en/of ..... pond– zal afdragen aan de Staat ter vergoeding van de kosten van deelname aan de SDD-fase van het JSF programma ('Private Bijdrage'). De feitelijke afdracht aan de Staat dient plaats te vinden in euro's op het in bijlage 5 vermelde bankrekeningnummer. Daarbij is, indien er bij die afdracht sprake is van omrekening van dollar of pond naar euro, de van toepassing zijnde omrekenkoers de koers op de dag van daadwerkelijke betaling aan de Staat;
7. dat hij deze Private Bijdrage niet later dan 1 juni 2017 aan de Staat zal overmaken, althans niet later dan 1 juni 2017 een bankgarantie ter hoogte van dit bedrag zal stellen;
8. dat indien niet op uiterlijk 1 juni 2017 de Private Bijdrage aan de Staat is betaald hij zich vanaf 2 juni 2017 verplicht de wettelijke rente over het verschuldigde bedrag te betalen.

Plaats: .....

Datum: .....

Handtekening:.....

Waarmerk en paraaf registeraccountant, dan wel een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris indien de Omzet uit Participatie minder bedraagt dan 250.000,00 euro:

25-1-2017

Opgave 2

Bijlage 4 SPECIFICATIE JSF OMZET 2016 Bij ondernemersverklaring betreffende JSF Omzet uit Participatie

Behaalde Omzet uit Participatie van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016:

Order datum	Ordernummer	Omzet + valuta	Opdrachtgever	Groepsmaatschappij	LRIP / FRP

Private Bijdrage over 2016 (2 % van de omzet uit participatie):

Totaal LRIP / FRP Omzet in 2016	Valuta	Afdracht per 1 juni 2017 (2 %)	Valuta

Datum: .....

Plaats: .....

Handtekening: .....

Waarmerk en paraaf registeraccountant dan wel een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris indien de Omzet uit Participatie minder bedraagt dan 250.000,00 euro:

Bijlage 5:

Toelichting bij opgave 2: Behaalde Omzet uit Participatie:

Uw bedrijf is partij bij de Medefinancieringsovereenkomst JSF (MFO). Artikel 3.1 MFO bepaalt dat betaling van de Private Bijdrage aanvangt in het jaar, volgend op het jaar waarin Omzet uit Participatie wordt behaald.

Omzet uit Participatie betreft de omzet behaald uit productieopdrachten en uit supportopdrachten binnen het JSF programma conform art. 2 MFO. Omzet behaald uit SDD-opdrachten valt hier niet onder.

NB: Omzet behaald uit LRIP-opdrachten in de SDD-fase, wordt wel aangemerkt als Omzet uit Participatie.

Het bovenstaande betekent dat uw bedrijf de van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 behaalde Omzet uit Participatie op uiterlijk **1 mei 2017** schriftelijk aan de Staat moet opgeven. Het bijgevoegde formulier (Opgave 2) geldt na ondertekening als ondernemersverklaring, en vormt de basis voor de eventuele Private Bijdrage die uw bedrijf over deze periode verschuldigd is.

Indien u als onderaannemer een JSF-opdracht heeft aangenomen van een Nederlandse MFO-partij, bent u over de uit deze behaalde omzet geen afdracht verschuldigd. Bij uw opgave van Omzet uit Participatie kunt u deze omzet achterwege laten. De als Nederlandse hoofdaannemer optredende MFO-partij is in dit geval afdrachtplichtig.

NB: U dient zelf bij uw opdrachtgevers na te gaan of behaalde omzet SDD- of productie-gerelateerd is.

Procedure voor opgave van Omzet uit Participatie:

- o Uw bedrijf dient zo spoedig mogelijk, doch **uiterlijk 1 mei 2017** aan de Staat de tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 behaalde Omzet uit Participatie bekend te maken. Gelieve hiervoor het bijgevoegde formulier (Opgave 2) te gebruiken, dat ondertekend dient te worden door de bevoegde vertegenwoordiger van uw bedrijf.
- o De Minister heeft in samenspraak met de sector het afdrachtpercentage over het jaar 2016 vastgesteld op 2% van de bedoelde Omzet. Op uiterlijk **1 juni 2017** dient u deze Private Bijdrage te voldoen op:
rekeningnr. IBAN: **NL07INGB0705001229** (INGB)
ten name van;
Ministerie van Economische Zaken.
(ELI FDA 6015)
(Postbus 20401)
(2500 EK Den Haag)
Hierbij dient vermeld te worden dat het om een JSF afdracht 2016 gaat. De feitelijke afdracht aan de Staat dient plaats te vinden in euro's. Daarbij is, indien er bij die afdracht sprake is van omrekening van dollar of pond naar euro, de van toepassing zijnde omrekenkoers de koers op de dag van daadwerkelijke betaling aan de Staat.

- o Indien uw bedrijf in de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 Omzet uit Participatie heeft behaald, dient uw opgave vergezeld te gaan van een accountantsverklaring van een voor de Staat aanvaardbare registeraccountant. Uw bedrijf dient daartoe een specifieke controle opdracht te geven, binnen het kader van de in het bijgevoegde controleprotocol opgenomen aanwijzingen. De accountantsverklaring dient uiterlijk **1 mei 2017** door de Staat te zijn ontvangen. Indien de Omzet uit Participatie minder is dan 250.000,00 euro kan dit jaar worden volstaan met een verklaring door een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris.
- o Houdt u er rekening mee dat indien de Staat op 1 juni 2017 geen betaling van u heeft ontvangen, u vanaf 2 juni 2017 tevens de wettelijke rente verschuldigd zult zijn. Ook indien u op 1 juni een bankgarantie stelt, bent u vanaf 2 juni 2017 verplicht de wettelijke rente over het verschuldigde bedrag te betalen.
- o De Rijksauditdienst kan een evaluatie uitvoeren naar de werkzaamheden van uw registeraccountant, in het kader van de accountantscontrole dan wel, indien van toepassing, een evaluatie van de werkzaamheden van de bovenbedoelde bevoegde ondernemingsfunctionaris. Uw registeraccountant is in geval van een dergelijke evaluatie verplicht volledig inzicht te geven in de onderliggende stukken. Indien een evaluatie plaatsvindt ontvangt u hiervan bericht.
- o Eventueel kan de Auditdienst besluiten een onderzoek bij uw bedrijf in te stellen. Een dergelijk onderzoek is vertrouwelijk en zal niet verder gaan dan in het kader van de MFO noodzakelijk is (zie artikel 4.3 t/m 4.5 MFO). Dit onderzoek kan ook worden ingesteld indien uw bedrijf geen productieomzet heeft behaald.

Gelieve de opgave van behaalde Omzet uit Participatie te retourneren aan:

Ministerie van Economische Zaken
DG Bedrijfsleven & Innovatie
T.a.v. dhr. 10.2.e
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Uiterlijk 1 mei 2017 dient de opgave door de Staat te zijn ontvangen.

CONTROLEPROTOCOL

aangaande het geven van aanwijzingen over de reikwijdte en intensiteit van de accountantscontrole

behorende bij de controleverklaring

bij de opgave van omzet uit participatie verbandhoudende met het JSF-programma

Versie: juli 2014

INHOUDSOPGAVE

1	UITGANGSPUNTEN.....	3
1.1	Doelstelling.....	3
1.2	Procedures.....	3
1.3	Juridisch kader.....	4
2	CONTROLEAANPAK.....	5
2.1	Eisen voor de controleaanpak.....	5
2.2	Aandachtspunten.....	5
2.3	Goedkeuringstoleranties en gewenste zekerheid.....	7
2.4	Omgaan met geconstateerde fouten en onzekerheden.....	7
3	VERSLAGLEGGING.....	8

BIJLAGE: MODEL VOOR BASIS GOEDKEURENDE ACCOUNTANTSVERKLARING... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

1 UITGANGSPUNTEN

1.1 Doelstelling

De Staat der Nederlanden heeft op 5 juni 2002 met 44 partijen uit de luchtvaartindustrie een overeenkomst gesloten tot medefinanciering van de deelname door de Staat aan het Joint Strike Fighter (JSF)-programma, de Medefinancieringsovereenkomst JSF (MFO). Nadien zijn meerdere partijen tot de MFO toegetreden.

De MFO-partijen hebben zich verplicht om jaarlijks een percentage van hun omzet uit participatie aan de Staat af te dragen, de zogehete private bijdrage.

Op grond van de MFO dient een MFO-partij de Staat schriftelijk op de hoogte te stellen van het bedrag aan omzet uit participatie. De MFO-partij is verantwoordelijk voor de tijdige indiening van een juiste en volledige opgave. Een standaardformat met betrekking tot de opgave van de omzet en de te betalen private bijdrage is hiertoe verstrekt aan de MFO-partij.

Deze opgave dient te zijn voorzien van een controleverklaring. De controle van deze opgave van de MFO-partij is in eerste instantie opgedragen aan de accountant van de betreffende MFO-partij.

Dit controleprotocol heeft als doel het geven van aanwijzingen omtrent de reikwijdte en de intensiteit van de controle aan de accountant, die is belast met de controle van de, door de MFO-partij, bij het Ministerie van Economische Zaken (hierna te noemen EZ) in te dienen opgave van de omzet. De controle kan worden uitgevoerd door een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

1.2 Procedures

De Auditdienst Rijk (ADR) kan een review uitvoeren op de uitgevoerde accountantscontrole (zie artikel 4.2 van de MFO).

De accountant, die de controle uitvoert, verstrekt de ADR desgevraagd alle inlichtingen en bescheiden. De eventuele extra kosten van deze accountant in verband met de review zijn voor rekening van de MFO-partij. De ADR bericht de MFO-partij voorafgaand aan het plaatsvinden van een review.

Daarnaast is het mogelijk dat de ADR, al dan niet naar aanleiding van de review, een onderzoek instelt bij de MFO-partij (zie artikel 4.3 en 4.4 van de MFO). De ADR treedt voor het instellen van een onderzoek in overleg met de beleidsuitvoerder van EZ.

De MFO-partij en haar groepsmaatschappijen geven onverwijld inzage in alle boeken en bescheiden en vertrekken desgevraagd alle aanvullende informatie welke volgens de ADR nodig is voor een verantwoorde uitvoering van dit onderzoek.

1.3 Juridisch kader

Artikel 4.1 van de MFO vormt de basis voor het indienen van de opgave en de bijbehorende accountantscontrole:

Ieder van partijen ... zal elk jaar, voor het eerst in het jaar waarin betaling van het percentage van de omzet uit participatie aanvangt ... uiterlijk op 1 mei schriftelijk aan de Staat de hoogte van het bedrag aan omzet in participatie ... in het voorgaande kalenderjaar opgeven.

Daarbij zal op overzichtelijke wijze worden vermeld:

- *in welke valuta de omzet uit participatie is behaald;*
- *welk deel van de behaalde omzet uit participatie uit welke overeenkomst voortvloeit ...;*
- *welke groepsmaatschappij welk deel van de omzet uit participatie heeft behaald.*

De schriftelijke opgave zal zijn voorzien van een verklaring van een voor de Staat aanvaardbare registeraccountant waarin is vermeld dat deze volledig en juist is.

Op grond van artikel 4.2 van de MFO dient de MFO-partij een specifieke assuranceopdracht aan een registeraccountant te verstrekken binnen eventuele aanwijzingen van de Staat. Dit controleprotocol is een invulling van deze aanwijzingen en is daarmee dwingend voorgeschreven. EZ behoudt zich het recht om dit controleprotocol op elk moment te kunnen wijzigen.

De MFO-partij draagt de accountant op dit protocol in acht te nemen bij de uitvoering van de accountantscontrole.

De controle dient volgens de MFO uitgevoerd te worden door een registeraccountant. De gevraagde verklaring kan ook worden verstrekt door een niet als openbaar registeraccountant optredend intern accountant.

Volgens de MFO wordt onder Omzet uit Participatie verstaan de betaalde in Nederland behaalde omzet (vóór belastingen) van MFO-partijen alsmede hun Groepsmaatschappijen.

Onder Participatie wordt verstaan de uitvoering van overeenkomsten:

- door de Luchtvaartindustrie alsmede haar Groepsmaatschappijen met de VS, de Staat of andere opdrachtgevers, alles in de ruimste zin des woords, ter uitvoering van de *Productiefase* van het JSF-programma inclusief de productie van materieel (reservedelen, test en support equipment, documentatie en simulatoren) en de levering van initiële logistieke ondersteuning); en
- tussen de Luchtvaartindustrie alsmede haar Groepsmaatschappijen en de Koninklijke Luchtmacht ter uitvoering van de *Supportfase* van het JSF-programma.

De *Productiefase* van het JSF-programma is onderverdeeld in de aanlooperperiode, zijnde de Low Rate Initial Production-fase (LRIP), en de volledige productieperiode, zijnde de Full Scale Production-fase¹.

Opdrachten uit de System Development and Demonstration (SDD)-fase worden uitgesloten bij de berekening van de Omzet uit Participatie.

¹ Deze fase wordt ook Full Rate Production (FRP) genoemd.

25-1-2017

2 CONTROLEAANPAK

2.1 Eisen voor de controleaanpak

Dit controleprotocol dient om de reikwijdte en de intensiteit van de accountantscontrole te verduidelijken. De controle dient te voldoen aan de zogenaamde nadere voorschriften Controle- en overige standaarden (NV COS), die daarvoor door de Nederlandse Beroepsorganisatie van accountants (NBA) zijn vastgesteld.

Zonder de in voorgaande alinea geformuleerde voorschriften in te perken zijn voor de controle van specifieke financiële verantwoordingen ten behoeve van EZ met name de volgende voorgeschreven controlewerkzaamheden van toepassing:

- De accountant ontwikkelt een controleplan waarin zijn vastgelegd de aard, de tijdsfasering en de omvang van de controlewerkzaamheden die door leden van het opdrachtteam moeten worden uitgevoerd om toereikende controle-informatie te verkrijgen om het controlerisico tot een aanvaardbaar laag niveau te reduceren.
- In het controleplan worden de feitelijk gebruikte toleranties (in relatie tot de financiële verantwoording) in euro's vastgelegd. Hierbij wordt de goedkeuringstolerantie (zie paragraaf 2.3) vertaald naar toegepaste controletolerantie, waarbij de goedkeuringstolerantie het maximum is.
- De accountant stelt een risicoanalyse op inzake het risico dat de opgave van de omzet een materiële fout bevat. Daarbij maakt hij zichtbaar welke (eventuele aanvullende) controles gericht op deze risico's zullen worden uitgevoerd.
- Bij de controle wordt vastgesteld, dat de financiële verantwoording juist en volledig is.
- De accountant controleert of de financiële verantwoording voldoet aan de daarvoor gestelde eisen in de MFO.
- De (externe) accountant kan bij zijn controle gebruik maken van controlewerkzaamheden, die zijn uitgevoerd bij de controle van de jaarrekening. In het controledossier voor de specifieke verklaring dienen deze werkzaamheden te worden beschreven evenals de belangrijkste relevante conclusies, met een verwijzing naar de vindplaats van de achterliggende controledocumentatie waaruit de details van deze controles, de uitvoering en de uitkomsten blijken.
- De accountant zorgt voor adequate controledocumentatie, waaruit blijkt dat de werkzaamheden conform het controleplan zijn uitgevoerd, wat de uitkomsten van de controle zijn alsmede (indien sprake is van een externe accountant) dat deze zijn beoordeeld door de eindverantwoordelijke partner.

2.2 Aandachtspunten

De accountant besteedt ten minste aan onderliggende aspecten aandacht.

Volledigheid en juistheid van de omzet

De gedefinieerde omzet is gelijk aan de door de opdrachtnemer gerealiseerde ontvangsten aan liquide middelen en is gebaseerd op de daaraan voorafgaande facturatie op basis van het contract.

De accountant dient de volledigheid en juistheid van de behaalde en betaalde omzet vast te stellen.

Daarbij gaat de accountant ondermeer na of:

- alle gerealiseerde ontvangsten volgens de bankafschriften zijn verantwoord;
- de verantwoorde bedragen en valuta aansluiten bij de ontvangsten volgens de bankafschriften;
- de ontvangsten in overeenstemming zijn met de facturen en het contract;
- facturatie tijdig plaatsvindt en in overeenstemming is met de contractvoorwaarden en de mate waarin de prestaties zijn verricht;
- de MFO-partij voldoende maatregelen heeft getroffen om (tijdige) betaling door de opdrachtgever te bewerkstelligen;

- de omzet is verantwoord in het jaar dat deze is ontvangen.

Afgrenzing opdrachten

De gedefinieerde omzet is afhankelijk van de fase van het JSF-programma waar de overeenkomst betrekking op heeft.

De accountant dient de juiste afgrenzing van de behaalde en de door de opdrachtgever betaalde omzet vast te stellen.

Daarbij gaat de accountant ondermeer na of:

- alle opdrachten met betrekking tot het JSF-programma duidelijk te onderscheiden zijn in de administratie van de MFO-partij en haar groepsmaatschappijen;
- de soort opdracht (SDD, LRIP, FRP) duidelijk uit deze administratie blijkt;
- de niet verantwoorde omzet met betrekking tot JSF-opdrachten betrekking heeft op SDD-opdrachten;
- de omzet is verantwoord op de juiste opdracht.

Groepsmaatschappijen

Volgens de MFO dient de opgave van de omzet inzicht te geven in welke groepsmaatschappij welk deel van de omzet uit participatie heeft behaald.

De accountant dient de volledigheid en juistheid van (de verdeling van) de behaalde en betaalde omzet van de groepsmaatschappijen vast te stellen.

Daarbij gaat de accountant ondermeer na of:

- de omzet van alle groepsmaatschappijen van de MFO-partij is vermeld;
- de vermelding van de (naam van de) groepsmaatschappij juist is;
- de omzet is verantwoord bij de juiste groepsmaatschappij (in overeenstemming met het contract).

Uitbestedingen en onderaannemerschap

Het is mogelijk dat de MFO-partij een opdracht heeft uitbesteed of als onderaannemer een JSF-opdracht heeft aangenomen. De uitbestedende partij is in dit geval afdrachtplichtig.

De accountant dient de volledigheid en juistheid van de behaalde en betaalde omzet bij uitbestedingen en onderaannemerschap vast te stellen.

Daarbij gaat de accountant ondermeer na of:

- de omzet welke wordt behaald uit door de MFO-partij aan onderaannemers verstrekte opdrachten volledig en juist is meegenomen in de opgave;
- de omzet welke wordt behaald uit door de MFO-partij van andere Nederlandse MFO-partijen aangenomen opdrachten niet is meegenomen in de opgave.

2.3 Goedkeuringstoleranties en gewenste zekerheid

Bij zijn oordeelsvorming streeft de accountant naar een redelijke mate van zekerheid. Indien dit begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een accountantsverklaring met een goedkeurende strekking impliceert dat, gegeven eerder genoemde betrouwbaarheid, de meest waarschijnlijke fout in de opgave van de omzet niet groter is dan 1% van het totaal financieel belang van die verantwoording. Als deze norm overschreden wordt, is de hierna vermelde tabel van toepassing:

	Fouten in de verantwoording			Onzekerheden in de controle		
	<i>Goedkeurend</i>	<i>Met beperking</i>	<i>Afkeurend</i>	<i>Goedkeurend</i>	<i>Met beperking</i>	<i>Oordeel-onthouding</i>
X	$X \leq 1\%$	$1\% < X \leq 3\%$	$X > 3\%$	$X \leq 3\%$	$3\% < X \leq 10\%$	$X > 10\%$

Hierbij is X de omvang van de onjuistheden en/of onzekerheden uitgedrukt als percentage van de omzet (volgens de definitie van de MFO). Voor het begrip van de omzet wordt verwezen naar paragraaf 1.3.

Genoemde percentages zijn ontleend aan het Handboek Auditing Rijksoverheid (HARo) van het Interdepartementaal Overleg Departementale Auditdiensten (IODAD).

2.4 Omgaan met geconstateerde fouten en onzekerheden

Voor een adequate onderbouwing van het oordeel is het noodzakelijk dat de accountant fouten en onzekerheden zoveel mogelijk kwantificeert.

Bij fouten in de verantwoording kan onderscheid gemaakt worden in incidentele en structurele fouten. Van een incidentele fout is sprake als het een toevallige fout betreft. Kenmerkend voor incidentele fouten is dat in principe geen herhaling optreedt van de geconstateerde fout.

Van een structurele fout is sprake als de oorzaak van de fout is gelegen in (onderdelen van) het systeem van uitvoering, waardoor fouten met een (zeker) herhalingskarakter (kunnen) optreden. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing op onzekerheden in de controles.

Daarnaast moet onderscheid worden gemaakt tussen materiële en niet-materiële fouten.

Materiële fouten, die niet worden gecorrigeerd, leiden tot een andere dan een goedkeurende strekking van de accountantsverklaring (zie paragraaf 2.3).

Voor niet-materiële fouten, die bij de accountantscontrole blijken, is het uitgangspunt dat gevonden fouten in eerste instantie worden gecorrigeerd. Voor zover dat niet gebeurt, worden individuele fouten boven een belang van 0,1% van het absolute financieel belang (geen saldering van uitgaven en inkomsten) van de financiële verantwoording door de accountant in zijn bevindingenrapport gerapporteerd. EZ beoordeelt in hoeverre deze fouten tot correcties leiden.

3 VERSLAGLEGGING

De accountant legt de uitkomsten van de controle vast in een accountantsverslag, dat bestaat uit de volgende onderdelen:

1. accountantsverklaring: hiervoor wordt de “ Voorbeeldtekst HRA 3 sectie II hoofdstuk 10.3: accountantsverklaring bij een subsidiedeclaratie in de publieke sector” gehanteerd. Indien de uitvoeringsorganisatie over de subsidie verantwoording aflegt via de reguliere jaarrekening kan volstaan worden met de daarbij behorende verklaring volgens HRA 3 sectie II hoofdstuk 1, met daarin een verwijzing naar dit van toepassing zijnde controleprotocol.
2. verslag van niet gecorrigeerde fouten: hierin rapporteert de accountant de gebleken niet-materiële fouten bij de controle, welke niet zijn gecorrigeerd, voor zover deze (per fout) de omvang van 0,1 % van het financieel belang van de financiële verantwoording overschrijden. Dit rapport heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage. De aard en omvang van deze fouten worden vermeld. Deze rapportage kan (uitsluitend) achterwege blijven indien dergelijke fouten niet zijn gebleken.
3. verslag van de bevindingen van het onderzoek van aspecten van de administratieve organisatie. Dit verslag heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage en kan worden weggelaten indien er geen tekortkomingen zijn gebleken.

Ad 1:

Voor een voorbeeld van deze verklaring wordt verwezen naar de website van het NBA.

TER ADVISERING

Aan de Minister

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Auteur
10.2.e
@minez.nl

Datum
13 februari 2017

Kenmerk
DGBI-TOP / 17024803

nota

wapenexportvergunning Thales en Mircoflown

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute		
Paraaf	Paraaf	Paraaf
10.2.e	10.2.e	
10.2.e	Medeparaaf	Medeparaaf
BBR-paraaf		

Aanleiding

Op 6 februari jl. hebben Thales en Microflown u bij een bijeenkomst van FME aangesproken over het wapenexportbeleid. Met deze nota adviseren wij u over beide gevallen en informeren wij u tevens over de inzet van EZ om in de toekomst beter betrokken te zijn bij de advisering over exportvergunningen voor strategische goederen.

Kernpunten:

Advies over de verkoop van zes ^{10.15.10.12.13} bewakingsradars door Thales aan de Marine van KSA (Koninkrijk Saoedi-Arabië)

- Bij minister BHOS, bijvoorbeeld en marge van de MR, het belang van een positief besluit onder de aandacht brengen. Het financieel volume van de verkoop van de zes ^{10.15.10.12.13} is beperkt (€ ^{10.15.10.13} ^{10.15.10.13}) maar is de opmaat naar inschakeling van Thales bij een vervolgoopdracht (scheepsradars) met een geschatte waarde van € ^{10.15.10.13} ^{10.15.10.13}.
- Op basis van de informatie waar EZ over beschikt, voldoet de aanvraag aan de 8 criteria voor het wapenexportbeleid. Doordat Thales bereid is de techniek van 'geofencing' te installeren wordt de software zo aangepast dat inzet in Jemen onmogelijk is.
- U kunt opmerken dat het uitstellen van een besluit tot na 22 maart niet wenselijk is. De afnemer is niet bereid zo lang te wachten op een uitkomst. Thales zal de order dan in ieder geval mislopen.

Advies inzake de verkoop van de Acoustic Multi Mission Sensor (AMMS) door Microflown aan India

- Op dit moment geen interventie op politiek niveau. Afwijzing van exportvergunning voor levering van de Akoestische Sensor aan India lijkt in lijn met wapenexportbeleid.

Ontvangen BBR

Brits moederbedrijf Fokker bereikt miljardenakkoord over verkoop automotivetak

FD, 9 maart 2017

GKN, het moederbedrijf van Fokker Technologies, heeft een akkoord bereikt met het Amerikaanse beursgenoteerde concern Dana Incorporated over de verkoop van zijn automotive-divisie (GKN Driveline). De mogelijke verkoop kan worden gezien als een poging van GKN om een vijandige overname af te wenden door private-equitybedrijf Melrose.

Het bestuur van GKN sprak zich vrijdag opnieuw uit tegen een overname door Melrose. Met de deal is volgens persbureau Reuters een bedrag gemoeid van \$ 6,1 mrd. Als de aandeelhouders van GKN instemmen, krijgen ze \$ 1,6 mrd in contanten en hebben ze 47,25% van het nieuwe combinatiebedrijf in handen.

Vijandig bod

GKN herhaalde vrijdag een eerdere belofte om de komende drie jaar omgerekend € 2,8 mrd terug te zullen geven aan zijn aandeelhouders, eveneens een geste om Melrose op afstand te houden. Durfkapitalist Melrose bracht al twee keer een vijandig bod uit op het Britse industrieconcern GKN. Het laatste bod, dat evenmin genade kon vinden in de ogen van het GKN-bestuur, kwam neer op een bedrag van £7,4 mrd (€ 8,3 mrd).

In januari meldde het moederbedrijf van Fokker Technologies (60.000 werknemers) dat het industrieel conglomeraat zich wil gaan opsplitsen in een bedrijf voor vliegtuigonderdelen (18.000 werknemers) en een fabrikant van auto-onderdelen. Die opsplitsing zou in de zomer van dit jaar plaats moeten vinden, maar kan worden versneld als de overname door Dana doorgaat. Aerospace, geleid door de Nederlander Hans Bùthker, tot voor kort topman van Fokker Technologies, is een belangrijke toeleverancier van grote mondiale vliegtuigbouwers als Airbus en Boeing.

Aandeelhouders beslissen

Of de samensmelting tussen de Driveline-divisie en Dana doorgaat, is overigens nog niet zeker. Aandeelhouders van GKN moeten hun fiat geven en het bod van Dana afwegen tegen het vijandelijke bod van Melrose op geheel GKN. Het akkoord met Dana zou Melrose ook kunnen bewegen het bod op GKN te verhogen.

Het bestuur van GKN maakte vrijdag in een verklaring duidelijk dat een deal met Dana veruit de voorkeur heeft boven een overname door Melrose. Aandeelhouders wordt opgeroepen het overnamevoorstel van Melrose af te wijzen en in te stemmen met de verkoop van de automotivedivisie aan Dana.

Britse vennootschap

Het nieuwe fusiebedrijf zou een Britse naamloze vennootschap worden, met een beursnotering in New York en een hoofdkwartier in de Amerikaanse deelstaat Ohio. GKN behaalde vorig jaar een omzet van £10,4 mrd (€11,7 mrd). Qua omzet zijn GKN Driveline en Dana (30.000 werknemers) bijna even groot; de totale omzet komt op omgerekend zo'n € 11,4 mrd uit.

Van: 10.2.e @mindef.nl
Aan: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @mindef.nl;
 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @mindef.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minfin.nl;
 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minfin.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mintin.nl; 10.2.e @mintin.nl;
 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minbuza.nl;
 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minbuza.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl
Cc: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minbuza.nl;
 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minbuza.nl
Onderwerp: RE: EU woordvoering: EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence"
Datum: woensdag 7 juni 2017 12:20:02
Bijlagen: [1_EN_ACT_part1_v10.pdf](#)
[2_EN_ACT_part1_v12.pdf](#)
[Reflection Paper Defence EN v2.pdf](#)

En dan nu in de bijlage de definitieve stukken:

- De lancering van het EDF (COM(2017) 295 final) – bijlage 1
- Het voorstel voor een European Defence Industrial Development Programme voor 2019-20 – bijlage 2
- REFLECTION PAPER ON THE FUTURE OF EUROPEAN DEFENCE – bijlage 3

Groeten,

10.2.e

From: 10.2.e

Sent: woensdag 7 juni 2017 11:57

To: 10.2.e

10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minez.nl;
 10.2.e @minez.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl;

Cc: 10.2.e

minbuza.nl)

Subject: EU woordvoering: EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence"

Beste collega's,

Zie bijgaand ter info de factsheets en de Q&As die de EU zelf zojuist heeft uitgebracht over het EDF (check bijlagen 1 en 2) en het reflection paper (bijlage 3).

Over het EDF:

Een Europees Defensiefonds: 5,5 miljard euro per jaar om de Europese defensievermogens te stimuleren

- Onderzoeksdeel: (schatting) 500 miljoen per jaar vanaf 2020
- Industrial development programme 2019-20 500 miljoen voor beide jaren, na 2020 1 miljard per jaar waar een "hefboom werking" vanuit moet gaan (x 5 volgens de Commissie door inleg lidstaten) en dan dus "BAM": 5,5 miljard per jaar!

De persconferentie wordt nu afgerond en de definitieve stukken volgen zsm.

Groeten,

10.2.e

From: 10.2.e

Sent: woensdag 7 juni 2017 9:49

Cc: 10.2.e

@minbuza.nl

Subject: RE: woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper “future European Defence”

Importance: High

Beste collega's,

Toch nog een gewijzigde versie. Op verzoek van Financiën is de laatste bullet op pagina 1 toegevoegd. Op verzoek van BZ is de ene laatste bullet van pagina 5 aangepast.

Ook hebben we de tekst over de strategische capaciteiten nog iets verbeterd (zie 2^e bullet pagina 1).

Wij gaan hier nu niet meer aan tornen maar dit kan door de Communicatie-collega's worden gebruikt voor de woordvoering en eventuele persberichten vandaag.

Groeten,

10.2.e

PS. Berichtgeving over iig het reflectiepaper staat al in de telegraaf en wordt ook opgepikt door andere media. De persconferentie van 10.2.e en 10.2.e wordt iets na 11 uur verwacht (na de vergadering van het college), zie:

<http://ec.europa.eu/avservices/ebs/schedule.cfm?sitelang=en&page=3&institution=&date=06/07/2017>

From: 10.2.e

Sent: dinsdag 6 juni 2017 17:33

Cc: 10.2.e

Subject: woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper “future European Defence”

Importance: High

Beste collega's,

Bijgaand – met dank voor jullie reacties – de woordvoeringslijnen voor morgen.

Hier kunnen de communicatieboodschappen op worden gebaseerd.

Groeten,

10.2.e en 10.2.e

From: 10.2.e

Sent: dinsdag 6 juni 2017 14:06

To: 10.2.e

10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e @minez.nl;
@minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e Martijn; 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: RE: concept woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper “future European Defence”

Beste collega's,

Dank voor alle input! Wij hebben geprobeerd zo goed als mogelijk tegemoet te komen aan eenieders feedback – zie bijgaand het resultaat.

Het belangrijkste is dat de basislijn staat. Graag met name daarop eventuele nadere opmerkingen voor vandaag 16.00 uur kenbaar maken. Dan kunnen de respectievelijke communicatieafdelingen ermee aan de slag.

Alvast veel dank!

Hartelijke groet

10.2.e

From: 10.2.e @minbuza.nl

Sent: maandag 5 juni 2017 11:36

To: 10.2.e

10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e @minez.nl;
10.2.e
10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e

Subject: RE: concept woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence"

Beste 10.2.e ,

Dank voor de prima aanzet en suggesties. Zie mijn voorstellen in de bijlage met tracks en een schone versie.

In verband met Pinksteren en de korte deadline dinsdag 12 uur, stuur ik dit alvast rond. Sluit daarbij niet uit dat vanuit BZ nog aanvullende suggesties komen.

Groet,
10.2.e

From: 10.2.e @mindef.nl [mailto:10.2.e @mindef.nl]

Sent: vrijdag 2 juni 2017 17:26

To: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl;

10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl;

10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl;

10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e @minez.nl;

10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @minfin.nl; 10.2.e @mindef.nl;

@mindef.nl

Cc: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e

@mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @mindef.nl

Subject: RE: concept woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence"

10.2.e en 10.2.e ,

Dank voor deze concept-boodschappen. Ik kan mij vinden in de gekozen lijn. Ik zou wel in de woordvoering iets meer zeggen over waar scenario 2 over gaat en daarvoor kan worden geput uit de Q&A. Zie voor dit en paar kleine aanvullingen/correcties bijlage met TT.

Vraag mij wel af of we niet ook een Q&A moeten hebben over Donald Trump, in de zin van "doet u dit als reactie op de opstelling van de Amerikaanse president"... Antwoord moet dan natuurlijk zijn dat wij daar al toe hadden besloten alvorens hij zijn intrek nam in het Witte Huis en dat wij nu uitvoering geven aan eerder genomen besluiten mede in het licht van de gewijzigde veiligheidssituatie. Daar zou dan nog aan kunnen worden toegevoegd dat de opmerkingen van de Amerikaanse president ons voorts natuurlijk sterken in onze vastberadenheid om hier serieus werk van te maken.

Nog een laatste opmerking. Wellicht nog aangeven dat de drie scenario's natuurlijk aanzetten tot een discussie, maar dat we ons niet in keurslijf willen laten duwen en dat er ook nog wel andere onderwerpen zijn waar aan moet worden gewerkt.

Met hartelijke groet en alvast een Zalig Pinksteren toegewenst,

10.2.e

From: Earle, GC, BS/AL/HDB/Belmdwrs

Sent: vrijdag 2 juni 2017 16:46

To: 10.2.e

10.2.e

minez.nl; 10.2.e @minez.nl;

Cc: 10.2.e

Subject: concept woordvoering voor woensdag 7 juni: EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence"

Importance: High

Beste collega's,

Bijgaand de (concept!) communicatie boodschappen ter voorbereiding op de verwachte Commissie publicaties van 7 juni a.s. (EDF-voorstel + reflection paper "future European Defence").

Graag jullie reactie in track-changes voor aanstaande dinsdag 6 juni 12:00 uur.

@ DCO-collega's: deze boodschappen moeten nog interdepartementaal worden afgestemd maar we bespreken dit toch graag alvast dinsdag om 10:00 uur met jullie door.

Groeten,

Mede namens 10.2.e en 10.2.e,

10.2.e

<< File: 20170602 woordvoeringslijnen 7 juni EDF en CIE reflection paper v002.docx >>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

30-6-2017

68

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

TNO
t.a.v. 10.2.e
Oude Waalsdorperweg 63
2597 AK Den Haag

Commissariaat Militaire Productie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
10.2.e

T 070 10.2.e
10.2.e @minez.nl

Datum 28 juni 2017
Betreft Europese Commissie voorstel Europees Defensie Fonds

Geachte heer 10.2.e,

Best 10.2.e

Ons kenmerk
DGBI-TOP-MP / 17105364

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Op 7 juni jl. heeft de Europese Commissie een mededeling gepubliceerd met een voorstel voor een Europees Defensie Fonds en een Industrieel Ontwikkelingsprogramma. Op korte termijn zal er een Nederlands standpunt aan de Tweede Kamer worden voorgelegd dat wordt gebruikt bij de Nederlandse opstelling bij de verdere uitwerking. Inzicht in de kansen voor de Nederlandse defensiesector is hierin een belangrijke factor.

Het voorstel voor het Europees Defensie Fonds betreft een uitwerking van een maatregel uit het Europees defensieactieplan dat in november 2016 is gepresenteerd. De Commissie wil hiermee de gezamenlijke ontwikkeling van defensiecapaciteiten door de lidstaten ondersteunen.

De twee belangrijkste elementen uit het voorstel van 7 juni jl. zijn het defensie-gerelateerd onderzoek en het *European Defence Industrial Development Programme*, dat gaat over de financiering van gezamenlijke ontwikkeling van capaciteiten. Het kabinet heeft eerder het defensie-gerelateerd onderzoek (*preparatory action*) verwelkomd en is nauw betrokken bij de oprichting van het werkprogramma. Het *European Defence Industrial Development Programme* is een nieuw voorstel van de Europese Commissie waarbij projecten voor de defensie industrie kunnen worden ondersteund ten behoeve van een inclusieve Europese Technologische en Industriële Defensie Basis.

Ook stelt de Europese Commissie voor om het financiële instrumentarium beschikbaar te stellen ter ondersteuning van het MKB in de defensiesector, waaronder verbreding van het EIB leenmandaat.

**Commissariaat Militaire
Productie**

Ons kenmerk
DGBI-TOP-MP / 17105364

Om het standpunt van Nederland op dit voorstel en bij de verdere uitwerking te bepalen hebben de betrokken bewindspersonen goede informatie nodig over de kansen voor de defensiesector in relatie tot het EDF en het industrieel ontwikkelingsprogramma.

De Nederlandse kennisinstututen TNO, NLR, en Marin hebben veel ervaring met Europese onderzoeksprogramma's en een goed beeld van de potentie van de Nederlandse industrie. De inbreng van TNO, NLR, en Marin is voor ons dan ook van groot belang voor het bepalen van de Nederlandse positie. We stellen daarom voor om over dit onderwerp informeel van gedachten te wisselen. Dit kan bijvoorbeeld in een gesprek tussen deskundigen van de drie instituten, vertegenwoordigers van het Ministerie van Economische Zaken, en eventueel andere deskundigen van het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Op zeer korte termijn nemen we contact met u op om te vernemen of u aan zo een gesprek wilt deelnemen en voor het maken van een afspraak.

Met vriendelijke groet

10.2.e

De Minister van Economische Zaken
T.a.v. de heer H. Kamp
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Behandeld door:

Mr. 10.2.e

Telefoon:

+31 88 10.2.e

E-mail:

Ons ordernummer:

Ons kenmerk:

DSPC/1219

Bij beantwoording svp ons kenmerk vermelden

Uw kenmerk:

Onderwerp:

Benoeming en ontslag Lid Raad van Toezicht NLR

Datum:

25 JULI 2017

Geachte heer Kamp,

Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) is het penvoerend ministerie voor de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR). De Minister van EZ heeft krachtens de statuten van het NLR de bevoegdheid tot (her)benoeming van de leden van de Raad van Toezicht (artikel 9.2 statuten).

Thans wordt de heer 10.2.e door de Raad van Toezicht van het NLR voorgedragen voor benoeming per 21 september 2018, voor de statutaire periode van 4 jaar.

U wordt hierbij vriendelijk verzocht tot benoeming van de heer 10.2.e per 21 september 2018 over te gaan en mij hieromtrent te berichten.

Tot slot doe ik u toekomen ter informatie:

- het Curriculum Vitae;
- een kopie van een geldig identiteitsbewijs, en
- het bijgewerkte rooster van aftreden van de Raad van Toezicht (artikel 9.7 statuten), waarin de bovengenoemde benoeming reeds op voorhand verwerkt is.

U bij voorbaat dankzeggend voor de door u te nemen moeite en in afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Bijlagen: 3

NLR Amsterdam

Anthony Fokkerweg 2

1059 CM Amsterdam, The Netherlands

p) +31 88 511 3113 f) +31 88 511 3210

e) info@nlr.nl i) www.nlr.nl

NLR Marknesse

Voorsterweg 31

8316 PR Marknesse, The Netherlands

p) +31 88 511 4444 f) +31 88 511 4210

e) info@nlr.nl i) www.nlr.nl

NLR

PO Box 90502

1006 BM Amsterdam

The Netherlands

Quality - Environment - Safety

ISO 9001
ISO 14001
OHSAS 18001
ISO 27001

www.dekra.nl

Ons kenmerk:

DSPC/1219

Pagina:

2 / 2

Kopie van brief DSPC/1219 en bijlagen verzonden aan:

Ministerie van Economische Zaken

T.a.v. Mevrouw 10.2.e

Directie Innovatie en Kennis

Postbus 20401

2500 EK DEN HAAG

Ministerie van Economische Zaken

T.a.v. 10.2.e

Directie Innovatie en Kennis

Postbus 20401

2500 EK DEN HAAG

NLR Amsterdam

Anthony Fokkerweg 2

1059 CM Amsterdam, The Netherlands

p) +31 88 511 3113 f) +31 88 511 3210

e) info@nlr.nl i) www.nlr.nl

NLR Marknesse

Voorsterweg 31

8316 PR Marknesse, The Netherlands

p) +31 88 511 4444 f) +31 88 511 4210

e) info@nlr.nl i) www.nlr.nl

NLR

PO Box 90502

1006 BM Amsterdam

The Netherlands

Quality - Environment - Safety

ISO 9001
ISO 14001
OHSAS 18001
ISO 27001

www.dekra.nl

Dedicated to innovation in aerospace

NLR PO Box 90502 • 1006 BM Amsterdam • The Netherlands

PostNL
Afz. 1059CM2

Ministerie van Economische Zaken
T.a.v. 10.2.e
Directie Innovatie en Kennis
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

dgbi - 184

26-7-2017

RC3SS #2500X0X#00#0000#

TER INFORMATIE

Aan
de Secretaris-generaal**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid**Auteur**10.2.e
T 070 379 10.2.e
10.2.e @minez.nl**Datum**

16 januari 2018

Kenmerk

DGBI-TOP / 18002330

nota

Werkbezoek Thales Nederland B.V. - vrijdag 19 januari
2018**Kopie aan****Bijlage(n)**

5

Parafenroute

Paraaf	Paraaf	Paraaf
Medeparaaf	Medeparaaf	Medeparaaf

Aanleiding

Vrijdag 19 januari a.s. brengt u een werkbezoek aan Thales Nederland B.V. in Hengelo. Dit bezoek heeft u in juni 2017 toegezegd tijdens een ontmoeting met CEO 10.2.e. Het stond oorspronkelijk gepland voor oktober, maar is op verzoek van Thales toen uitgesteld.

Doel van het bezoek is u nader kennis te laten maken met de Nederlandse defensie en veiligheid gerelateerde industrie in navolging van uw werkbezoek in februari 2017 aan Fokker en Aeronamic.

Vanuit de directie TOP wordt u begeleid door 10.2.e
(10.2.e), 10.2.e
10.2.e
10.2.e

Programma

Tijdens het hele programma zullen namens Thales NL 10.2.e), 10.2.e
10.2.e aanwezig zijn

11:00 Ontvangst bij Thales Nederland B.V., Zuidelijke Havenweg 40 in Hengelo
(LET OP: Adres t.b.v. navigatiesysteem Robijnstraat 12, Hengelo (zie bijlage 1))

11:15 Presentatie over THALES Nederland – 10.2.e)

11:45 Presentatie en discussie over economische toegevoegde waarde en R&D investeringen in Nederland – 10.2.e)

12:05 Presentatie over grote projecten voor Thales NL voor de Nederlandse krijgsmacht en internationale markt (o.m. fregatten Duitsland) – 10.2.e
10.2.e

Ontvangen BBR

12:30 Verplaatsing over het nieuwe High Tech Systems park

- 12:45 Lunch in het Campus Restaurant waar o.m. kan worden gesproken over de verwachtingen van Thales t.a.v. de rol van EZK
- 13:45 Rondleiding door de fabriekshallen waar o.m. de nieuwe SMART-L Radar wordt geproduceerd
- 14:45 Afronding
- 15:00 Vertrek richting Den Haag

NB: U dient legitimatie mee te nemen in de vorm van een rijbewijs of paspoort.

Toelichting

Thales NL B.V.

Thales Nederland (NL) is één van de grootste defensiebedrijven in Nederland. Er werken rond de 2000 mensen bij een omzet van 441 mln. in 2016 (80 procent export). Het produceert zeer geavanceerde radar- en vuurgeleidingssystemen in haar grootste en hoofdvestiging in Hengelo. Daarnaast heeft Thales nog vestigingen onder meer in Huizen (communicatieapparatuur/ civiele OV transportsystemen), Eindhoven (Cryogene koelers) en op militaire vliegbasis Woensdrecht (reparatie F16 radars). De Nederlandse overheid heeft 1% van de aandelen van Thales Nederland in handen. Daarmee kan de Nederlandse overheid o.m. controle houden over de export activiteiten van Thales.

Spreekpunten:

- *U kunt informeren naar de huidige positie van Thales NL binnen het moederconcern en de ruimte die zij krijgt om voor eigen kansen te gaan.* Thales NL ondervindt binnen het Franse moederbedrijf (omzet € 15 mrd.) concurrentie van andere bedrijfsonderdelen ondanks de grote technologische voorsprong op radarsystemen. Om deze kerncapaciteit in Nederland te behouden moet Thales NL boven gemiddeld presteren binnen de Thales groep, een unieke kennisbasis hebben en deze met substantiële overheidssteun kunnen onderhouden. Via het Industriële Participatie beleid (zie bijlage 2) en bij de recente ontwikkelingen rondom het Europese defensiebeleid zet EZK nadrukkelijk in op het openbreken van (nationaal georiënteerde) toeleveringsketens van grote defensie bedrijven ten behoeve van een gelijk speelveld op de Europese defensie markt. *U kunt vragen hoe Thales Nederland haar toeleveringsketens organiseert en in hoeverre er ook ruimte is binnen het moederconcern om Nederlandse partners te positioneren.*

Innovatie / R&D

Thales NL is zeer actief op het gebied van hoogwaardige kennisontwikkeling en exploitatie. Jaarlijks investeert zij meer dan 100 mln. euro (2016) in R&D en participeert ze in vele samenwerkingsverbanden, zoals Smart Industry en "Nederland Radarland", een samenwerkingsverband tussen Thales NL, TNO, TU/Delft en de ministeries van Defensie en EZK (zie bijlage 3). Laatstgenoemde behelst de hele valorisatieketen van kennisopbouw, kennisontwikkeling tot aan toepassing van radartechnologie. Radartechnologie is van essentieel nationaal veiligheidsbelang. Door het creëren en in stand houden van een unieke kennispositie op dit terrein, draagt het platform naast onmisbare operationele

capaciteiten wezenlijk bij aan de Nederlandse economie. Het platform heeft veel baat gehad bij het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Daarnaast ontplooit Thales NL vanuit haar vestiging in Huizen ook diverse activiteiten op het gebied van cyber security.

Uitdagingen/knelpunten zijn er met name op de volgende vlakken:

1. Het aantrekken van financiering voor fundamenteel/verkenkend ("laag TRL") onderzoek, waarvoor men in het verleden gebruik heeft kunnen maken van het Fonds Economische Structuurversterking (FES).
2. Het ontbreken van een duidelijke verankering van de Defensie en Veiligheid gerelateerde Industrie (DVI) in het huidige industrie- en Topsectoren-beleid, waarmee een duidelijk instrument ontbreekt om innovatie in de DVI te stimuleren en te sturen.
3. Succesvolle implementatie van innovaties, omdat het hier veelal gaat om relatief kostbare technologie die nog bewezen moet worden. Het gebrek aan een open markt in de DVI maakt haar afhankelijk van de overheid als "launching customer", maar een instrument om deze rol te vervullen ontbreekt.

De doorontwikkeling van het Topsectorenbeleid - met daarbij speciale aandacht voor maatschappelijke uitdagingen (MU'en) als aanjagers voor innovatie - biedt kansen om de knelpunten te adresseren. Kernachtig omschreven:

- Één van de belangrijkste thema's uit het regeerakkoord is "Veiligheid". In de Kennis en Innovatieagenda (KIA) is dit thema op hoofdlijnen uitgewerkt in de vorm van actielijnen (zie bijgevoegd document "De Veilige Samenleving").
- De ministeries van Defensie, JenV, en EZK zijn samen met belanghebbende bezig om hier invulling aan te geven middels een brede agenda Defensie en Veiligheid. De basis voor deze agenda zijn de actielijnen zoals omschreven in bovengenoemd document. Thales NL wordt bij deze agenda betrokken.
- De (vraag gestuurde) agenda bouwt zoveel mogelijk voort op bestaand instrumentarium en zoekt daarbij aansluiting op de bestaande Topsectoren en initiatieven (als aanbieder van innovatieve producten en diensten). Aanvullend daarop beoogt de agenda in te springen op financieringsbehoefte waarvoor geen instrumentarium (meer) beschikbaar is.
- Initiatieven als "Nederland Radarland" kunnen binnen de brede agenda worden verankerd, zodat deze bron van kennis, innovatie en bedrijvigheid kan worden gestimuleerd.

In de bijlage 4 en 5 van deze nota zijn bijgevoegd:

- Het startdocument voor de kennis en innovatieagenda Veilige Samenleving
- De aanleiding voor het programma Veilige samen is de oproep van VNO NCW, FME en NIDV aan het nieuwe kabinet na de verkiezingen in 2017

Export vergunningen

Tussen BZ en EZK zijn werkafspraken gemaakt over de samenwerking rondom wapenexport. Deze afspraken zijn:

- BZ en EZ delen het streven om als overheid met één mond te spreken en ons niet tegen elkaar te laten uitspelen door bedrijven;
- De Directie Veiligheidsbeleid en Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek van BZ informeren EZK (CMP) op het moment dat een afwijzing de lijn in gaat vanaf EUR 1 mln. of met een groot politiek/economisch belang;
- EZK (CMP) wordt ook geïnformeerd als, nadat een aanvraag die met positief advies de lijn in is gegaan, toch met een negatief besluit van BZ bewindspersonen terugkomt.

Daarnaast wordt op werkniveau de relatie aangehaald.

In de tweede helft van 2017 zijn ervaring opgedaan met deze nieuwe afspraken en het blijkt goed te werken. Door het informeel contact is sneller duidelijk of het verkeerd gaat/ of er ingegrepen moet worden. EZK heeft in deze situatie geen officiële adviserende rol. De verwachting is echter dat met bovenstaande afspraken haar (intervenierende) rol beter kan invullen, dan wanneer er advies wordt gegeven, maar niet duidelijk is wat de bewindspersonen er in de besluitvorming mee doen.

De positieve ervaringen en ervaringen zijn bevestigd tussen David Pappie (directeur TOP) en Marten van den Berg (DG BEB). Daarbij is bevestigd dat afspraken op bewindspersonen niveau op dit moment niet nodig zijn en het onnodig complex maken.

F35

Thales produceert voor de F-35 onderdelen en systemen en heeft daarmee in 2016 een omzet van meer dan   Euro gerealiseerd.

Thales heeft net als Fokker een integrerende rol, de omzet wordt gerealiseerd met behulp van een netwerk van gespecialiseerde MKB bedrijven in de regio van Twente.

Thales kan helaas weinig werkzaamheden binnenhalen uit het F-35 programma op haar echte expertisegebied nl. radars. Veel radar activiteiten binnen het F-35 zijn strategisch. Daardoor wordt het niet voor competitie op de markt gezet door het programma en zal het binnen de VS uitgevoerd (moeten) worden.

Wel produceert Thales een aantal systemen voor de F-35 radar, zoals de Drain Power Supply en de Input Power Filter.

Op het gebied van onderhoud is Thales samen met andere bedrijven en kennisinstellingen op Logistiek Centrum Woensdrecht de RFI (Request For Information) aan het beantwoorden voor de tweede ronde van het component onderhoud.

Recent heeft EZK vernomen dat Thales overweegt te gaan stoppen met de productie van de onderdelen voor de F-35. De productie van deze systemen sluit niet aan bij de kerncompetenties van Thales en is het lastig om aan de prijsdruk en leercurve te blijven voldoen. Als dit klopt vindt EZK dit erg jammer. Thales is niet alleen betrokken bij de F-35, want de systemen worden geproduceerd met behulp van een netwerk van zeer gespecialiseerde bedrijven voor wie de werkzaamheden binnen het F-35 programma zeer belangrijk zijn.

Indien dit onderwerp ter sprake komt, kunt u Thales aan de deelname van het MKB herinneren. Zonder Thales als integrator is het voor deze bedrijven heel moeilijk zelfstandig in het F-35 programma te opereren. De beslissing om te stoppen zal voor dit MKB nadelige gevolgen hebben.

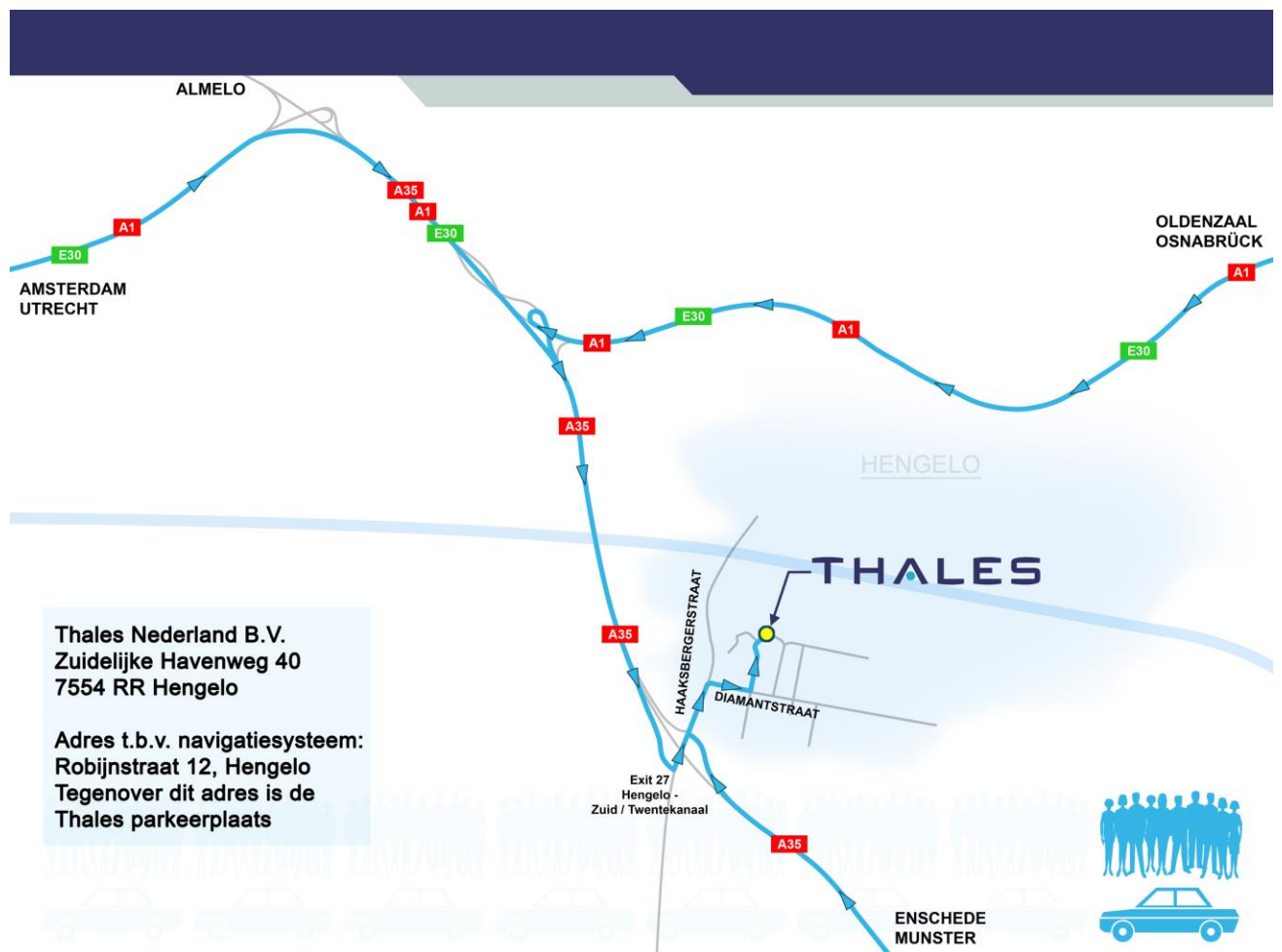
High Tech Systems Park / Smart Industry

Vanuit het moederbedrijf heeft Thales Nederland de ruimte gekregen haar bedrijfsterrein in Hengelo samen met de provincie Overijssel en gemeente Hengelo te (her)ontwikkelen tot een High Tech Systems Park (innovatiecampus). Voor de invulling van het terrein gaat gestaag terwijl alleen bedrijven worden toegelaten die passen bij de ambitie/visie. In de regionale context past de ontwikkeling van het terrein in het actieplan 'Twente Werkt!'. Dit plan werkt Aad Veenman uit op grond van het advies van de Commissie Wientjes voor onder andere de herontwikkeling van het voormalige vliegveld Twente, Technology Base Twente.

De gevestigde bedrijven werken ook samen in het Smart Industry field lab The Garden. Thales is trekker van dit Field lab met als doel om bedrijven cyber secure data te laten delen in de keten. Ook om producten tijdens de levensloop te kunnen volgen (zogenaamd extended Product Life Cycle Management). Dit is een activiteit in het civiele domein, waarmee Thales expertise uit het militaire domein benut. Thales is ook buiten het Field lab zowel regionaal als landelijk actief betrokken bij Smart Industry. Regionaal via het zogenaamd Boost programma van Overijssel en Gelderland, waarin Evelien Bras in een stuurgroep zit. Gerben Edelijn zat in het team dat de eerste Smart Industry agenda in 2014 heeft opgesteld en heeft in 2016 een review op die agenda gedaan.

Voor de stuurgroep Stuurgroep Human Capital Agenda Twente trekt Gerben Edelijn trekt zich na 4 jaar begin 2018 terug als voorzitter en deelnemer. De stuurgroep blijft voorlopig gehandhaafd voor de regio Twente en heeft recent ingezet op een (her)nieuw(d) Techniekpact Twente.

Bijlage 1: Routebeschrijving Thales Nederland BV

Bijlage 2: Industriële Participatie (IP)

Als het ministerie van Defensie militaire goederen in het buitenland koopt kan de Nederlandse overheid in bepaalde gevallen vragen om tegenorders (industriële participatie). Dit is een reparatie mechanisme voor het ontbreken van een gelijk speelveld op de Europese defensie markt door de politieke invloed op aankopen vanwege nationale veiligheid en economische belangen. EZK is verantwoordelijke voor het Industriële Participatie beleid en kan met buitenlandse (defensie) bedrijven afspraken maken over het plaatsen van opdrachten bij de Nederlandse Defensie en Veiligheidsindustrie.

Ook Thales heeft de afgelopen decennia verschillende IP verplichtingen in Nederland gekregen voor de levering van bijv. pantserwielvoertuigen (Thales Australië), Simulators (Thales Frankrijk) en communicatie systemen Walrus onderzeeboten (Thales Frankrijk). In nauw overleg met Thales NL wordt gezien hoe zij betrokken kan worden bij de invulling van deze verplichtingen van andere Thales entiteiten. Dit zorgt voor een stabiele stroom aan orders voor Nederland en mogelijkheden voor Thales NL om betrokken te worden bij R&D en systeem ontwikkelingen binnen het Thales concern.

Bijlage 3: Nederland Radarland

Nederland beschikt over een toonaangevende kennisinfrastructuur op het gebied van radartechnologie en –ontwikkeling. Defensie, de industrie en kennisinstututen werken hierbij nauw samen. Om de samenwerking op dit gebied te verankeren en de kennis en technologieontwikkeling te waarborgen is op 30 mei 2002 het platform 'Nederland Radarland' opgericht. Naast Defensie maken Thales Nederland BV, TNO, de Technische Universiteit Delft en het Ministerie van Economische zaken deel uit van dit samenwerkingsverband. Doelstelling van het Platform Nederland Radarland is:

- a. zoveel mogelijk bundelen en uitbouwen van de kennis van partijen
- b. efficiënte afstemming en synchronisatie van de inspanningen voor onderzoek en ontwikkeling
- c. het entameren van adequate opleidingen

Het platform is gericht op de invulling van een gezamenlijke lange termijn ambitie en kan dat alleen door focus aan te brengen in onderzoek- en technologieontwikkeling. Een belangrijk middel is het opstellen van roadmaps waarin die ambitie is gevangen in onderling afgestemde en geprioriteerde onderzoeksprogramma's en technologie ontwikkelingsprojecten. Door het opstellen van roadmaps wordt ook inzichtelijk wat de gevolgen zijn van wijzigingen in afstemming en al dan niet tijdig toedelen van middelen aan programma's en projecten; de roadmap is dus een levend document. Het platform Nederland Radarland heeft sinds haar oprichting bewezen dat overleg en afstemming met de roadmap en daarin vertaalde ambitie als focus tot efficiënte en effectieve inzet van middelen leidt.

D-RACE

TNO en Thales Nederland zijn beide kennisintensieve organisaties voor wie kennisbehoud (borging) als ontwikkeling en opbouw van kennis essentieel zijn. Voor kennisontwikkeling is massa essentieel. Kennis woont in mensen en versnippering van het kennisveld op specifieke gebieden door het ontbreken van afstemming en samenwerking gaat ten koste van in te zetten/beschikbare capaciteit en leidt uiteindelijk tot gebrek aan impact in het betreffende kennisgebied. Het Dutch RAdar Centre of Expertise (D-RACE) is een manifest van impact met een mindset gericht op snelheid van innoveren. D-RACE is een strategische samenwerking waarin Thales Nederland en TNO hun gezamenlijke kwaliteiten bundelen in de ontwikkeling van innovatieve concepten en technologieën voor radars en geïntegreerde sensorsuites (voor onder meer fregatten) met een expliciete focus gericht op het verhogen van de snelheid van innovatie. Deze snelheid van innovatie is één van de belangrijkste succesfactoren voor het borgen van exportpositie van Nederland in dit domein.

Doelen van D-RACE zijn:

- a. Borgen en versterken Marktposities

b. Borgen en versterken Kennisposities

TNO en Thales richten zich daartoe in hun samenwerking op:

- a. Snelheid van innoveren
- b. Consistentie in agendavorming
- c. Vergroten zichtbaarheid
- d. Efficiëntie en effectiviteit door schaalgrootte
- e. Vorm van open kennisuitwisseling

D-RACE versterkt als strategische alliantie binnen de gouden driehoek Thales Nederland, TNO en Defensie de positie van deze driehoek op de nationale innovatieagenda en sluit aan bij het bedrijvenbeleid van het kabinet.

D-RACE heeft zich inmiddels bewezen in producten die door de aard van het defensiedomein uniek en onderscheidend zijn en binnen het gebied van maritieme radarproducten ongeëvenaard.

Zoals in de inleiding aangegeven is de maatschappelijke relevantie van deze samenwerking ook groot door de spill-over effecten naar andere economische sectoren, grote diversiteit aan gerelateerde bedrijven (bij consortiumvorming) en de omvang van het applicatiedomein (zowel militair als niet militair)

Bijlage 4:

een aanzet voor publiek private kennis- en innovatieagenda voor een

Veilige Samenleving

voorbereid door: DEF, VenJ, OCW, EZ, NWO, TNO

I Inleiding

Veiligheid is een essentiële voorwaarde voor een welvarende samenleving en een sterke economie. Nederland staat de komende decennia voor een aantal complexe uitdagingen op het gebied van veiligheid. Die komen onder meer voort uit verschuivende mondiale machtsverhoudingen¹, klimaatverandering², migratie, cyberdreigingen³, criminaliteit en terrorisme en polarisatie in de samenleving.⁴ Op dit moment staat Nederland er op veel fronten goed voor. Nederland behoort tot de meest welvarende, competitieve (digitale) economieën, en is 'a safe place to do business'.

Deze goede uitgangspositie is echter geen vanzelfsprekendheid. Andere landen investeren fors in hun kennis en hun technologische en economische capaciteiten om de nieuwe maatschappelijke uitdagingen aan te kunnen. De technologische ontwikkelingen gaan snel en de trend is duidelijk: alles en iedereen raakt steeds meer met elkaar verbonden.

Burgers, bedrijven en overheden dragen de verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen om de eigen (digitale) veiligheid op orde te hebben. De overheid heeft vooral de verantwoordelijkheid als het gaat om de bescherming van nationale veiligheidsbelangen. Het gaat dan om het borgen van de continuïteit van de vitale processen, het beschermen van de integriteit en exclusiviteit van informatie en tot slot het bewaken van het functioneren van de democratische rechtsorde. Een rol voor de overheid is voorts denkbaar in situaties waar geen sprake (meer) is van een level playing field in het economisch verkeer én dit zijn oorzaak vindt in het handelen van statelijke actoren. Ook kan de overheid launching customer zijn dan wel initiator van grote investeringsprojecten (bv. F-35 en fregatten).

Nederland is een sterke, veilige én open samenleving. Het adresseren van de uitdagingen ten aanzien van een veilige samenleving vergt een langjarige, intensieve samenwerking binnen de overheid (BZK, VenJ, DEF, EZ en OCW); met het bedrijfsleven (w.o. Topsectoren HTSM, ICT, Logistiek, Creatieve Industrie,

---

¹ Clingendael monitor 2016 en SKIA VenJ

² Veiligheid schreeuwt om innovatie, TNO

³ Cybersecuritybeeld 2016 en Rapport Herna Verhagen "Nederland digitaal droge voeten"

⁴ Houvast in een onzekere wereld. Lijnen van ontwikkeling in het meerjarig perspectief voor een duurzaam gereede en snel inzetbare krijgsmacht, Defensie

Water & Martiem en smart industry), onderwijs en onderzoek (NWO, TNO, NLR, Marin, universiteiten en hogescholen); en op internationaal niveau (i.h.b. Europese samenwerking, Horizon 2020). Daarom werken de genoemde partijen gezamenlijk aan het ontwikkelen van een langjarige en samenhangende kennis- en innovatieagenda voor de veilige samenleving voor burgers, bedrijfsleven en overheid. Het middel is samen te werken aan het versterken van de gehele kennisbasis en valorisatieketen.⁵ Het doel van deze Kennis en Innovatie Agenda Veilige Samenleving is om Nederland veiliger en meer weerbaar te maken én om tegelijkertijd economische kansen te verzilveren.

II Strategische doelen en hun uitwerking

Op basis van de bovenstaande analyse en de omschrijving van de verantwoordelijkheid van de overheid, is een afbakening aangebracht ten aanzien van de werkingssfeer voor deze kennis- en innovatieagenda. Deze afbakening komt voort uit de beleidsagenda's van de betrokken departementen en de strategische agenda's van de betrokken (publieke) kennisinstellingen.

1. Het wegnemen of reduceren van risico's en dreigingen, zoals aantasting van de internationale vrede en veiligheid, massavernietigingswapens, spionage, terrorisme, (georganiseerde) criminaliteit, sociaal-economische dreiging, de gevolgen van natuurlijke dreigingen en aantasting van de territoriale integriteit van het Nederlandse grondgebied;
2. Het beschermen en verstevigen van voor de samenleving en economie vitale belangen;
3. Het op voorhand zoveel mogelijk voorkomen van de (mogelijke) gevolgen van de impact van crisis en rampen, de respons als deze zich wel voordoen, de forensische opsporing, het ondersteunen van de wederopbouw van een samenleving en het geven van nazorg.

Voor deze Kennis- en Innovatieagenda Veilige Samenleving zijn de volgende strategische doelen relevant:

1. Fysieke veiligheid
2. Digitale veiligheid
3. Operationele veiligheid

Daarnaast is de "menselijke factor" voor alle drie de bovenstaande strategische doelen essentieel.

Hieronder zijn de strategische doelen verder uitgewerkt.

1. Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid beslaat in brede zin de veiligheid en beveiliging van personen en objecten tegen dreigingen, waaronder terrorisme, georganiseerde misdaad en spionage. Ook gaat het om de bescherming van vitale processen, verbetering van

---

⁵ Rapport werkgroep Wetenschap, Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei, juli 2016 EZ

de bescherming van personeel bij inzetten en missies, en effectief en veilig optreden. Het gaat hierbij onder meer om:

- bescherming van mens en objecten door bijvoorbeeld kleding en bepantsering
- detectie en identificatie van bijvoorbeeld toxische stoffen
- Shared Situational Awareness
- Simulatie en Serious Gaming

Voorbeelden zijn de ontwikkeling van exoskeletten, wearables/augmented reality en de inzet van robotics. Er moet worden toegewerkt naar een optimale taakverdeling en samenwerking tussen mens en machine bij de uitvoering van veiligheidstaken. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): ICT, biotechnologie, fotonica, meet- en detectietechnologie en geavanceerde materialen.

2. Digitale veiligheid (cyber security)

Het strategisch doel digitale veiligheid richt zich op het veiliger maken van de digitale samenleving. Het gaat daarbij om het verwerven van nieuwe inzichten en innovaties die leiden tot de bescherming van onder meer de persoonlijke levenssfeer, communicatie, data, infrastructuren en intellectueel eigendom. De kwetsbaarheid van deze technologie heeft zich de afgelopen periode zichtbaar gemanifesteerd. Onder andere door het manipuleren van zelfrijdende auto's, maar ook door de vorming van zogenaamde botnets met behulp van grote aantallen besmette IoT apparatuur en de uitval of slechte bereikbaarheid van digitale diensten. Om dit strategische doel te realiseren, wordt ingezet op de versterking van kennis op een zestal thema's.

- Ontwerp en engineering van veilige en betrouwbare systemen, inclusief (vitale) infrastructuren en communicatie
- Beheer, monitoring, control en verdediging van systemen en (vitale) infrastructuren
- Betrekken, digitaal bewust maken en vaardig maken van burgers en organisaties
- Socio-economische factoren en ethiek van cybersecurity
- Privacy, contextuele (digitale) identiteit en zeggenschap
- Openbaar bestuur, rechtshandhaving rond cybersecurity, intelligence

Voorbeelden van toepassingen zijn: sociale media, e-commerce, encryptie, Internet of Things, post-kwantum cryptografie, vitale infrastructuren, smart grids, smart cities en e-health. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): ICT en kwantum- en nanotechnologie.

3. Operationele veiligheid

Operationele veiligheid betreft enerzijds de mogelijkheid op een snelle en veilige wijze kunnen optreden van civiele en militaire eenheden bij crisis, rampen en bedreigingen. Anderzijds gaat het om het met meerdere partijen opereren in netwerken (Network Enabled Capabilities of NEC). Beide kunnen worden gefaciliteerd door toepassingen, die gebruik maken van sensor- en data-integratie. Dit omvat alle functionele mogelijkheden, die samen een netwerk vormen dat bijdraagt aan snel, effectief en flexibel optreden. Het gaat onder andere om de volgende onderwerpen:

- Snelle verspreiding van informatie, opgebouwd met gekoppelde sensorsystemen, verschaft een beter gedeeld beeld van de omgeving. Deze zogeheten Shared Situational Awareness and Understanding leidt tot snellere en effectievere besluitvorming.
- Data uit verschillende sensoren en sensorplatforms (zoals drones, onbemande systemen en satellieten) moet kunnen worden gecombineerd en geanalyseerd.
- Dit alles vergt bruikbare standaarden voor data, zoals geo- en locatiedata en identiteitsdata, ook van objecten (internet of 'things'). Data-analytics, profiling, kunstmatige intelligentie, expertsystemen, camera's, biometrie en spraakherkenning moeten ook bij criminaliteitsbestrijding leiden tot verbetering en gerichte inzet van personeel en middelen.
- Principes van security-by-design, privacy-by-design en ethics-by-design, moeten bij deze systeemontwikkeling integraal worden betrokken.

Voorbeelden van toepassingen zijn te vinden in criminaliteitsbestrijding, crisisbeheersing en forensische opsporing. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): biometrie, data (analyse, integratie etc), sensoren, ICT, biotechnologie, meet- en detectietechnologie, ruimteonderzoek en geïntegreerd systeemontwerp en -ontwikkeling.

De menselijke factor

Uiteindelijk blijft het realiseren van de drie strategische doelstellingen mensenwerk: hoe wordt met technologie en uit onderzoek verkregen kennis omgegaan en leiden wij de juiste mensen op de juiste wijze op? Om deze reden wordt de interactie tussen mens en techniek als een dwarsdoorsnijdende ontwikkelpunt binnen de Kennis- en innovatie agenda gezien. Dat betekent onder meer het vergroten van vaardigheden binnen de drie bovengenoemde strategische doelstellingen: fysieke, digitale en operationele veiligheid. Het gaat om het versterken van onderwijs, opleiding, training en simulatie (inclusief serious gaming gericht op het virtueel oefenen) voor deze kennis- en innovatie-agenda. Daarnaast zijn relevant: organisatorische aspecten van innovatie, gedrag, risicomanagement en vertrouwensrelaties en spelregels.

III Sleuteltechnologieën

Bij het bereiken van de genoemde strategische doelen is de inzet van sleuteltechnologieën essentieel. Een sleuteltechnologie is een technologie, die gekenmerkt wordt door een breed toepassingsgebied of bereik in innovaties en/of sectoren⁶. Sleuteltechnologieën, die naar verwachting een belangrijke rol zullen

---

⁶ Een sleuteltechnologie is een technologie die gekenmerkt wordt door een breed toepassingsgebied of bereik in innovaties en/of sectoren. Ze zijn essentieel bij het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en leveren een grote potentiële bijdrage aan de economie, door het ontstaan van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe markten, het vergroten van de concurrentiekracht, en het versterken van de banengroei. Sleuteltechnologieën maken baanbrekende proces-, product- en/of dienstinnovaties mogelijk. Sleuteltechnologieën zijn relevant voor de wetenschap, maatschappij en de markt.

spelen bij het omgaan met de maatschappelijke uitdaging Veilige Samenleving en die baanbrekende kennis en innovaties mogelijk maken, zijn:

Sleuteltechnologieën*	Veilige Samenleving
ICT (digitale technologieën)	Big Data (analyse, algoritmes, mining, profiling, fusie), Blockchain, Artificiële intelligentie en intelligente systemen, cybersecurity, complexe systemen/automatisering
Quantum en nanotechnologie	Encryptie, geavanceerde materialen
Geavanceerde Materialen	Geavanceerde materialen, zoals slimme of responsieve materialen (bijvoorbeeld nanostructuring en responsieve polymeren), sterke lichtgewicht materialen (bijvoorbeeld composieten en legeringen), films en coatings
Geavanceerde fabricagesystemen en -processen	Robotica, Machine learning
Biotechnologie	Biometrie, DNA- en neurotechnologie
Fotonica	Sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch)
Micro- en nano-elektronica	Sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch)
Ruimteonderzoek	Robotica/autonome systemen, sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch), geavanceerde materialen
Meet- en detectietechnologie	Sensor (systemen) (radar, electro-optisch, akoestisch, Biometrisch, GPS etc), spraaktechnologie?
Additionele (sleutel)technologieën relevant voor veilige samenleving	Simulatie technologie: virtual en augmented reality, embedded training Geïntegreerd systeemontwerp, - ontwikkeling en productie, Command, control, communication, computers & information (C4I, operationele veiligheid), Cybertechnologie: o.a. encryptie, elektronische ? en informatiebescherming

* Hierover loopt nog een apart traject i.s.m. NWO en de Topsectoren.

IV Uitgangspunten en criteria

Bij het nader uitwerken van het programma zijn een aantal uitgangspunten van belang.

In de *eerste plaats* gaat het om het leggen van verbindingen tussen bestaande Kennis- en Innovatie-agenda's, de Nationale Wetenschapsagenda en relevante Topsectoren.

In de *tweede plaats* dient de operationele uitwerking langs de lijn van de gehele kennis- en valorisatieketen te gebeuren. Dit is van belang om zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen werken en er voor zorg te dragen dat de te ontwikkelen kennis ook daadwerkelijk gaat bijdragen aan een veiliger samenleving en het verzilveren van de economische kansen. Regie zal nodig zijn om het traject van fundamenteel en toegepast onderzoek naar uiteindelijke product- en dienstenontwikkeling in goede banen te leiden, inclusief (waar mogelijk) de overheid als eerste afnemer. Een goede 'technology transfer' vormt een ander deel van de oplossing. De 'valley of death' tussen onderzoek en markt moeten we overbruggen. Experimenteren, kennisoverdracht en durven te falen zijn noodzakelijk om ook kennis, die op lange termijn de concurrentiekracht versterkt, een weg naar de markt te laten vinden.

In de *derde plaats* is publiek-private samenwerking het vertrekpunt. Afhankelijk van het onderwerp en de fase in de valorisatieketen kan maatwerk nodig zijn.

V Basisdocumenten voor de Kennis- en Innovatieagenda Veilige Samenleving

Voor deze Kennis en Innovatie Agenda Veilige Samenleving is voortgebouwd op de onderstaande beleids- en visie documenten:

- Strategische Kennis en Innovatie Agenda VenJ (VenJ)
- Versterking Nationale Aanpak Cybersecurity (BZK, V&J, DEF, OCW, EZ, I&M)
- Strategische Kennis en Innovatie Agenda Defensie (DEF)
- Programma Adaptieve Krijgsmacht (DEF)
- Defensie Industrie Strategie (DEF/EZ)
- Nederland digitaal droge voeten (CSR)
- Nationale Cyber Security Research Agenda (NCSRA/Dcypher)
- Nationale Wetenschapsagenda (OCW)
- Horizon 2020: maatschappelijke uitdaging veilige samenleving

- Digitale Agenda 2015-2017 (EZ, OCW, VenJ, BZK, I&M, VWS)
- Team ICT: Kennis en Innovatie-agenda ICT (2016-2019)
- Topteam HTSM: Kennis- en Innovatie-agenda HTSM (2016-2019)
- Topteam HTSM: Roadmap Security
- Smart Industry Actie-agenda (FME)
- Nationaal Veiligheidsprofiel 2016: analistennetwerk nationale veiligheid (RIVM)

Chinees-Nederlands vliegtuigbouw project Fokker 130

71

Inleiding & Context

Op 7 februari 2018 ontmoet U premier Li KeQiang. Tijdens deze meeting waar de Nederland-Chinese economische betrekkingen ter sprake zullen komen zouden wij graag het "Next Generation Fokker 130 Civil Airliner programma" op willen brengen als 1 van de onderwerpen in de ontmoeting met premier Li Keqiang. Het Fokker F-130 programma behelst de ontwikkeling van een nieuw Fokker toestel dat gebaseerd is op de tekeningen van de Fokker 100. Dhr. Maarten van Eeghen (voormalig Managing Director van Netherlands Aircraft Company, hierna "NAC") heeft U hier gisteren persoonlijk van op de hoogte gesteld. Reden voor het late aanleveren van dit onderwerp is de gister ochtend verleende goedkeuring van dhr. Jaap Rosen Jacobson (Eigenaar NAC) om verder te gaan in de onderhandelingen met een Chinese investeringspartij Hummingbird General Aviation Technology Company Ltd onder leiding van dhr. Xu Chang Dong (President van Hummingbird General Aviation Technology Company Ltd). Een in 2017 getekende LoI tussen NAC en Hummingbird zal zo snel mogelijk worden vernieuwd vanwege nieuwe ontwikkelingen en voorwaarden.

Vanwege de korte voorbereidingstijd willen wij voorstellen dit Chinees-Nederlandse vliegtuigbouw project van een nieuwe Fokker in deze meeting kort ter sprake te laten komen. Door het kort te benoemen in de meeting is de kans erg groot dat het project op de agenda komt te staan van de Chinese Partij als belangrijk samenwerkingsproject in de toekomst.

Doel van dit agenda punt op dit moment is dan ook de interesse aan Chinese zijde wekken en door Chinese zijde een projectleider aan te laten wijzen om dit project in de nabije toekomst te leiden. NAC heeft een sterke voorkeur voor dhr. Xu Chang Dong (President van Hummingbird General Aviation Technology Company Ltd) als projectleider aan Chinese kant.

Achtergrond/toelichting

- Op 17 Maart 2017 is op de Ambassade te Peking een Letter of Intent en een NDA getekend tussen Netherlands Aircraft Company en 10.2.e [REDACTED]
- Het project wordt gesteund door EZ en EU.
- Inhoud van de LoI is het opzetten van een Chinees-Nederlandse Joint Venture met als doel het ontwikkelen en produceren van een nieuwe Fokker (Fokker 130). De eerste assemblage lijn zal in Nederland worden opgezet. Nadat de assemblage lijn en certificatie bij EASA in Nederland zijn afgerond zal er een tweede assemblage lijn in China worden opgezet.
- De waarde van de transactie voor NAC wordt geraamd op 101b, 101c, 102b, 102g. De productielijn in Nederland en de levering van onderdelen door Nederlandse bedrijven wordt geschat op 101b, 101c, 102b, 102g over de levenscyclus van het toestel.
- Dhr. Xu heeft in december 2017 aan kunnen tonen dat er een substantiële eerste investeringsronde beschikbaar is. Dit is voor NAC rede om de LoI te vernieuwen en de samenwerking te intensiveren.
- Het is belangrijk voor NAC om er zeker van te zijn dat dit gezamenlijke project goedkeuring en draagvlak heeft binnen de Chinese regering.
- Het doel om het project te vermelden richting premier Li KeQiang is om aan te geven dat NAC de luchtvaart samenwerking met China wil intensiveren middels dit vliegtuigbouw project van de nieuwe Fokker.
- NAC wil graag dat de Chinese zijde een projectleider aan kan wijzen die het project vanuit China kan trekken. Voorkeur gaat uit naar 10.2.e [REDACTED]

02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

8

TER ADVISERING

Aan de Minister

10.2.e

Welke deelnemingen participaties heeft Melrose?

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Auteur

10.2.e
10.2.e

Datum

13 februari 2018

Kenmerk

DGBI-TOP / 18027073

Bhm: 18027085

Kopie aan

MTBI, MTTOP 10.2.e

10.2.e

nota

10.2.e Fokker vraagt onderhoud inzake vijandig bod op moederbedrijf GKN

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

graag meteen afspraak

Aanleiding

De Britse investeerder Melrose Industries heeft een overnamebod van 7,4 miljard pond (€ 8,3 miljard) gedaan op industrieconcern GKN, het moederbedrijf van Fokker. GKN wijst dit van de hand en wil de aandeelhouders aan boord houden. Fokker Technologies zal hierover deze week de pers zoeken. De 10.2.e van Fokker, de Brit 10.2.e, wil met u kennismaken en u over de situatie informeren.

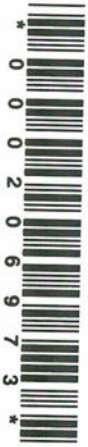
graag

Advies

- De kwestie kan wellicht in het AO BLB (21/2) aan de orde komen, het is daarom van belang om op de hoogte te zijn en de Kamer aan te kunnen geven in contact te zijn.
- U wordt geadviseerd het gesprek aan te gaan, ook vanwege het belang van Fokker/GKN Aerospace voor Nederland (onder meer 4000 hoogwaardige banen, stevige betrokkenheid bij de F35-productie, belangrijke speler in ons nationale ruimtevaartcluster en topsector HTSM).
- Een kort (max. 15 minuten) telefonisch onderhoud kan plaatsvinden op 14/2, 12.30u. Voertaal Engels.
- Op voorhand kunt u weinig betekenen in deze situatie omdat de overname speelt in het VK (NLse discussie over overnames niet relevant).
- Wel kunt u informeren naar mogelijke consequenties voor NL, uw betrokkenheid tonen en afspreken om elkaar goed op de hoogte te houden.

→ OK

Ontvangen BBR

Over GKN

- GKN, een Brits industrieel icoon en meer dan 258 jaar oud, is wereldwijd actief in vliegtuigbouw en autoproductie. GKN bestaat uit drie divisies (Aerospace, Driveline en Powder Metallurgy).
- Met ruim 58,000 werknemers had GKN in 2016 een omzet van £ 9,4 mrd (circa € 11 mrd). GKN heeft een notering aan de Londense effectenbeurs.
- GKN wil zich opsplitsen in twee bedrijven: een voor vliegtuigonderdelen en een fabrikant van auto-onderdelen.
- GKN is momenteel kwetsbaar door een aantal tegenvallers bij de Amerikaanse tak.

Over het vijandige bod

- Volgens GKN:
  - Is het bod van €8,3 mrd niet hoog genoeg.
  - Zal Melrose de voorgenomen splitsingsplannen niet of niet op de juiste manier kunnen doorvoeren vanwege te weinig ervaring in de vliegtuig- en autobranche.
- GKN wil aandeelhouders paaien met miljarden euro's door een onderdeel van het bedrijf te verkopen en te besparen in de defensietak en met de splitsing van de auto- en vliegtuigtak.
- De Amerikaanse activistische aandeelhouder Elliot (ook bij AkzoNobel betrokken) oefent druk uit op het bestuur van GKN om met het private-equityconcern te onderhandelen.

Over Fokker

- Fokker Technologies levert onder meer aan Airbus, Boeing en Dassault.
- **10.2.e**
- Fokker participeert ook in het F35-programma van Lockheed. Zo gaat Fokker vanaf 2021 het onderhoud van wielen, remmen en schokbrekers van de landingsgestellen van de F35 verrichten. Fokker heeft al decennia het landingsgestel van de F-16 en van de NH90-helikopter in onderhoud.
- Voor EZK is ook van belang het F-35-programma (de Joint Strike Fighter die de F-16 straaljagers moet vervangen). De Nederlandse overheid en Fokker zijn sterk betrokken bij de productie.
- Ook het topsectorenbeleid en de samenwerking van Fokker met de overheid, andere Nederlandse bedrijven, universiteiten en het Nationale Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) zijn van strategisch economisch belang.
- Fokker is sinds 2015 onderdeel van GKN Aerospace en boekte in 2016 een omzet **10.1.c 10.2.b 10.2.g**.

Over GKN Aerospace

- Het bedrijf is een van de grootste toeleveranciers voor de luchtvaartindustrie. Wereldwijd heeft GKN Aerospace 18.000 medewerkers in dienst op 54 productielocaties in 14 landen. In 2016 bedroeg de omzet £ 3,4 mrd (circa € 4 mrd).
- GKN Aerospace ontwikkelt, bouwt en levert systemen, componenten en technologieën voor de luchtvaart die worden toegepast in vrijwel alle passagiersvliegtuigen, jachtvliegtuigen, helikopters en businessjets.
- Het hoofdkantoor staat in Papendrecht (dat wordt vernieuwd), waar ook de high-techassemblegefabriek staat voor het F35-project en waar ook onderdelen voor de Europese vliegtuigbouwer Airbus worden gemaakt.
- CEO is de Nederlander Büthker (die voorheen CEO Fokker was), die ook vicevoorzitter is van de raad van commissarissen van Fokker Technologies. President-commissaris is oud-KLM-topman Peter Hartman.

Vestigingen Fokker:

Five Operating Companies and one holding in the Netherlands:

- Fokker Aerostructures: Design, Development and production of smart, lightweight aerostructures and systems (Papendrecht, Hoogeveen)
- Fokker Landing Gear: Design, development, testing, production and MRO of landing gears (Helmond)
- Fokker Elmo: Design, development and production of electrical wiring and interconnection systems for aircraft and engines (Hoogerheide/Woensdrecht)
- Fokker Services: availability services for legacy and mature aircraft and parts, for manufacturers, owners, lessors and operators (Hoofddorp, Schiphol)
- Fokker Techniek: redelivery services and VIP completions and conversions (Hoogerheide/Woensdrecht)
- Fokker Technologies Holding (Papendrecht)

GKN

10.2.e

→ Bid from Melrose

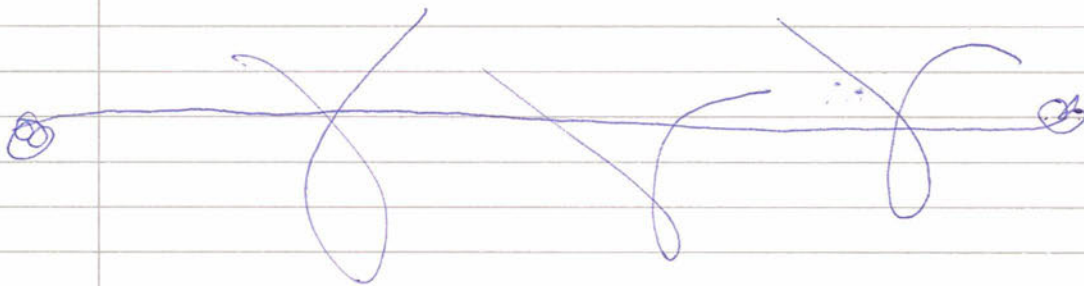
→ Specific reason for us
to & briefly talk about
the future of GKN

→ Papendrecht aerostuctures, TRQ,

→ R&D eq mkn

~~AAA~~

→ share!

10.2.e

10.2.e

Appointed to Aerospace Executive Committee January 2015.

10.2.e assumed the role of CEO Aerostructures Europe in January 2015.
10.2.e joined GKN Aerospace in 1998 and has worked in a number of locations both in the UK and internationally. During his time at GKN he has worked in various positions, operationally, commercially and in general management. Prior to joining GKN, 10.2.e worked in the oil and gas sector.

10.2.e

GKN Briefing

Overview

GKN is a UK owned and head-quartered global engineering business. GKN designs, manufactures and services systems and components for most of the world's leading aircraft, vehicle and machinery manufacturers. Founded more than 250 years ago in South Wales, GKN has since adapted, developed and grown into a nearly £10bn business. GKN operates three divisions: GKN Aerospace, GKN Driveline and GKN Powder Metallurgy. Approximately 58,000 people work in GKN companies and joint ventures in more than 30 countries.

Financial position

GKN is not in financial difficulties in 2016 it had sales of £9.4bn and profits of £678m. For 2017 revenues are predicted to have grown, with profits also slightly larger than in 2016. Overall GKN has consistently grown above the market with revenue increasing almost 3 fold in the last 10 years. GKN's profit margins have however decreased in the last couple of years from over 9% in 2014 to 8.2% in 2016. In addition in November last year the company announced operational problems in the US which meant it had to write off some assets. Further to this GKN's Chief Executive, Nigel Stein retired at the end of 2017. These factors contributed to a low share price and gave a good opportunity for Melrose to launch a bid in early January.

GKN has its own plan for improving its profitability which focusses on improvements in pricing, procurement, processes & productivity as well as capital allocation. The new CEO Anne Stevens who is a former Chief Operation Officer at Ford, has decades of experience in improving large manufacturing companies.

GKN's NL industrial footprint

GKN employs nearly 4000 people across the Netherlands with major sites in Papendrecht, Hoozeveen, Hoofddorp, Hoogerheide and Helmond. GKN undertake a large portion of their R&D work in NL, with the majority of aerospace R&D taking place together with SME's, TU Delft and NLR.

GKN plays a major role in collaborative research programs in The Netherlands including on the Fuselage of Tomorrow, which is aimed at ensuring that GKN is positioned well for the next generation of single aisle aircraft fuselage. In addition GKN is participating in a number of research programs in additive manufacturing (3D printing of metal components).

Defence

GKN is a strategic supplier for many of the key defence platforms that are of critical importance to our armed forces. GKN in Hoozeveen is a key supplier for the F35, in Hoogerheide they make the wiring for this aircraft. This is just in the Netherlands; GKN also undertakes defence work on other platforms for different MOD's. The table below lists the major platforms that GKN makes components for:

UK	Netherlands	Sweden	USA	Mexico
F35	F35	Gripen	F35	Black Hawk
A400M	NH90	F18	F18	
P8	Chinook	KC-390	F15	
Typhoon	P8	B 767 Tanker	F22	
V22	F16		CH53	
C130	TX Trainer		Chinook	
F22	Apache		Apache	
	MALD (Raytheon)		V22	
	PAC-3 (Lockheed)		P8	
	A400M		Black Hawk	
	MQ9			
	MQ25			

The Companies Act

The Board of GKN has already been clear that it does not believe that the proposed takeover by Melrose is in the best interests of the shareholders. However under the companies Act the Board also has duty to other stakeholders, GKN recognises this. In full Section 172 of the 2006 Companies Act states:

A director of a company must act in the way he considers, in good faith, would be most likely to promote the success of the company for the benefit of its members as a whole, and in doing so have regard (amongst other matters) to:

- a) the likely consequences of any decision in the long term,
- b) the interests of the company's employees,
- c) the need to foster the company's business relationships with suppliers, customers and others,
- d) the impact of the company's operations on the community and the environment,
- e) the desirability of the company maintaining a reputation for high standards of business conduct, and the need to act fairly as between members of the company.

Melrose

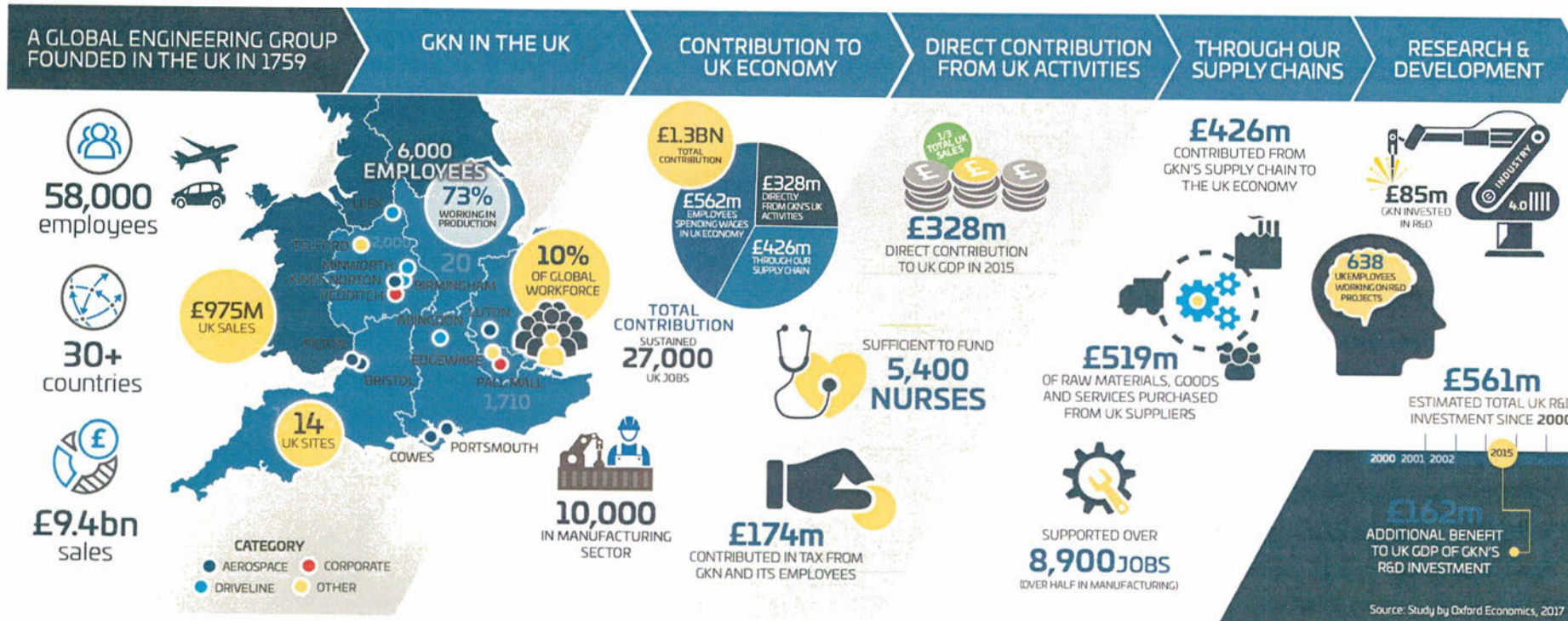
Although publically listed Melrose act like a private equity company, their stated objectives is to buy companies "fix" them before selling them on again within 3 to 5 years. Due to the short time horizon they are motivated by short term increases in value rather than long term suitability. This tends to mean they make redundancies, sweat companies for value and fail to properly invest. For example as a share of sales GKN's R&D is 5 times larger than Melrose. This strategy is personally very lucrative for the directors. Last year the top 4 directors shared a bonus pot of £160m.

However where Melrose have found themselves unable to sell on companies in time such as is the case with Brush which it has owed for 10 years, the long terms consequences of their strategy is very clear. In Brush, this week (1st Feb) Melrose announced the loss of 270 jobs at the site in Loughborough and the closure of its plant in Holland (Ridderkerk). In total between 2014 and 2018, Melrose will have made over a third of the Brush workforce redundant.

Appendix

THE IMPACT OF GKN ON THE UK ECONOMY

1.2
1.2
1
1.2
1.2
1.2
1.2

**Factsheet eenmalige aansluitbijdrage
(artikel Energieia 12/02 en lobby EnergieNederland)**

buiten reikwijdte

[Redacted content]

Q&A's   **Energietransitie en Klimaatakkoord**

buiten reikwijdte

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Extra Factsheet – De energierekening van de consument

buiten reikwijdte

[Redacted content]

---

1 [Redacted content]

Nederlandse economie boekt in 2017 snelste groei in tien jaar

Tjabel Daling • Ondernemen

1 feb 18

Tekst

Krant

Britse durfinvesteerder wil generatorenfabriek in Ridderkerk sluiten en 170 banen schrappen

De Britse investeringsmaatschappij Melrose wil de generatorenfabriek Brush HMA (het voormalige Holec) in Ridderkerk sluiten. Dat heeft het Britse private-equitybedrijf, grootaandeelhouder van Brush, donderdag bekend gemaakt in een tussentijds handelsbericht.

Melrose wil de productie verplaatsen naar Pizen in Tsjechië, terwijl ook in Groot-Brittannië banen worden geschrapt. Eerder had Brush al een fabriek in China gesloten.

Volgens Melrose is de markt voor het type gasturbine-generatoren dat in Ridderkerk wordt gemaakt, de afgelopen jaren in elkaar geklapt en zal er ook dit jaar een verdere verslechtering optreden. Melrose schat de reorganisatiekosten op circa £ 40 mln.

In 2014 wilden Melrose/Brush al een deel van de productie van turbogeneratoren in Ridderkerk verplaatsen naar Tsjechië (Pizen). Maar na wekenlange acties van werknemers en vakbonden werd dat plan afgeblazen. Zeventig werknemers konden daardoor hun baan behouden.

Vakbonden woedend

Volgens vakbond FNV Metaal worden in Ridderkerk 166 van de 206 arbeidsplaatsen geschrapt. Op Twitter laat bestuurder Marry van der Stel van FNV Metaal weten woedend te zijn, omdat er geen geld is voor de fabriek in Ridderkerk, maar Melrose wel meer dan € 8 mrd wil betalen voor het Britse industrieel conglomeraat GKN. CNV-bestuurder Piet Verburg laat op Twitter eveneens weten dat Melrose de stekker eruit trekt.

GKN blijft doelwit

Private-equityhuis Melrose heeft de afgelopen maand twee keer een bod uitgebracht op het Britse industrieel technologieconcern GKN. Dit bedrijf, eigenaar van het Nederlandse Fokker Technologies, voelt echter niets voor deze overname, zelfs niet nadat Melrose een eerste bod van € 7,9 mrd had verhoogd tot € 8,3 mrd. Donderdag liet Melrose opnieuw weten GKN te willen inlijven.

Door Tjabel Daling

Meest gelezen

Rutte na vertrek Zijlstra: liegen is geen doodzonde

Bestuur van ASR krijgt fikse salarisverhoging

Arbeidsmarkt voor het eerst sinds 2008 'gespannen'

Melrose industries (bron: wiki)

Melrose Industries is a British-based investment company specialising in the acquisition and performance improvement of underperforming businesses. Based in London, it is listed on the London Stock Exchange.

History

- In 2005 it acquired Dynacast, a manufacturer of diecast parts and components, and McKechnie, an engineering group
- in 2007 it sold McKechnie Aerospace and McKechnie PSM for \$855m.
- In 2008 it acquired FKI, another engineering business
- in 2011, Dynacast was sold.
- McKechnie Plastic Components was sold in June 2012
- Elster, a metering business, was acquired in August 2012.
- In July 2015 it sold Elster to Honeywell.
- It went on to buy **Nortek**, a ventilation equipment manufacturer, for £2.2 billion in September 2016.
- The Group's principal subsidiary is **Brush Turbogenerators**, an engineering business

Brush Turbogenerators is the world's largest independent manufacturer of electricity generating equipment for the power generation, industrial, oil & gas and offshore sectors.

Statement GKN on Melrose:

Although publically listed Melrose act like a private equity company, their stated objectives is to buy companies "fix" them before selling them on again within 3 to 5 years. Due to the short time horizon they are motivated by short term increases in value rather than long term suitability. This tends to mean they make redundancies, sweat companies for value and fail to properly invest. For example as a share of sales GKN's R&D is 5 times larger than Melrose. This strategy is personally very lucrative for the directors. Last year the top 4 directors shared a bonus pot of £160m. However where Melrose have found themselves unable to sell on companies in time such as is the case with Brush which it has owed for 10 years, the long terms consequences of their strategy is very clear. In Brush, this week (1st Feb) Melrose announced the loss of 270 jobs at the site in Loughborough and the closure of its plant in Holland (Ridderkerk). In total between 2014 and 2018, Melrose will have made over a third of the Brush workforce redundant.

13/3 ~~reservering~~
16⁰⁰ - 17⁰⁰ uur
definitief

10.2.e

Van: 10.2.e @fokker.com>
Verzonden: woensdag 14 februari 2018 12:11
Aan: 10.2.e
CC:
Onderwerp: RE: Contactinformatie telcon Minister - John Pritchard

Goedemorgen allen,

Het nummer van 10.2.e waarop hij bereikbaar is: +44 10.2.e
Ik heb hem geïnformeerd dat hij wordt gebeld op dit nummer.

Kind regards,

10.2.e

Fokker Technologies Holding B.V.

Industrieweg 4, 3351 LB Papendrecht, the Netherlands

P.O. Box 1, 3350 AA Papendrecht, the Netherlands

t +31(0)78 10.2.e

m+31(0)6 10.2.e

10.2.e @fokker.com

fokker.com

Chamber of Commerce: 10.2.e

From: 10.2.e @minez.nl]

Sent: Wednesday, 14 February, 2018 11:59

To: 10.2.e @fokker.com>; 10.2.e @fokker.com>;
10.2.e @minez.nl>

Cc: 10.2.e [redacted]@minez.nl>
Subject: RE: Contactinformatie telcon Minister - John Pritchard

Goedemorgen 10.2.e [redacted],

Sorry voor de verlate reactie, ik wilde eerst zeker weten dat het gesprek door kan gaan (hierbij de bevestiging). Kun je het nummer van John Pritchard doorgeven aan het secretariaat van de minister (10.2.e [redacted])? Dan wordt hij gebeld rond 12.30u.

Groeten 10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] [mailto:10.2.e [redacted]@fokker.com]
Verzonden: woensdag 14 februari 2018 11:04
Aan: 10.2.e [redacted]
Onderwerp: RE: Contactinformatie telcon Minister - John Pritchard

Goedemorgen,

Graag zou ik telefonisch contact hebben over hoe wij het contact tot stand zullen brengen. Ter aanvulling, John Pritchard is in London vandaag en zal vandaaruit the gesprek voeren.

Bij voorbaat hartelijk dank.

Vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]

The logo for Fokker, featuring the word "Fokker" in a stylized, blue, cursive script font.

Fokker Technologies Holding B.V.

Industrieweg 4, 3351 LB Papendrecht, the Netherlands

P.O. Box 1, 3350 AA Papendrecht, the Netherlands

t +31(0)78 10.2.e [redacted]

m+31(0)6 10.2.e [redacted]

[redacted]@fokker.com

fokker.com

Chamber of Commerce: 10.2.e [redacted]

From: 10.2.e
Sent: Wednesday, 14 February, 2018 09:13
To: 10.2.e @minez.nl
Cc: 10.2.e @fokker.com>
Subject: Contactinformatie telcon Minister - John Pritchard

Dag 10.2.e

Graag breng ik je hierbij in contact met 10.2.e
Zou je haar misschien willen koppelen aan degene die verantwoordelijk is voor het inplannen (incl telefoonnummer etc) van de telcon vanmiddag om 12h30?

Contactinformatie 10.2.e

+31(0)78 10.2.e
+31(0)6 10.2.e
10.2.e @fokker.com

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Fokker Technologies Holding B.V.

Industrieweg 4, 3351 LB Papendrecht, the Netherlands
P.O. Box 1, 3350 AA Papendrecht, the Netherlands

t +31(0)78 10.2.e
m +31(0)6 10.2.e
@fokker.com
gkn.com

DISCLAIMER:

This e-mail and any attachments transmitted with it contain information which is confidential, intended solely for the addressee(s) and which may also be privileged or exempt from disclosure under applicable law. If you are not the addressee(s), or have received this e-mail in error, please notify the sender

immediately, delete it from your system and do not copy, print, disclose or use any part of it or its attachments. Internet communications are not guaranteed to be secure or free of any virus. The GKN Group does not accept liability for any loss or damage arising in any way from changes to this e-mail or its attachments which may occur in transmission due to network, machine or software failure or manufacturer or operator error, or from unauthorized access or interference with internet communications by any third party or from the transmission of any viruses. Any opinion or other information in this e-mail or its attachments that does not relate to the business of the GKN Group or any part of it is personal to the sender and is not given or in any way endorsed by the GKN Group or any part of it.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

DISCLAIMER:

This e-mail and any attachments transmitted with it contain information which is confidential, intended solely for the addressee(s) and which may also be privileged or exempt from disclosure under applicable law. If you are not the addressee(s), or have received this e-mail in error, please notify the sender immediately, delete it from your system and do not copy, print, disclose or use any part of it or its attachments. Internet communications are not guaranteed to be secure or free of any virus. The GKN Group does not accept liability for any loss or damage arising in any way from changes to this e-mail or its attachments which may occur in transmission due to network, machine or software failure or manufacturer or operator error, or from unauthorized access or interference with internet communications by any third party or from the transmission of any viruses. Any opinion or other information in this e-mail or its attachments that does not relate to the business of the GKN Group or any part of it is personal to the sender and is not given or in any way endorsed by the GKN Group or any part of it.

Introduction at Ministry of Economic Affairs

John Pritchard, CEO

March 13th, 2018

Content

1. Introduction
2. Update on Melrose process
3. Impact of GKN on Dutch innovation
4. Relevant national cooperation
  1. Civil
  2. Defense
5. EU developments
6. Where can we support each other in the future

Introduction

10.2.e
[Redacted]

10.2.e
[Redacted]

10.2.e
[Redacted]

10.2.e
[Redacted]

GKN Aerospace in summary

M: 3000ft

- > £3.4bn global business: 54 manufacturing sites in 14 countries, employing 17,950 people
  - Fokker share: growth turnover (2016): Active in 9 countries, employing 4,950 people
- > Leader in structures, engine systems, wiring, transparencies, landing gear and servicing/MRO
- > Invests in leading edge technologies to bring customer-valued innovation to market
- > Global footprint – close to customers and low-cost sourcing

Widest capabilities of any Tier 1

AEROSTRUCTURES

- > Fuselage, wing, nacelle & pylon
- > Inflight opening doors and empennage (tails)

ENGINE SYSTEMS

- > Static & rotating structures
- > Titanium engine inlet parts

SPECIAL PRODUCTS

- > Transparencies
- > Ice protection systems
- > Flotation devices
- > Fuel tanks

WIRING INTER-CONNECT SYSTEMS

- > Electrical Wiring Interconnection Systems (EWIS) for aircraft & aircraft engines

LANDING GEAR

- > Helicopter landing gear
- > Composite load carrying landing gear components (drag brace)

GLOBAL SERVICES

- > Availability services, MRO, conversion and completion for mature and legacy aircraft

GLOBAL NO. 2

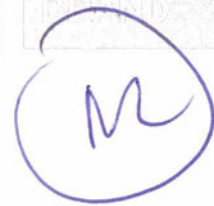
GLOBAL NO. 2

GLOBAL NO. 1

GLOBAL NO. 3

GLOBAL BRAND

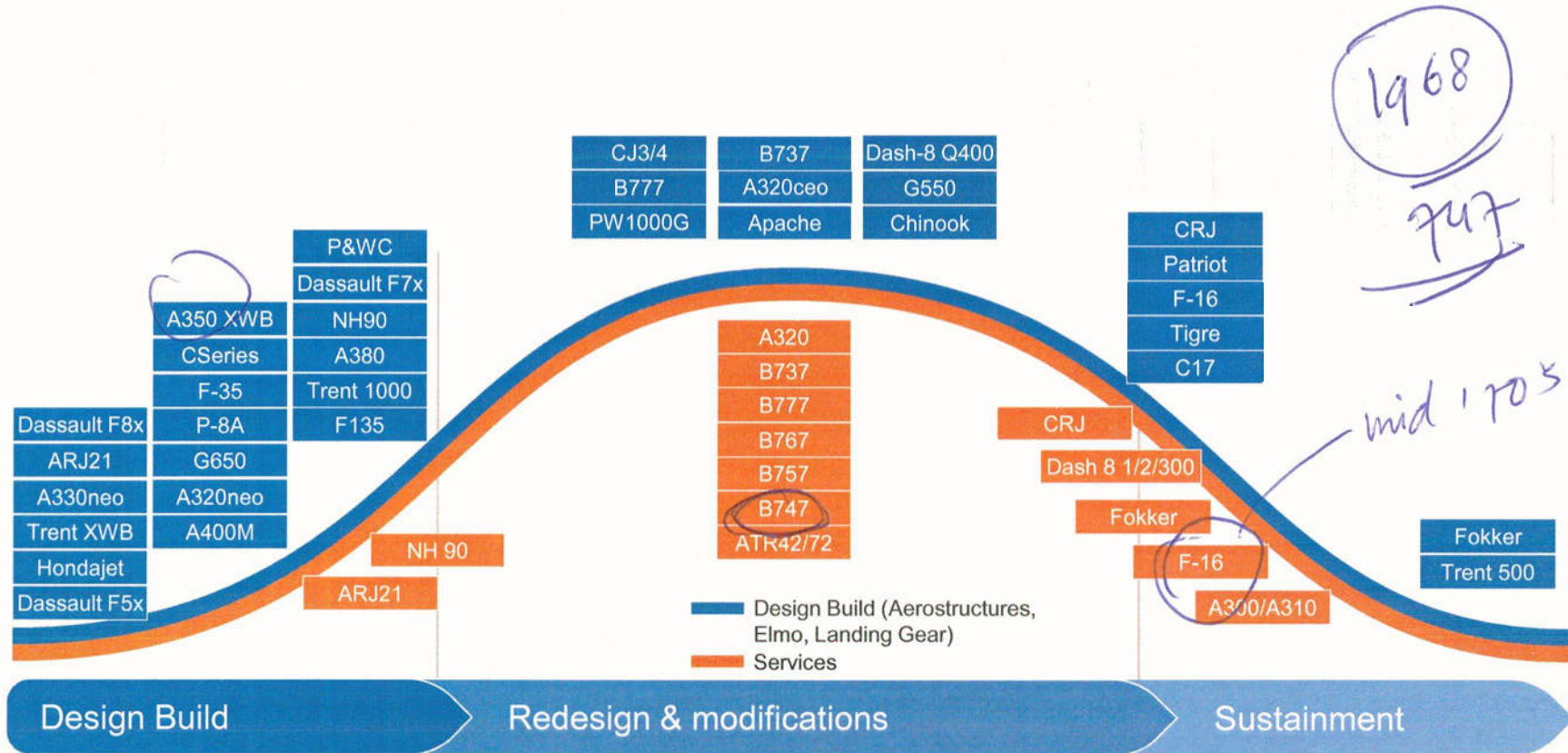
GLOBAL BRAND

Dutch participation on 75 platforms from design up to lifetime support

Many programs in early stage of 'design build', which entails high investments

Growing position in international defense programs

Control tower approach on international level

- Strong defense portfolio with specialized positions on durable international platforms
- Active role in partnerships with defense OEMs, SME's, knowledge institutes and governments; "triple helix"
- Platform level involvement from system design up to production and maintenance
- Tangible opportunities
  - F-35 and NH-90 MRO and changes
  - New procured platforms like MQ-9 Reaper, MRTT, Chinook and other UAV's
- Future defense programs like potential participation in the Future Vertical Lift
- Defense offset in India and Turkey
- Composite solutions for American defense, e.g. application for missiles or landing gear

Innovation is the key to our success

R&D TOP 2015

tmcporch.com

TOP 30

TOP 30
BEDRIJVEN

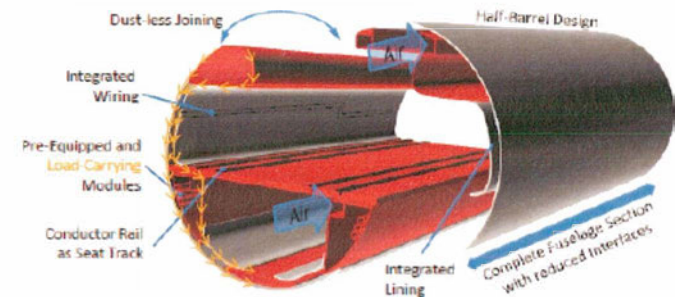
		R&D-uitgaven in Nederland (min €)					R&D-uitgaven wereldwijd (min €)					omzet wereldwijd (min €)	relatieve R&D-uitgaven (%)	R&D-personeel in Nederland (fte)	aantal octrooien wereldwijd
		2014	2013	2012	2011	2010	2014	2014	2014	2014	2014		2014		
1	ASML	799,5	774,7	619	576	496	1.074	5.856	18,3	4.263	177				
2	Philips	742 ¹	782 ¹	744	698	627	1.635	21.391	7,6	4.013	4.024				
3	Royal DSM	249	237	242	237	222	475	9.283	5,1	1.384	> 400 ¹				
4	NXP Semiconductors	244,2 ²	185	189	193	207	574,1	4.252,9	10,2	1.486	651				
5	Thales Nederland B.V.	119 ¹	115 ¹	69	68	74	121	421,9	28,7	717	12				
6	DAF Trucks N.V.	107,5	128,7	140	143	118	107,5	3.928	2,7	884	-				
7	VDL Groep	83	79	62	60	61	83	2.560	3,2	874	6				
8	Synthon	69,4	73,6	80	57	-	87,8	218,1	40,3	212	18				
9	Rijk Zwaan	65	55	48	44	42	99	321	30,8	466	19				
10	Rayer CropScience Vegetable Seeds	54	47	43	40	34	73	355	20,6	213	29				
11	Fokker Technologies	46,4	44	45	40	40	46,4	758	6,1	343	8				
12	SKF	35,2	33,2	-	-	-	239,5	8.180	2,9	169	488				
13	Syngenta	35	34	-	-	-	1.376	14.688	9,4	200	-				

Major developments through Dutch Cleansky II participation

Cleansky connects the whole supply chain and benefits the goals of the Paris agreement

Acronym	Partners	Description
ALFA	NLR	Advanced Laminar Flow Tailplane
MANTA	NLR, DLR, TUD	Movables for high speed aircraft
LIFTT	NLR, RAMAL	Lightweight Innovative Flying Tiltrotor Tail
HECOLAG	NLR, Liebherr	High Efficiency COmposite LAnding Gear
STUNNING	NLR, TUD, Diehl	Development and manufacturing of multifunctional and integrated thermoplastic fuselage shell, passenger floor and cargo floor including the main system, cabin and cargo elements
NEXTTRIP	NLR, DLR, HIT09	Interactional aerodynamics assessment of advanced Tilt Rotor configuration

“ Clean Sky 2 will succeed in bringing innovative technologies for the greener and quieter aircraft of the future ”

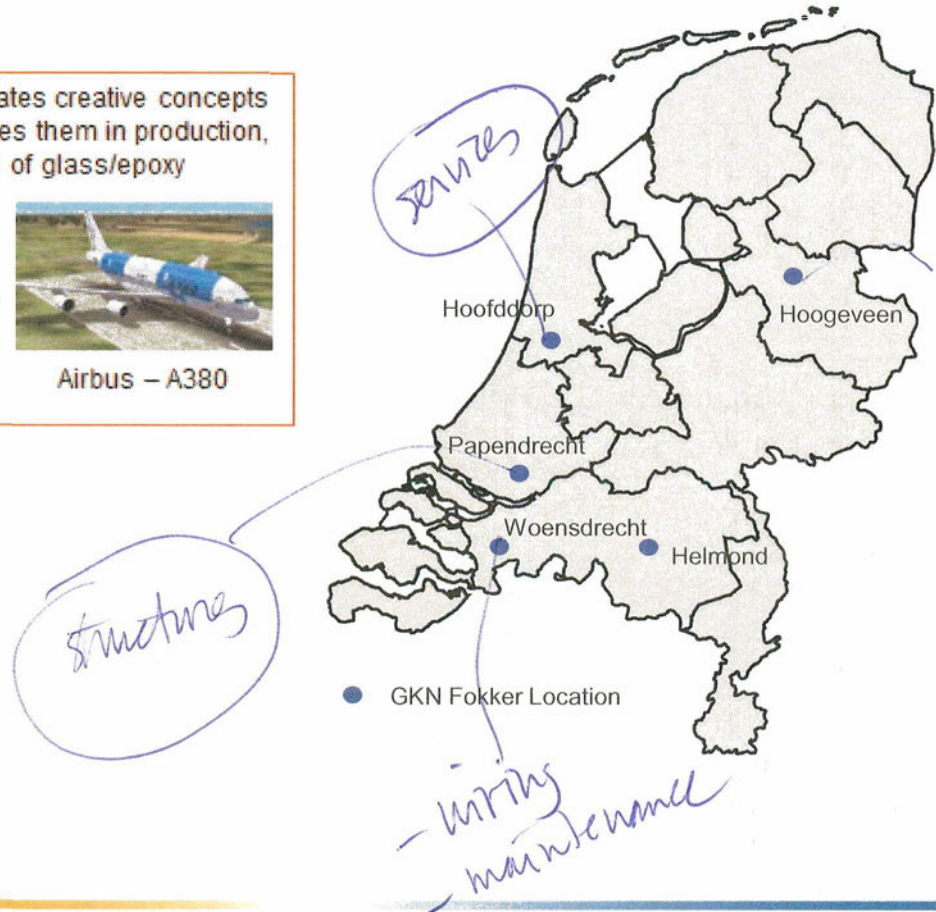
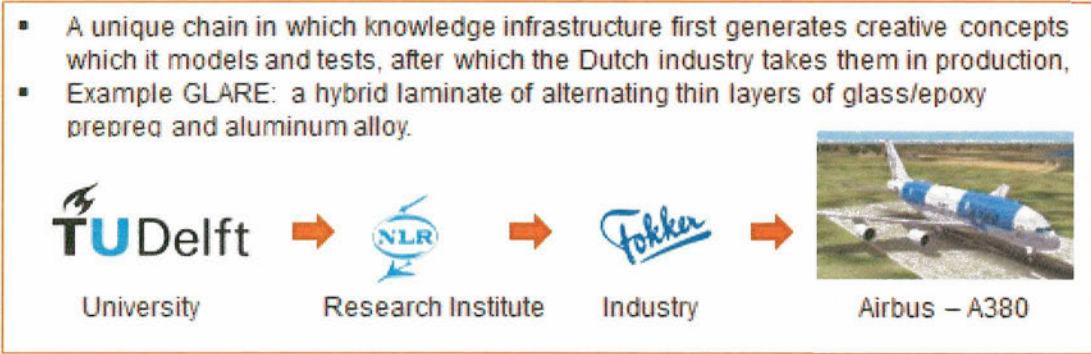

Dutch locations of GKN Aerospace

Shared facilities with Dutch SME's and knowledge institutes to foster innovation

Innovations to the market

Thermoplastic Affordable Primary Aircraft Structure (TAPAS)

Example of strong Dutch ecosystem with long term agenda with Airbus

Dutch facts on F35

- > € 1 bn turnover
- € 5 bn framework agreements
- € 8-10 bn production contracts
- € 15-20 bn maintenance contracts
- 4000-5000 high end jobs
- > 100 Dutch companies involved
- > 25 innovations + spin-off / spill-over

Examples of Dutch participation on F35

DEFENSIE INDUSTRIE

Nederlandse bedrijven bouwen mee aan de JSF

In totaal zijn 80 Nederlandse bedrijven betrokken bij de ontwikkeling en bouw van de JSF.

Motoronderdelen (KMWE in Eindhoven)

Inlaatdelen voor de motor (Fokker in Hoogeveen)

Hoogwaardige Embedded Training voor vliegers, die is ontworpen door NLR en Airbus Defense en Space Netherlands

Systemen voor energie- en klimaatbeheersing (Aeronamics in Almelo)

Koeler plus onderdelen voor het radarsysteem in het toestel (Thales in Hengelo)

Bekabeling van neus tot staart en van de motor (Fokker in Woensdrecht)

Scharnier in landingsgestel (Fokker/NLR Pilotplant in Marknesse)

Vanghaak voor landen op vliegdekschepen (Fokker in Helmond)

Deuren en luiken die tijdens de vlucht open kunnen voor bijvoorbeeld landingsgestel (Fokker in Hoogeveen)

Stuurvlakken (beweegbare vleugelonderdelen) (Fokker in Hoogeveen)

Houder voor remparachute (Fokker in Hoogeveen)

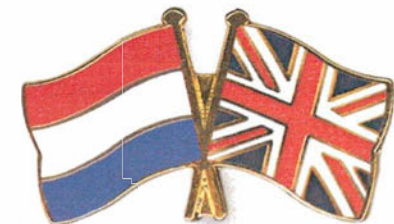
CM | Bron: NIVD, Fokker

'Belevingstest' brengt JSF even in Nederland

EU developments

- > Importance of Dutch support for research, and in particular Joint Undertaking CleanSky in next Multi Financial Framework Program (2020-2027)
- > Ambition of NL in European Defense Fund
- > Cross-national cooperation NL-UK through GKN

Government policy is needed

- > In our sector it is not just about the best "business case"
- > Intensive international lobby
- > Commissariat Military Production essential for industrial success
- > Room for innovative experiments needed
- > Level playing field should be guarded
- > Stamina for long term triumph

12.30^u bellen

ADVISERING

TER INFORMATIE

Aan De Minister van Economische Zaken en Klimaat

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en
IndustriebeleidAuteur
10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e@minez.nl

Datum

8 maart 2018

Kenmerk

DGBI-TOP / 18042677

BM: 18042741

Kopie aan

MT B&I, MT TOP, MT I&K, 10.2.e

10.2.e

nota

Vorbereiding gesprek 10.2.e

13/3/2018 @ 16.00 - 17.00

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

DG B&I

10.2.e

Adviseur BBR

10.2.e

Bijlage(n): 2.

Aanleiding

John Pritchard is sinds januari 2018 de nieuwe baas van Fokker Technologies. Op moederbedrijf GKN is een vijandig overnamebod uitgebracht door private-equityhuis Melrose. Op 14 februari heeft u hierover gebeld met 10.2.e en is een nadere kennismaking afgesproken: 13 maart, 16-17u. Aanwezig bij het gesprek:

- 10.2.e
- 10.2.e
- 10.2.e (Fokker Technologies Public Affairs Manager).
- 10.2.e (EZK: MT I&K)
- 10.2.e EZK: Commissaris Militaire Productie)

Advies, kernpunten

- Fokker/GKN Aerospace is van strategisch economisch belang voor Nederland: 4000 hoogwaardige banen, grote betrokkenheid bij F35-productie en belangrijke speler in NLse luchtvaartcluster en in topsector HTSM. Mede door de overnamepoging zal GKN/Fokker ingrijpende organisatorische veranderingen ondergaan.
- Bijgevoegde agenda is gebaseerd op deze punten: u kunt aanhoren en desgewenst doorvragen naar de verwachtingen t.a.v. de overnamepoging en de toekomstvisie van het concern, in relatie tot NL.

Ontvangen BBR

12/3

Geannoteerde agenda (*annotaties EZK rood/cursief*)

1. Update on Melrose process
  - *Update & view of Fokker GKN on the takeover?*
  - *Takeover in UK, no evident role for NL*
2. Impact of GKN on Dutch innovation
  - *Fokker drives and valorises outcomes of academic / NLR research*
  - *Is leader of national roadmap Aeronautics*
  - *Role well appreciated by EZK. Is Fokker committed to continue this role?*
3. Relevant national cooperation
  - a. Civil
    - *GKN Fokker leads NL aerospace innovation programme,*
      - i. *Defines national projects, e.g. new materials, composites*
      - ii. *Essential for international outrole*
      - iii. *What is view on future of materials, priorities for international cooperation*
  - b. Defense
    - *National Defence Innovation Strategy is being updated*
      - i. *joint effort Ministries of Defence, Economic Affairs (MEA) and Foreign Affairs*
      - ii. *Target date for update September 2018.*
      - iii. *New strategy basis of MEA Industrial Participation policy.*
    - *GKN Fokker and MEA together in F-35 program.*
      - i. *GKN Fokker leads NL sector involvement (golden triangle)*
      - ii. *Focus to bring innovations in F35 program*
4. EU and Brexit
  - a. Cross-national cooperation NL-UK
    - *Important issue for EZK*
    - *Close contacts with NL stakeholders*
      - i. *What is the view of GKN/Fokker, please share a position paper if available*
      - ii. *EZK open for follow-on discussions at level of experts*
  - b. Importance Dutch support for research, in particular Joint Undertaking Clean Sky in next Multi Financial Framework Program (2020-2027)
    - *Fokker has a central role in positions towards EU Framework Programmes*
    - *EZK position is to continue large initiatives like Clean Sky*
    - *Openness of next Framework Programme for large companies essential for EZK*
  - c. Ambition of NL in European Defense Fund
    - *Central issue: participation of entities with foreign ownership*
    - *Fokker GKN considered as (future) foreign company*
    - *NL insists in discussions on eligibility of Fokker GKN for Defense Fund*
5. Where can we help each other in the future
  - *Fokker GKN : Input towards EZK for position in Europe*
  - *Fokker GKN : continue its strategy role in NL sector*
  - *EZK : include views Fokker GKN in national and EU policies*

Achtergrond

Vijandig bod Melrose

- Private-equityhuis Melrose heeft in januari twee keer een bod uitgebracht van uiteindelijk € 8,3 mrd. op het Britse industrieel technologieconcern GKN.
- Volgens GKN:
  - Is het bod niet hoog genoeg,
  - Is Melrose onvoldoende bekend met de sector om de splitsing te kunnen uitvoeren
- De Amerikaanse activistische aandeelhouder Elliot (ook bij AkzoNobel betrokken) oefent druk uit op het GKN-bestuur om te gaan onderhandelen.
- GKN wil aandeelhouders paaien met miljarden euro's door een onderdeel van het bedrijf te verkopen en te besparen in de defensietak.
- GKN zou intussen overwegen om ook de automotieve divisie te verkopen. Hoe dan ook leidt de overnamepoging (versneld) tot ingrijpende organisatorische veranderingen.

Over GKN

- Een Brits industrieel icoon, meer dan 258 jaar oud, wereldwijd actief in vliegtuigbouw en autoproductie. GKN bestaat uit drie divisies: Aerospace, Driveline en Powder Metallurgy.
- 58,000 werknemers, omzet circa € 11 mrd (2016)
- Notering aan de Londense effectenbeurs
- GKN wil zich splitsen in één bedrijf voor vliegtuigonderdelen en één voor auto-onderdelen. Divisie Powder Metallurgy wordt mogelijk verkocht.

GKN Aerospace

- Wereldwijd 18.000 medewerkers op 54 productielocaties in 14 landen
- omzet circa € 4 mrd (2016)
- GKN Aerospace ontwikkelt, bouwt en levert systemen, componenten en technologieën voor de luchtvaart
- Hoofdkantoor in Papendrecht (wordt vernieuwd)
- CEO is de Nederlander Büthker (die voorheen CEO Fokker was), die ook vicevoorzitter is van de raad van commissarissen van Fokker Technologies
- President-commissaris is oud-KLM-topman Peter Hartman

Fokker Technologies

- sinds 2015 onderdeel van GKN Aerospace
- **10.1.c 10.2.b 10.2.g**
- ca 4000 mensen werkzaam in NL
- Actief rond civiele luchtvaart o.a. Airbus, Boeing en Dassault
- samen met de NLse overheid –betrokken bij het militaire F-35-programma Actieve speler in het topsectorenbeleid
- één van de trekkers van de topsector HTSM en keyplayer in de gouden driehoek en ook daar van strategisch maatschappelijk/economisch belang

F-35

- Fokker is vanaf begin van het F-35 project intensief betrokken en binnen Nederland de grootste deelnemer
- Levert o.m. elektrische bekabeling, vleugeldelen, delen van het landingsgestel
- Dit zorgt ook voor veel werk en omzet bij MKB-bedrijven en kennisinstellingen (o.a. TU-Delft, NLR)
- Fokker is medeondertekenaar van de Medefinancieringsovereenkomst (MFO) en draagt 2% van haar omzet af aan de Nederlandse staat; EZK spant zich in voor maximale inschakeling Nederlandse industrie in het programma
- Het totaal aan gerealiseerde omzet van de werkzaamheden van Fokker aan de F-35 staat eind 2016 op **10.1.c 10.2.b 10.2.g** in de ontwikkel en productiefase.
- Fokker gaat vanaf 2021 ook het onderhoud van de F35 verrichten (Europa en Azië).

GKN Aerostructures & Systems Europe & Asia

P.O. Box 1
3350 AA Papendrecht
The Netherlands
www.gkn.com

10.2.e

CEO Aerostructures & Systems Europe & Asia

+31(0)78 10.2.e

10.2.e [@GKNAerospace.com](mailto:10.2.e@GKNAerospace.com)

10.2.e

10.2.e

10.2.e joined GKN Aerospace in 1998 and has worked in a number of locations both in the UK and internationally. During his time at GKN he has worked in various positions, operationally, commercially and in general management. Prior to joining GKN, 10.2.e worked in the oil and gas sector.

10.2.e is a board member for West of England LEP and a member of the ADS Civil Transport Board.

10.2.e

+31(0)7810.2.e

10.2.e [@fokker.com](mailto:10.2.e@fokker.com)

After his studies at the Faculty of Management & Organization of the University of Groningen, The Netherlands and at the School of Finance in Glasgow, Scotland U.K., 10.2.e started his career within Stork N.V. in 1995. He held (international) management positions within several operating companies and was after the acquisition by Stork of Fokker a.o. director marketing & sales for the F35 Joint Strike Fighter Program from 2003 until 2008.

In 2011 10.2.e joined Fokker Services as Vice President Defense Programs being responsible for all defense maintenance, repair and overhaul activities. In this position 10.2.e was leading Fokker's effort in expanding its defense business internationally and overall P&L responsible for this strategic activity.

10.2.e

10.2.e

10.2.e finished his studies at the prestigious "Ecole Militaire" in Paris in 2012 where he was selected to follow the "Session Européenne Des Responsables d'Armement". In 2014 Michiel took the role as Vice President Business Development Defense and per 1 May 2016 also became member of the Leadership Team of Fokker Technologies.

After the acquisition of Fokker by GKN 10.2.e has been promoted per 1 January 2018 to Vice President Business Development Defense and member of the Leadership Team of GKN Aerostructures & Systems Europe & Asia (a US\$ 2 bln company with close to 10000 employees). In this role 10.2.e is reporting to the CEO of GKN Aerostructures & Systems Europe & Asia.

In addition, 10.2.e also serves as president of the Netherlands Industrial Fighter Aircraft Replacement Platform (NIFARP) and as board member of NIDV (Netherlands Industry Association for Defense and Security).

10.2.e

+31(0)610.2.e

10.2.e [@fokker.com](mailto:10.2.e@fokker.com)

November 2014 10.2.e joined Fokker Technologies Holding, being responsible for the public affairs and development of joint innovation programs.

Before joining Fokker, she worked for multiple Dutch and European governmental bodies. Emmaly holds a Bachelor degree in general Public Management. Followed by 10.2.e Master degree in International Public Management and Policy at Erasmus University Rotterdam. In combination with her experience working for local/regional governments and the European Parliament, she is GKN's specialist on impact of governmental policy on industrial innovations.

Therefore 10.2.e now acts like the linchpin between the public affairs of the Netherlands, UK and Brussels. This is due to the growing role of the regions for the European Commission and vice versa.

The headquarters of GKN ASEA in Papendrecht is her regular workplace, but given the nature of the work 10.2.e regularly in Brussels, The Hague or elsewhere with partners or other manufacturing sites. 10.2.e focus is on economic, innovation and technology policy and related funds. Primarily aimed at the civilian side of GKN's portfolio.

10.2.e

een aanzet voor publiek private kennis- en innovatieagenda voor een

Veilige Samenleving

voorbereid door: DEF, VenJ, OCW, EZ, NWO, TNO

I Inleiding

Veiligheid is een essentiële voorwaarde voor een welvarende samenleving en een sterke economie. Nederland staat de komende decennia voor een aantal complexe uitdagingen op het gebied van veiligheid. Die komen onder meer voort uit verschuivende mondiale machtsverhoudingen¹, klimaatverandering², migratie, cyberdreigingen³, criminaliteit en terrorisme en polarisatie in de samenleving.⁴ Op dit moment staat Nederland er op veel fronten goed voor. Nederland behoort tot de meest welvarende, competitieve (digitale) economieën, en is 'a safe place to do business'. Deze goede uitgangspositie is echter geen vanzelfsprekendheid. Andere landen investeren fors in hun kennis en hun technologische en economische capaciteiten om de nieuwe maatschappelijke uitdagingen aan te kunnen. De technologische ontwikkelingen gaan snel en de trend is duidelijk: alles en iedereen raakt steeds meer met elkaar verbonden.

Burgers, bedrijven en overheden dragen de verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen om de eigen (digitale) veiligheid op orde te hebben. De overheid heeft vooral de verantwoordelijkheid als het gaat om de bescherming van nationale veiligheidsbelangen. Het gaat dan om het borgen van de continuïteit van de vitale processen, het beschermen van de integriteit en exclusiviteit van informatie en tot slot het bewaken van het functioneren van de democratische rechtsorde. Een rol voor de overheid is voorts denkbaar in situaties waar geen sprake (meer) is van een level playing field in het economisch verkeer én dit zijn oorzaak vindt in het handelen van statelijke actoren. Ook kan de overheid launching customer zijn dan wel initiator van grote investeringsprojecten (bv. F-35 en fregatten).

Nederland is een sterke, veilige én open samenleving. Het adresseren van de uitdagingen ten aanzien van een veilige samenleving vergt een langjarige, intensieve samenwerking binnen de overheid (BZK, VenJ, DEF, EZ en OCW); met het bedrijfsleven (w.o. Topsectoren HTSM, ICT, Logistiek, Creatieve Industrie, Water & Martiem en smart industry), onderwijs en onderzoek (NWO, TNO, NLR, Marin, universiteiten en hogescholen); en op internationaal niveau (i.h.b. Europese samenwerking, Horizon 2020). Daarom werken de genoemde partijen gezamenlijk aan het ontwikkelen van een langjarige en samenhangende kennis- en innovatieagenda voor de veilige samenleving voor burgers, bedrijfsleven en overheid. Het middel is samen te werken aan het versterken van de gehele kennisbasis en valorisatieketen.⁵ Het doel van deze Kennis en Innovatie Agenda Veilige Samenleving is om Nederland veiliger en meer weerbaar te maken én om tegelijkertijd economische kansen te verzilveren.

II Strategische doelen en hun uitwerking

Op basis van de bovenstaande analyse en de omschrijving van de verantwoordelijkheid van de overheid, is een afbakening aangebracht ten aanzien van de werkingssfeer voor deze kennis- en innovatieagenda. Deze afbakening komt voort uit de beleidsagenda's van de betrokken departementen en de strategische agenda's van de betrokken (publieke) kennisinstellingen.

1. Het wegnemen of reduceren van risico's en dreigingen, zoals aantasting van de internationale vrede en veiligheid, massavernietigingswapens, spionage, terrorisme, (georganiseerde) criminaliteit, sociaal-economische dreiging, de gevolgen van natuurlijke dreigingen en aantasting van de territoriale integriteit van het Nederlandse grondgebied;
2. Het beschermen en verstevigen van voor de samenleving en economie vitale belangen;

¹ Clingendael monitor 2016 en SKIA VenJ

² Veiligheid schreeuwt om innovatie, TNO

³ Cybersecuritybeeld 2016 en Rapport Herna Verhagen "Nederland digitaal droge voeten"

⁴ Houvast in een onzekere wereld. Lijnen van ontwikkeling in het meerjarig perspectief voor een duurzaam gereede en snel inzetbare krijgsmacht, Defensie

⁵ Rapport werkgroep Wetenschap, Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei, juli 2016 EZ

3. Het op voorhand zoveel mogelijk voorkomen van de (mogelijke) gevolgen van de impact van crisis en rampen, de respons als deze zich wel voordoen, de forensische opsporing, het ondersteunen van de wederopbouw van een samenleving en het geven van nazorg.

Voor deze Kennis- en Innovatieagenda Veilige Samenleving zijn de volgende strategische doelen relevant:

1. Fysieke veiligheid
2. Digitale veiligheid
3. Operationele veiligheid

Daarnaast is de "menselijke factor" voor alle drie de bovenstaande strategische doelen essentieel.

Hieronder zijn de strategische doelen verder uitgewerkt.

1. Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid beslaat in brede zin de veiligheid en beveiliging van personen en objecten tegen dreigingen, waaronder terrorisme, georganiseerde misdaad en spionage. Ook gaat het om de bescherming van vitale processen, verbetering van de bescherming van personeel bij inzetten en missies, en effectief en veilig optreden. Het gaat hierbij onder meer om:

- bescherming van mens en objecten door bijvoorbeeld kleding en bepantsering
- detectie en identificatie van bijvoorbeeld toxische stoffen
- Shared Situational Awareness
- Simulatie en Serious Gaming

Voorbeelden zijn de ontwikkeling van exoskeletten, wearables/augmented reality en de inzet van robotics. Er moet worden toegewerkt naar een optimale taakverdeling en samenwerking tussen mens en machine bij de uitvoering van veiligheidstaken. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): ICT, biotechnologie, fotonica, meet- en detectietechnologie en geavanceerde materialen.

2. Digitale veiligheid (cyber security)

Het strategisch doel digitale veiligheid richt zich op het veiliger maken van de digitale samenleving. Het gaat daarbij om het verwerven van nieuwe inzichten en innovaties die leiden tot de bescherming van onder meer de persoonlijke levenssfeer, communicatie, data, infrastructuren en intellectueel eigendom. De kwetsbaarheid van deze technologie heeft zich de afgelopen periode zichtbaar gemanifesteerd. Onder andere door het manipuleren van zelfrijdende auto's, maar ook door de vorming van zogenaamde botnets met behulp van grote aantallen besmette IoT apparatuur en de uitval of slechte bereikbaarheid van digitale diensten. Om dit strategische doel te realiseren, wordt ingezet op de versterking van kennis op een zestal thema's.

- Ontwerp en engineering van veilige en betrouwbare systemen, inclusief (vitale) infrastructuren en communicatie
- Beheer, monitoring, control en verdediging van systemen en (vitale) infrastructuren
- Betrekken, digitaal bewust maken en vaardig maken van burgers en organisaties
- Socio-economische factoren en ethiek van cybersecurity
- Privacy, contextuele (digitale) identiteit en zeggenschap
- Openbaar bestuur, rechtshandhaving rond cybersecurity, intelligence

Voorbeelden van toepassingen zijn: sociale media, e-commerce, encryptie, Internet of Things, post-kwantum cryptografie, vitale infrastructuren, smart grids, smart cities en e-health. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): ICT en kwantum- en nanotechnologie.

3. Operationele veiligheid

Operationele veiligheid betreft enerzijds de mogelijkheid op een snelle en veilige wijze kunnen optreden van civiele en militaire eenheden bij crisis, rampen en bedreigingen. Anderzijds gaat het om het met meerdere partijen opereren in netwerken (Network Enabled Capabilities of NEC). Beide kunnen worden gefaciliteerd door toepassingen, die gebruik maken van sensor- en data-integratie. Dit omvat alle functionele mogelijkheden, die samen een netwerk vormen dat bijdraagt aan snel, effectief en flexibel optreden. Het gaat onder andere om de volgende onderwerpen:

- Snelle verspreiding van informatie, opgebouwd met gekoppelde sensorsystemen, verschaft een beter gedeeld beeld van de omgeving. Deze zogeheten Shared Situational Awareness and Understanding leidt tot snellere en effectievere besluitvorming.
- Data uit verschillende sensoren en sensorplatforms (zoals drones, onbemande systemen en satellieten) moet kunnen worden gecombineerd en geanalyseerd.

- Dit alles vergt bruikbare standaarden voor data, zoals geo- en locatiedata en identiteitsdata, ook van objecten (internet of 'things'). Data-analytics, profiling, kunstmatige intelligentie, expertsystemen, camera's, biometrie en spraakherkenning moeten ook bij criminaliteitsbestrijding leiden tot verbetering en gerichte inzet van personeel en middelen.
- Principes van security-by-design, privacy-by-design en ethics-by-design, moeten bij deze systeemontwikkeling integraal worden betrokken.

Voorbeelden van toepassingen zijn te vinden in criminaliteitsbestrijding, crisisbeheersing en forensische opsporing. Sleuteltechnologieën die hieraan kunnen bijdragen zijn (niet limitatief): biometrie, data (analyse, integratie etc), sensoren, ICT, biotechnologie, meet- en detectietechnologie, ruimteonderzoek en geïntegreerd systeemontwerp en -ontwikkeling.

De menselijke factor

Uiteindelijk blijft het realiseren van de drie strategische doelstellingen mensenwerk: hoe wordt met technologie en uit onderzoek verkregen kennis omgegaan en leiden wij de juiste mensen op de juiste wijze op? Om deze reden wordt de interactie tussen mens en techniek als een dwarsdoorsnijdende ontwikkelpunt binnen de Kennis-en innovatie agenda gezien. Dat betekent onder meer het vergroten van vaardigheden binnen de drie bovengenoemde strategische doelstellingen: fysieke, digitale en operationele veiligheid. Het gaat om het versterken van onderwijs, opleiding, training en simulatie (inclusief serious gaming gericht op het virtueel oefenen) voor deze kennis- en innovatie-agenda. Daarnaast zijn relevant: organisatorische aspecten van innovatie, gedrag, risicomanagement en vertrouwensrelaties en spelregels.

III Sleuteltechnologieën

Bij het bereiken van de genoemde strategische doelen is de inzet van sleuteltechnologieën essentieel. Een sleuteltechnologie is een technologie, die gekenmerkt wordt door een breed toepassingsgebied of bereik in innovaties en/of sectoren⁶. Sleuteltechnologieën, die naar verwachting een belangrijke rol zullen spelen bij het omgaan met de maatschappelijke uitdaging Veilige Samenleving en die baanbrekende kennis en innovaties mogelijk maken, zijn:

Sleuteltechnologieën*	Veilige Samenleving
ICT (digitale technologieën)	Big Data (analyse, algoritmes, mining, profiling, fusie), Blockchain, Artificiële intelligentie en intelligente systemen, cybersecurity, complexe systemen/automatisering
Quantum en nanotechnologie	Encryptie, geavanceerde materialen
Geavanceerde Materialen	Geavanceerde materialen, zoals slimme of responsieve materialen (bijvoorbeeld nanostructuring en responsieve polymeren), sterke lichtgewicht materialen (bijvoorbeeld composieten en legeringen), films en coatings
Geavanceerde fabricagesystemen en -processen	Robotica, Machine learning
Biotechnologie	Biometrie, DNA- en neurotechnologie
Fotonica	Sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch)

⁶ Een sleuteltechnologie is een technologie die gekenmerkt wordt door een breed toepassingsgebied of bereik in innovaties en/of sectoren. Ze zijn essentieel bij het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en leveren een grote potentiële bijdrage aan de economie, door het ontstaan van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe markten, het vergroten van de concurrentiekracht, en het versterken van de banengroei. Sleuteltechnologieën maken baanbrekende proces-, product- en/of diensteninnovaties mogelijk. Sleuteltechnologieën zijn relevant voor de wetenschap, maatschappij en de markt.

Micro- en nano-elektronica	Sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch)
Ruimteonderzoek	Robotica/autonome systemen, sensoren (radar, electro-optisch, akoestisch, biometrisch), geavanceerde materialen
Meet- en detectietechnologie	Sensor (systemen) (radar, electro-optisch, akoestisch, Biometrisch, GPS etc), spraaktechnologie?
Additionele (sleutel)technologieën relevant voor veilige samenleving	Simulatie technologie: virtual en augmented reality, embedded training Geïntegreerd systeemontwerp, – ontwikkeling en productie, Command, control, communication, computers & information (C4I, operationele veiligheid), Cybertechnologie: o.a. encryptie, elektronische ? en informatiebescherming

* Hierover loopt nog een apart traject i.s.m. NWO en de Topsectoren.

IV Uitgangspunten en criteria

Bij het nader uitwerken van het programma zijn een aantal uitgangspunten van belang.

In de *eerste plaats* gaat het om het leggen van verbindingen tussen bestaande Kennis- en Innovatie-agenda's, de Nationale Wetenschapsagenda en relevante Topsectoren.

In de *tweede plaats* dient de operationele uitwerking langs de lijn van de gehele kennis- en valorisatieketen te gebeuren. Dit is van belang om zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen werken en er voor zorg te dragen dat de te ontwikkelen kennis ook daadwerkelijk gaat bijdragen aan een veiliger samenleving en het verzilveren van de economische kansen. Regie zal nodig zijn om het traject van fundamenteel en toegepast onderzoek naar uiteindelijke product- en dienstenontwikkeling in goede banen te leiden, inclusief (waar mogelijk) de overheid als eerste afnemer. Een goede 'technology transfer' vormt een ander deel van de oplossing. De 'valley of death' tussen onderzoek en markt moeten we overbruggen. Experimenteren, kennisoverdracht en durven te falen zijn noodzakelijk om ook kennis, die op lange termijn de concurrentiekracht versterkt, een weg naar de markt te laten vinden.

In de *derde plaats* is publiek-private samenwerking het vertrekpunt. Afhankelijk van het onderwerp en de fase in de valorisatieketen kan maatwerk nodig zijn.

V Basisdocumenten voor de Kennis- en Innovatieagenda Veilige Samenleving

Voor deze Kennis en Innovatie Agenda Veilige Samenleving is voortgebouwd op de onderstaande beleids- en visie documenten:

- Strategische Kennis en Innovatie Agenda VenJ (VenJ)
- Versterking Nationale Aanpak Cybersecurity (BZK, V&J, DEF, OCW, EZ, I&M)
- Strategische Kennis en Innovatie Agenda Defensie (DEF)
- Programma Adaptieve Krijgsmacht (DEF)
- Defensie Industrie Strategie (DEF/EZ)
- Nederland digitaal droge voeten (CSR)
- Nationale Cyber Security Research Agenda (NCSRA/Dcypher)

- Nationale Wetenschapsagenda (OCW)
- Horizon 2020: maatschappelijke uitdaging veilige samenleving
- Digitale Agenda 2015-2017 (EZ, OCW, VenJ, BZK, I&M, VWS)
- Team ICT: Kennis en Innovatie-agenda ICT (2016-2019)
- Topteam HTSM: Kennis- en Innovatie-agenda HTSM (2016-2019)
- Topteam HTSM: Roadmap Security
- Smart Industry Actie-agenda (FME)
- Nationaal Veiligheidsprofiel 2016: analistennetwerk nationale veiligheid (RIVM)

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
Datum: woensdag 2 mei 2018 15:10:07

Hi 10.2.e
 Dank voor je snelle reactie, goed om te weten dat jullie het ook hebben ontvangen. Dan zal ik het laten weten als ik hier meer hoor. Het zou in theorie nog kunnen dat er nog iets ligt bij onze CMP/topsectoren. Anders gaan wij over tot afwijzing.
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e @minbuza.nl]
Verzonden: woensdag 2 mei 2018 14:51
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
 Ha 10.2.e

BZ heeft de verzoeken ook ontvangen, doorzending is dus niet aan de orde. Ik heb de verzoeken intern uitgezet. Zodra ik concrete informatie heb over waar de gevraagde documenten liggen, zal ik (of 10.2.e contact met je opnemen.

Groet,
 10.2.e

From: 10.2.e @minez.nl]

Sent: woensdag 2 mei 2018 14:19

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Subject: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Importance: High

Dag allen,

Zie in de bijlage 4 Wob-verzoeken die ik vandaag binnen heb gekregen. Het betreft verzoeken om informatie over Damen Shipyards (exportvergunningen, sondages, sanctiemaatregelen etc.) in vier landen: Somalië, Nigeria, Sierra Leone en Libië.

Mijn eerste beoordeling is dat deze documenten bij BZ-DGBEB liggen en dat het verzoek dus die kant op dient te worden doorgezonden. Uit een eerste check begreep ik dat daar deze activiteiten zijn belegd, vanuit waar de afstemming met andere departementen, AIVD, MIVD en de douane plaatsvindt.

Ik hoor graag 10.2.e ik zou hier morgen zo nodig dus nog over kunnen bellen als je weer in het land bent). Alvast veel dank!

10.2.e

.....
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20101 | 2500 EC | Den Haag

.....
 T 070 379 10.2.e
 10.2.e @minez.nl

Van: Wob ContactWJZ

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

Aan: 10.2.e

CC: Wob ContactWJZ

Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

Ha 10.2.e

Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

Groeten, 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
Datum: donderdag 3 mei 2018 09:53:01

10.2.e

Vanuit Top is er geen betrokkenheid geweest.

groet

10.2.e

070-37910.2.e
10.2.e @minez.nl)

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 2 mei 2018 14:49
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Ok, dank voor je snelle check (voor de zekerheid) 10.2.e Ik hoop op een vloeiende overdracht naar BZ.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 2 mei 2018 14:46
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e

Onderwerp: Re: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Dag 10.2.e

Ook bij deze landen/exporten zijn wij als team internationaal van DEIZ niet betrokken geweest.

Groet

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

> Op 2 mei 2018 om 14:11 heeft 10.2.e @minez.nl> het volgende geschreven:

>

> Beste collega's,

>

> Zie in de bijlage 4 Wob-verzoeken die ik vandaag binnen heb gekregen. Het betreft verzoeken om informatie over Damen Shipyards (exportvergunningen, sondages, sanctiemaatregelen etc.) in vier landen: Somalië, Nigeria, Sierra Leone en Libië.

>

> Mijn eerste beoordeling is dat deze documenten bij BZ-DGBEB liggen en dat het verzoek dus die kant op dient te worden doorgezonden. Zij gaan hierover (in afstemmingen waar nodig met andere departementen, AIVD, MIVD en de douane).

>

> Kunnen jullie het aan mij laten weten of een gedeelte van de informatie mogelijk toch bij EZK ligt? Ik hoor dat graag deze week. Zo niet, zie dit bericht dan puur als signalering dat dit speelt, maar hoe dan ook hoor ik graag.

>

> Alvast veel dank!

>

> Groet, 10.2.e
>
> Van: Wob ContactWJZ
> Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38
> Aan: 10.2.e
> CC: Wob ContactWJZ
> Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen
>
> Ha 10.2.e
>
> Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.
>
> De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.
>
> Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.
>
> Groeten, 10.2.e
> <DOMUS-#18086230-v1-
Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_van_schepen_en___of_a.PDF>
> <DOMUS-#18086231-v1-
WOB_verzoek_NRC_Handelsblad_inzake_levering_schepen_e_d_door_Damen_Shipyards_Group_en___of_dochterbe.PDF>

> <DOMUS-#18086229-v1-
Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_de_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_schepen_en___of_an.PDF>
> <DOMUS-#18086228-v1-
Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_de_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_van_schepen_en___o.PDF>

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
Datum: donderdag 3 mei 2018 16:07:29

buitenreikwijde

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e @minez.nl>
Aan: 10.2.e @minez.nl>, 10.2.e @minez.nl>, 10.2.e @rvo.nl>, 10.2.e @minez.nl>
Kopie: 10.2.e @minez.nl>
Onderwerp: FW: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Beste collega's,
 Zie in de bijlage 4 Wob-verzoeken die ik vandaag binnen heb gekregen. Het betreft verzoeken om informatie over Damen Shipyards (exportvergunningen, sondages, sanctiemaatregelen etc.) in vier landen: Somalië, Nigeria, Sierra Leone en Libië. Mijn eerste beoordeling is dat deze documenten bij BZ-DGBEB liggen en dat het verzoek dus die kant op dient te worden doorgezonden. Zij gaan hierover (in afstemmingen waar nodig met andere departementen, AIVD, MIVD en de douane). Kunnen jullie het aan mij laten weten of een gedeelte van de informatie mogelijk toch bij EZK ligt? Ik hoor dat graag deze week. Zo niet, zie dit bericht dan puur als signalering dat dit speelt, maar hoe dan ook hoor ik graag.
 Alvast veel dank!

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38
Aan: Campman, mr. M. LL.M gov. (Margot)
CC: 10.2.e
Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen
 Ha 10.2.e
 Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC. De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen. Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.
 Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: FW: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
Datum: vrijdag 4 mei 2018 10:05:11

Ha 10.2.e

Hou de afwijzingen nog maar even aan. TOP doet nog een check. We krijgen naar ik hoop volgende week bericht van 10.2.e of een collega van 10.2.e Kan jij dit in de gaten houden aangezien ik volgende week slecht bereikbaar ben ivm migratie naar de cloud?

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 4 mei 2018 9:57
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

10.2.e

Zie hieronder

10.2.e
 directiesecretaris Topsectoren en Industriebeleid
 070-37910.2.e
 10.2.e @minez.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 3 mei 2018 17:46
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Re: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

10.2.e

Penvoerder is idd BZ. Mogelijk hebben wij iets, maar niet substantieel. Wij zullen (ook) met BZ contact opnemen of we een bijdrage kunnen leveren, maar verzoek moet aan BZ zijn gericht.

10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

> Op 3 mei 2018 om 04:52 heeft 10.2.e @minez.nl> het volgende geschreven:

>

> Collega's,

>

> Op uitdrukkelijk verzoek van WJZ de vraag of Top hiermee iets te maken heeft.

> Op civiel terrein (gecheckt bij 10.2.e) geen, bij CMP????

>

> 10.2.e
 > directiesecretaris Topsectoren en Industriebeleid
 > 070-37910.2.e
 > 10.2.e @minez.nl

>

> Van: 10.2.e
 > Verzonden: woensdag 2 mei 2018 14:12
 > Aan 10.2.e

> CC: 10.2.e

> Onderwerp: FW: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen

Shipyards)

> Urgentie: Hoog

>

> Beste collega's,

>

> Zie in de bijlage 4 Wob-verzoeken die ik vandaag binnen heb gekregen. Het betreft verzoeken om informatie over Damen Shipyards (exportvergunningen, sondages, sanctiemaatregelen etc.) in vier landen: Somalië, Nigeria, Sierra Leone en Libië.

>

> Mijn eerste beoordeling is dat deze documenten bij BZ-DGBEB liggen en dat het verzoek dus die kant op dient te worden doorgezonden. Zij gaan hierover (in afstemmingen waar nodig met andere departementen, AIVD, MIVD en de douane).

>

> Kunnen jullie het aan mij laten weten of een gedeelte van de informatie mogelijk toch bij EZK ligt? Ik hoor dat graag deze week. Zo niet, zie dit bericht dan puur als signalering dat dit speelt, maar hoe dan ook hoor ik graag.

>

> Alvast veel dank!

>

> Groet, 10.2.e

>

> Van: 10.2.e

> Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

> Aan: 10.2.e

> CC: 10.2.e

> Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

>

> Ha 10.2.e

>

> Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

>

> De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

>

> Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

>

> Groeten, 10.2.e

> <DOMUS-#18086230-v1-

Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_van_schepen_en___of_a.PDF>

> <DOMUS-#18086231-v1-

WOB_verzoek_NRC_Handelsblad_inzake_levering_schepen_e_d_door_Damen_Shipyards_Group_en___of_dochterbe.PDF>

> <DOMUS-#18086229-v1-

Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_de_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_schepen_en___of_an.PDF>

> <DOMUS-#18086228-v1-

Wob_verzoek_van_NRC_Handelsblad_over_de_mogelijke_en___of_daadwerkelijke_levering_van_schepen_en___o.PDF>

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
Datum: maandag 7 mei 2018 11:17:30

Dag allen,

Er blijken mogelijk toch wat stukken te liggen bij EZK, wij pogen hier deze week uitsluitel over te kunnen geven. Voor nu het verzoek om betrokkenen vanuit EZK (10.2.e) in contact over deze verzoeken aan te haken in de cc. Ik begreep dat Jan Christiaan deze week contact heeft met counterparts bij BZ, mogelijk kan daar ook al even kort gesproken worden over een evt. behandeling door EZK ja of nee nu het een marginaal deel van de stukken betreft bij EZK, en het stukken zijn die veelal afkomstig zijn van BZ.

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e @minfin.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:26

Aan: 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hallo 10.2.e,

Duidelijk. Ik stem het antwoord nog af.

Maar eerst gaan we bij onze gelederen te rade.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën

Directoraat-Generaal Belastingdienst

Cluster bedrijf/juridisch

Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:23

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl;

10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e

Vooralsnog geen reden om naar Defensie door te geleiden, want ook vandaag uitsluitend reacties gekregen dat Defensie geen weet heeft/niet betrokken is bij Damen in relatie tot de gevraagde landen.

De Stichting - hieronder in het geel - staat los van Defensie, is de lobbyclub van de defensie-industrie. Europees Defensie Agentschap is een agentschap van de Eu.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e @minfin.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:26

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dank jullie voor je snelle reacties gisteren.

Ik concludeer dus voorlopig dat ik niet hoeft door te zenden:

Bij Defensie is niets aanwezig.

Bij BZ en EZK liggen de verzoeken ook.

Mocht 10.2.e nog wel iets tegen komen die noodzaakt tot doorzenden, dan hoor ik het graag, want er zijn wel instantie die onder het beleidsterrein van DEF vallen, die worden genoemd in de verzoeken:

Geel is volgens mij defensie. Van die turkooise instantie weet ik het niet. (CDIU is van Douane, MinFin dus)

Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU), **het ministerie van Defensie**, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van de Somalische regering en/of Somalische overheid, **het Europeese Defensie Agentschap**, **European External Action Services (EEAS)**, alle relevante ambassades -waaronder, maar niet

uitsluitend de ambassade in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) -, Atlantic Marine and Offshore en/of alle dochterondernemingen, de Council Working Group on Conventional Arms Exports, Wereldbank en de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV).
Dus graag hoor ik nog een bevestiging van 10.2.e
Met 10.2.e lijkt het me wel handig om af te stemmen voordat we een antwoord formuleren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:55

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

10.2.e

Per vandaag nog niet ontvangen door Defensie. Ben even door het documentregistratiesysteem gelopen, maar heb op Damen in combinatie met de door jou genoemde landen geen treffers gescoord.

Groet

10.2.e

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

Plein-Kalvermarktcomplex | Kalvermarkt 32 | 2511 CB | Den Haag | kamer H4.10
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T 070 318 10.2.e

M 06 10.2.e

10.2.e @mindef.nl [Link flyer Wob](#)

Van: 10.2.e @minfin.nl

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:31

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl

CC: 10.2.e

Onderwerp: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Beste collega's,

Hierbij gaan drie vrijwel gelijk luidende Wob-verzoeken over Damen Shipyards. Wij moeten nog (bij de Douane) bekijken of er (veel) informatie is. In de regel valt veel onze gegevens onder de geheimhoudingsplicht van Douane, omdat het om een specifiek bedrijf gaat.

Mijn vragen aan jullie zijn:

Hebben jullie deze verzoeken eveneens ontvangen?

Zo, nee kan ik de verzoeken voor zover op jullie beleidsterrein betrekking hebbend aan jullie doorzenden? Of is er bij jullie naar verwachting niets aanwezig?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-generaal Belastingdienst
Cluster Bedrijf/Juridisch

10.2.e

doorkiesnummer 070-10.2.e

faxnummer 070-10.2.e

e-mail 10.2.e @minfin.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de

geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

16/5
1200

80

TER ADVISERING

Aan de Minister

10.2.e

Directie Algemene
Economische Politiek

Auteur

10.2.e

Datum

9 mei 2018

Kenmerk

AEP / 18092431

Bhm: 18093565

nota

Overleg met 10.2.e

10.2.e

Bijlage(n)

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Aanleiding

Op woensdag 16 mei spreekt u met 10.2.e. Bij dit overleg zullen 10.2.e aansluiten. In deze nota treft u een voorbereiding op de onderwerpen waarover Hans de Boer met u wil spreken.

Advies

U kunt de nota gebruiken voor uw voorbereiding.

Toelichting: onderwerpen

- Klimaatakkoord – Klimaatberaad en Sectortafel Industrie
- Defensienota – Onderzeeërs
- Wet arbeidsmarkt in balans (WAB), punten VNO NCW:
  - 'Nuluren contracten voor jonkies die met mooi weer in horeca werken worden onmogelijk'
  - 'Ondanks hogere ontslagvergoeding nog steeds de kantonrechter die ontslag verbiedt'
  - 'Pay rollen en uitzendwerk worden door elkaar gehusseld. Einduitkomst: Werkgevers durven mensen geen contract aan te bieden. paard achter de wagen.'

Ontvangen BBR

Klimaatakkoord – Klimaatberaad en Sectortafel Industrie

Toelichting industrietafel:

- VNO-NCW gaf eerder aan dat het wenkend perspectief voor de industrie ontbreekt en er onvoldoende ruimte is voor echte samenwerking mede door de opgelegde tijdsdruk en kamerbrieven over aanpalend beleid. Ook is er ontevredenheid over het gebrek aan transparantie van de PBL-modellen en specifieke aannames. De PBL-sessie op 15 mei zal hopelijk wat kou uit de lucht halen.
- Bij de samenstelling van de sectortafel industrie is VNO-NCW expliciet gevraagd om voorzitter te worden van de werkgroep 75%/25%. VNO-NCW heeft hier toen niet voor gekozen en het voorzitterschap overgelaten aan respectievelijk de branche-organisaties VEMW (75%) en VNCI/VNPI (25%).
- Uw aanwezigheid en betrokkenheid bij de sectortafel en industrie wordt zeer gewaardeerd en is effectief. Zo kwam Sabic over de brug met concrete voorstellen zodra bekend was dat er een gesprek kwam. Uw directe betrokkenheid is van belang om het onderling vertrouwen op te bouwen.

tydsdruk
PBL onhelder
betrokkenheit
MEK

U kunt aangeven dat:

- u op 30 mei het Klimaatberaad in brede samenstelling zult bijwonen.
- de verduurzaming van de industrie uw bijzondere aandacht heeft en dat u goed zult bewaken dat de economische belangen en de concurrentiepositie van de industrie hand in hand gaan met de klimaatambities. U kunt aangeven dat u mede daarom inzet op een breed gedragen (Noordwest) Europese aanpak voor de verduurzaming van de industrie.
- u samen wilt optrekken en de industrie als belangrijke partner ziet. U hecht aan een constructieve grondhouding van de industrie en VNO-NCW in het bijzonder om het klimaatakkoord samen tot een succes te maken. Zoals we verwachten dat burgers en andere partijen (gemeenten) investeren om deze transitie te realiseren, rekenen we erop dat de industrie haar deel doet en substantieel aan de ambities bijdraagt. U erkent dat de opgave van 19.4 Mton (14,3 additioneel en 5,1 basispad) voor de industrie ambitieus is en investeringen door de industrie cruciaal zijn.
- ingebed in een gezamenlijk te formuleren wenkend perspectief voor de industrie richting 2050, u de transitie wilt versnellen gericht op uitrol, pilots en innovatie. Om bijvoorbeeld stimulerende maatregelen te financieren wordt ook wordt een minimum CO2-prijs voor de industrie verkend. De komende maand zal een en ander concreet uitgewerkt moeten worden om in juli tot een akkoord op hoofdlijnen te komen.
U kunt VNO-NCW vragen welke maatregelen/afspraken zij kansrijk achten.
- u op 23 mei een delegatie van de sectortafel industrie o.l.v. Manon Janssen industrie ontvangt en op 30 mei de werkgroep 75% met de 12 grootste uitstoters zult bijwonen. Daarnaast heeft u binnenkort diverse bilaterale gesprekken met de industrie, respectievelijk Sabic, Exxon (23 mei) en BP en OCI (30 mei).

level playing field.
CO2 minimum - prij?
hoeveel VNO het doen?

Defensienota - Onderzeeërs

Achtergrond:

In de Defensienota wordt gemeld dat Defensie de onderzeeërs wil vervangen met een bemande variant. Binnen Defensie is de Defensie Materieel Organisatie (DMO) verantwoordelijk voor dit vervangingsproject. Er zijn nu vier potentiële aanbieders, te weten Navantia (SP), Navalgroup (FR), TKMS (DUI/NO) en Saab/Damen (ZWE/NL). Aan het eind van dit jaar wordt verwacht dat de DMO bekendmaakt met welke (downselectie van) werven Defensie verder wenst te gaan. Damen wil zich met Saab weer positioneren in de onderzeebootmarkt. Zij hebben hier geen (recente) ervaring. De andere potentiële aanbieders hebben allemaal wel aantoonbare ervaring. **10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.**

10.1.b, 10.1.c., 10.2.b.

Daar waar Defensie de rol van behoeftesteller en opdrachtgever heeft, hebben wij als EZK (ambtelijk voorbereid vanuit het Commissariaat Militaire Productie (CMP)) instemmingsrecht bij grote Defensieprojecten. Wij kijken dan naar de rol van en de kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven en de veiligheidsbelangen. Om deze rol goed in te kunnen vullen, hebben we de werven met een enquête benaderd over de kansen voor industriële participatie. Daarnaast laten we op dit moment een onderzoek uitvoeren naar de maritieme sector (door onderzoeksbureau Triarii). Ook is er een survey uitgevoerd bij de werven. Op basis van deze informatie maakt CMP een inschatting van de industriële participatie en kan dan een gedegen advies geven over de omvang van de industriële participatie / strategische coöperatie.

EZK
instemmingsrecht

U kunt aangeven het volgende aangeven:

- EZK is zich goed bewust van de kansen die door de defensienota en het verhoogde Defensiebudget zich voor het Nederlandse bedrijfsleven voordoen;
- Deze kansen liggen op de verschillende domeinen, te weten Land, Lucht/Ruimte, Cyber en Maritiem. De maritieme kansen zijn relatief groot door de vervanging van M-fregatten, mijnenbestrijdingscapaciteit en onderzeeërs (OZB). Defensie gaat primair over de behoefte (wat hebben we nodig in termen van Product, Tijd en Geld), terwijl EZK het belang van de inzet van de Nederlandse industrie in het algemeen, maar ook bij de maritieme projecten nauwlettend bewaakt.
- Deze kansen zijn er in relatie tot OZB wellicht in de nieuwbouw, maar zeker ook als onderaannemer of leverancier bij een buitenlandse werf;
- Deze kansen brengen we nu gestructureerd in kaart. Indien bij de keuze voor nieuwe OZB de keuze voor de bouw niet op de Zweeds-Nederlandse combinatie zou vallen, zal de inzet van EZK zonder meer zijn dat de belangen van de Nederlandse industrie worden behartigd (en zeker niet verkwanseld).

Kenmerk
AEP / 18092431**Wet arbeidsmarkt in balans (WAB)***Algemene spreekpunten:*

Per agendapunten staan mogelijke reacties op de aangedragen punten van VNO-NCW. In algemene zin kunt u VNO-NCW laten weten dat:

- Het doel van dit Kabinet is om flexibele contracten vaster te maken en vaste contracten flexibeler. Hierbij wordt gezocht naar de juiste balans;
- U begrip heeft voor het feit dat de wet maatregelen bevat die negatief kunnen uitpakken voor werkgevers zoals het meer beprijsen van flexibele arbeid;
- Echter, de wet dichtbij het Regeerakkoord blijft en daarmee ook maatregelen bevat die positief zijn, denk hierbij aan verruiming ontslagrecht of uitbreiding ketenbepaling van twee naar drie jaar;
- De wet wordt naar aanleiding van de reacties van de internetconsultatie mogelijk gewijzigd en is dus zeker nog niet definitief. Ideeën van VNO-NCW worden uiteraard meegenomen in de afweging.

consultatie
loopt!

Algemene toelichting:

Onderstaande agendapunten hebben betrekking op de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). Deze is 9 april 2018 in internetconsultatie gegaan. De consultatie is 7 mei 2018 afgerond, aan de hand hiervan wordt de wet verder uitgewerkt. Zowel werknemers als werkgevers zijn ongelukkig met de aangekondigde maatregelen. Werknemers vinden de maatregelen niet ver genoeg gaan om werknemers te beschermen terwijl zekerheden worden afgebouwd; werkgevers zien vooral hogere kosten en minder flexibiliteit. MinSZW is 'blij' dat beide partijen ontevreden zijn: dit zorgt voor balans in de discussie.

Naar onze mening biedt het wetsvoorstel zeker voordelen voor werkgever. Dit komt onder andere door:

- Introductie extra cumulatiegrond bij ontslag.
- Compensatie van de transitievergoedingen voor kleine werkgever bij bedrijfsbeëindiging wegens ziekte of pensionering.
- Mogelijkheid tot lange proeftijd.
- Verruiming ketenbepaling van twee naar drie jaar.

Grosso modo denken wij dat de maatregelen opgeteld eerder positief dan negatief uitvallen van werkgevers. Bovendien neemt het aandeel vaste contracten af t.o.v. flexibele contracten.

Hieronder geven wij een toelichting en advies op de door Hans de Boer al eerder per e-mail op 6 april aangeleverde agendapunten welke hieronder letterlijk zijn overgenomen. Zelf hebben wij geen aanvullende agendapunten.

1. *'Nuluren contracten voor jonkies die met mooi weer in horeca werken worden onmogelijk'*

Nulurencontracten worden niet onmogelijk, wel duurder en minder flexibel. Dit is conform Regeerakkoord om werknemers meer zekerheid te geven over wanneer er gewerkt wordt en over het verdiende inkomen. Zo komt er een oproepperiode van tenminste vier dagen waarin ook recht op loondoorbetaling bestaat. Dit sluit aan bij de al bestaande arbeidstijdenwet. Ook een kortere periode van oproep kan nog steeds, alleen hoeft de werknemer hier geen gehoor aan te geven. Omgekeerd dient er bij opzegging van het contract ook een termijn van vier dagen in acht genomen te worden. Bij cao kan afgeweken worden van de termijnen en bepalingen.

Daarnaast zal een werkgever na een jaar een contract moeten aanbieden voor het aantal gewerkte uren. Dit was al een bestaande regeling; echter de verantwoordelijkheid wordt nu bij de werkgever gelegd. Daarnaast kan de medewerker dit contract ook in samenspraak weigeren, bijvoorbeeld 'jonkies' in de horeca die liever flexibel werken naast de studie.

Als laatste stelt het Regeerakkoord dat flexibele contracten duurder worden ten opzichte van vaste contracten door middel van een premieverhoging voor werkloosheid (factor vijf keer zo veel verschil). Jongeren in de horeca werken vaak op basis van een contract voor bepaalde tijd en niet met vaste dienstverbanden waardoor een hogere werkloosheidsfondspremie verschuldigd is. Dit is dus in lijn met de Kabinet doelstellingen. Overigens betaalde de sector horeca al een hogere werkloosheidsfondspremie bij nulurencontracten (circa vier keer zoveel dan bij vaste contracten).

U kunt aangeven dat:

- Het wetsvoorstel beoogt met name de bescherming van nulurencontracten die kenmerken hebben van een regulier dienstverband. Meer zekerheid en geen permanente beschikbaarheid voor werknemers is hier gewenst. Vooral als dit de zoektocht naar een contract met vaste uren in de weg staat. Nulurencontracten blijven bestaan en kunnen nog steeds aangeboden worden evenals alternatieven.

3. 'Pay rollen en uitzendwerk worden door elkaar gehusseld. Einduitkomst: Werkgevers durven mensen geen contract aan te bieden. paard achter de wagen.'

Het doel van het wetsvoorstel is dat payrolling werkgevers ontzorgt, en niet een middel is om de loonkosten te drukken. Om dit bereiken worden de arbeidsvoorwaarden van payrollmedewerkers gelijkgeschakeld aan medewerkers van de inlener in vergelijkbare functies. Dit geldt voor zowel primaire als secundaire arbeidsvoorwaarden. Uitzendwerk blijft buiten schot, behalve uitzendwerk met een payroll karakter (e.g. niet geworven door uitzendbureau, wel in dienst bij uitzendbureau). Werkgevers kunnen nog steeds prima medewerkers een contract aanbieden, en hierbij bijvoorbeeld gebruik maken van de langere proeftijd bij een vast contract of de langere ketenbepaling bij een flexibel contract.

Wel is de definitie kwestie nog onduidelijk: wat is een payroll bedrijf en wat is een uitzendbedrijf? De klassieke definitie zoals gehanteerd in het wetsvoorstel is in deze tijd van digitalisering en fluïde arbeidsmarkten met meerdere partijen niet altijd meer van toepassing. Voorkomen moet worden dat de beoogde maatregelen van toepassing worden in de uitzendbranche. Ook kan het beoogd wetsvoorstel leiden tot hogere uitvoeringskosten met als resultaat een vlucht naar ZZP'ers en uitzenders waardoor de ontzorgende taken van payroll bedrijven onmogelijk worden.

U kunt aangeven dat:

- Een eerlijke behandeling van werknemers volgens dit kabinet voorop staat: gelijk loon voor gelijk werk.
- Payrolling een middel moet zijn om te voldoen aan (tijdelijke) arbeidsbehoefte of het uit handen kunnen nemen van administratieve verplichten: niet het concurreren op arbeidsvoorwaarden. Payrolling wordt niet verboden en kan ook in de toekomst gewoon gebruikt blijven worden.
- Erkennen dat er een duidelijk onderscheid moet bestaan tussen payroll en uitzendwerk. Wetgeving voor payroll zal niet ten koste moeten gaan van de uitzendbranche. De hogere uitvoeringskosten zijn een punt van zorgen, dit signaal kan afgegeven worden richting SZW.

→ level playground

→ 49 %

→ instrumentaterekening

→

IAEP

?

→ hoe omgaan met
"wleek" ??

zederhout

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)
Datum: maandag 14 mei 2018 13:07:01

Door de overgang van BEB van het toenmalige EZ naar BZ, zijn ook de archieven meeverhuisd. Wij zijn in deze dus idd ondersteunend, zie ook bericht van BZ/Valstar van afgelopen woensdag.

Van: 10.2.e @minez.nl]

Verzonden: maandag 14 mei 2018 11:26

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Hi 10.2.e

Ok, dan bedoelen we hetzelfde. Feit is namelijk wel dat er ook een verzoek bij EZK ligt en we moeten daar nog wel op reageren.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 11 mei 2018 09:03

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Hoi 10.2.e

Mijn signaal was er vooral ook op gericht om dan de "hoofdrol" bij BZ te leggen en in ieder geval te voorkomen dat we beide dezelfde stukken inhoudelijk gaan beoordelen. Uiteraard is eerst even contact met BZ hierover nodig.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @minez.nl]

Verzonden: woensdag 9 mei 2018 11:20

Aan: 10.2.e

Cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Hi 10.2.e

10.2.e is het niet gezegd dat het verzoek dan automatisch niet door EZK/RVO dient te worden behandeld. Wanneer zich stukken onder het bestuursorgaan bevinden, mogelijk afkomstig van een ander bestuursorgaan, dan dienen die documenten onder de Wob te worden beoordeeld als zodanig.

B&I-TOP zit in een vergelijkbare situatie. Zij schakelen deze week nog met hun counterparts van DG-BEB bij BZ hierover. Het zou zo kunnen zijn dat BZ de behandeling dan eigenstandig oppakt, maar dan zou iig vanuit EZK/RVO een briefje uit moeten gaan met een toelichting hierop, naast het feit dat we dan evt. zouden afwijzen als we jouw scenario volgen. Nog geen uitgemaakte zaak dus lijkt mij. Alternatieve variant zou immers nog een eigenstandig besluit kunnen zijn.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e @rvo.nl>

Verzonden: dinsdag 8 mei 2018 16:22

Aan: 10.2.e @minez.nl>

cc: 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @rvo.nl>

Onderwerp: RE: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

(exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Hoi 10.2.e

Volgens onze persvoorlichting beschikken wij louter over een paar afschriften van BZ-memo's. Dat gaat echter om BZ-memo's, die door BZ-collega's voor hun minister zijn opgesteld. Het verzoek is evenzeer aan BZ gericht. Dat lijkt me dan toch een kwestie voor BZ.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 14:12

Aan: 10.2.e

CC: Wob ContactWJZ

Onderwerp: FW: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards)

Urgentie: Hoog

Beste collega's,

Zie in de bijlage 4 Wob-verzoeken die ik vandaag binnen heb gekregen. Het betreft verzoeken om informatie over Damen Shipyards (exportvergunningen, sondages, sanctiemaatregelen etc.) in vier landen: Somalië, Nigeria, Sierra Leone en Libië.

Mijn eerste beoordeling is dat deze documenten bij BZ-DGBEB liggen en dat het verzoek dus die kant op dient te worden doorgezonden. Zij gaan hierover (in afstemmingen waar nodig met andere departementen, AIVD, MIVD en de douane).

Kunnen jullie het aan mij laten weten of een gedeelte van de informatie mogelijk toch bij EZK ligt? Ik hoor dat graag deze week. Zo niet, zie dit bericht dan puur als signalering dat dit speelt, maar hoe dan ook hoor ik graag.

Alvast veel dank!

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

Ha 10.2.e

Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
Datum: dinsdag 15 mei 2018 15:52:38

Ha 10.2.e,
 Nog even een vraag aan jullie: Kunnen jullie hierover informeren? Lijkt mij goed als zij weten dat dit speelt.
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 15:52
Aan: 10.2.e @mindef.nl';
 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e
cc: 10.2.e @belastingdienst.nl'; 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag allen,

Even een terugkoppeling van telefonisch overleg wat ik vandaag met 10.2.e heb gehad. Gebleken is dat EZK geen 'eigen' stukken lijkt te hebben welke onder de reikwijdte van het verzoek vallen. Wel bevinden zich bij TOP (Commissaris Militaire Productie) een aantal stukken die afkomstig zijn van BZ (in cc ontvangen) of van BZ zijn, maar dus oud BEB archief betreffen en onder de verantwoordelijkheid van BZ behoren. Dit maakt dat wij het verzoek formeel niet kunnen afwijzen, we hebben immers 'iets' maar er verder ook weinig mee kunnen in een zelfstandige behandeling. Vwb het deel van EZK geniet het dan ook onze voorkeur als wij zagezegd mee kunnen in het besluit van BZ, door dit informeel in de tekst van het besluit te benoemen en dit in een gesprek met NRC Next 10.2.e met hem te bespreken. Wanneer hij hiermee akkoord gaat zou dit uiteraard de prettige situatie opleveren dat wij geen eigen besluit hoeven te nemen, als hij hier niet akkoord mee gaat zullen wij moeten bezien in hoeverre we dan nog wel een eigen besluit nemen.

10.2.e heeft aangegeven dit in het gesprek met 10.2.e mee te willen nemen. Wanneer ik 10.2.e hier voor dit gesprek namelijk over ga bellen verwacht ik dat hij hier wat wantrouwig van wordt, hij weet dan immers nog niet wat andere departementen dan wél hebben en een intrekking zonder deze kennis zie ik dan ook niet als haalbaar. Mocht er na het gesprek nog aanleiding zijn alsnog te bellen dan bekijken we dat tegen die tijd wel. Voor nu denk ik dat dit niet nodig is.

Dat was het even voor nu van mijn zijde, wij wachten het gesprek tussen BZ en NRC dus even af.

Groet, 10.2.e

10.2.e

.....
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20101 | 2500 EC | Den Haag
 .....

T 070 379 10.2.e
 10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e @minfin.nl>

Verzonden: maandag 14 mei 2018 14:42

Aan: 10.2.e [redacted] minez.nl>;
10.2.e [redacted] mindef.nl>; 10.2.e [redacted] @minbuza.nl;
10.2.e [redacted] @minbzk.nl>; 10.2.e [redacted]
[redacted] @minfin.nl>

cc: 10.2.e [redacted] @minfin.nl>; 10.2.e [redacted] belastingdienst.nl'
10.2.e [redacted] @belastingdienst.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag 10.2.e

Dit initiatief kende ik niet. 10.2.e [redacted] is er verder niet bij betrokken. 10.2.e [redacted], zie cc, is wel bij de behandeling betrokken en is volgende week weer aanwezig. Zij heeft overigens al een ontvangstbevestiging namens Financiën gestuurd.

Op zich lijkt me het een goed plan om een gesprek te arrangeren. Bij de Douane is informatie aanwezig over dit bedrijf, maar dat valt onder de geheimhoudingsplicht. We kunnen wellicht wel uitleggen wat Douane zoal doet.

Ik ben dus ook benieuwd op welke termijn dit is voorzien. Ik zal dan contact leggen met onze persvoorlichting en Douane om te zien wat mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] @minez.nl

Verzonden: maandag 14 mei 2018 11:45

Aan: 10.2.e [redacted] @mindef.nl';

10.2.e [redacted] @minbuza.nl; Comic, Mirnel; Stölker, MAG (Max) (BJZ/JZ)

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag allen,

Van mijn beleidscounterpart Commissaris Militaire Productie 10.2.e [redacted] begreep ik dat 10.2.e [redacted] een bespreking met 10.2.e [redacted] op willen zetten samen met mij en 10.2.e [redacted]? Op welke termijn is dit voorzien? Ik zit er namelijk wel aan te denken voor nu alvast een ontvangstbevestiging te sturen omdat het anders wel erg uit de tijd gaat lopen... Ik heb dit uitgesteld omdat ik een directe afwijzing eerder voorzag, maar dat blijkt nu dus mogelijk iets genuanceerder te liggen.

Ik hoor graag.

Groet, 10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] @minfin.nl>

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:26

Aan: 10.2.e [redacted] @mindef.nl' 10.2.e [redacted] @mindef.nl>;

10.2.e [redacted] @minbuza.nl; 10.2.e [redacted] @minez.nl>;

10.2.e [redacted] @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hallo 10.2.e [redacted]

Duidelijk. Ik stem het antwoord nog af.

Maar eerst gaan we bij onze gelederen te rade.

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] @mindef.nl 10.2.e [redacted] @mindef.nl

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:23

Aan: 10.2.e [redacted] @minbuza.nl; 10.2.e [redacted] @minez.nl;

10.2.e [redacted]

cc: 10.2.e [redacted]

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e

Vooralsnog geen reden om naar Defensie door te geleiden, want ook vandaag uitsluitend reacties gekregen dat Defensie geen weet heeft/niet betrokken is bij Damen in relatie tot de gevraagde landen.

De Stichting - hieronder in het geel - staat los van Defensie, is de lobbyclub van de defensie-industrie. Europees Defensie Agentschap is een agentschap van de Eu.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e @minfin.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:26

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dank jullie voor je snelle reacties gisteren.

Ik concludeer dus voorlopig dat ik niet hoeft te zenden:

Bij Defensie is niets aanwezig.

Bij BZ en EZK liggen de verzoeken ook.

Mocht 10.2.e nog wel iets tegen komen die noodzaakt tot doorzenden, dan hoor ik het graag, want er zijn wel instantie die onder het beleidsterrein van DEF vallen, die worden genoemd in de verzoeken:

Geel is volgens mij defensie. Van die turkooise instantie weet ik het niet. (CDIU is van Douane, MinFin dus)

Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU), **het ministerie van Defensie**, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van de Somalische regering en/of Somalische overheid, **het Europees Defensie Agentschap**,

European External Action Services (EEAS), alle relevante ambassades -waaronder, maar niet

uitsluitend de ambassade in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) -, **Atlantic Marine and**

Offshore en/of alle dochterondernemingen, de **Council Working Group on Conventional Arms**

Exports, Wereldbank en de **Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)**.

Dus graag hoor ik nog een bevestiging van 10.2.e

Met 10.2.e lijkt het me wel handig om af te stemmen voordat we een antwoord formuleren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën

Directoraat-Generaal Belastingdienst

Cluster bedrijf/juridisch

Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl]

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:55

Aan: 10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e @minez.nl

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

10.2.e

Per vandaag nog niet ontvangen door Defensie. Ben even door het documentregistratiesysteem gelopen, maar heb op Damen in combinatie met de door jou genoemde landen geen treffers gescoord.

Groet

10.2.e

.....
Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

Plein-Kalvermarktcomplex | Kalvermarkt 32 | 2511 CB | Den Haag | kamer H4.10

Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

.....
T 070 10.2.e

M 06 10.2.e

10.2.e @mindef.nl 10.2.e

Van: 10.2.e [redacted] @minfin.nl

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:31

Aan: 10.2.e [redacted] @minbuza.nl; 10.2.e [redacted] @minez.nl

CC: 10.2.e [redacted]

Onderwerp: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Beste collega's,

Hierbij gaan drie vrijwel gelijk luidende Wob-verzoeken over Damen Shipyards. Wij moeten nog (bij de Douane) bekijken of er (veel) informatie is. In de regel valt veel onze gegevens onder de geheimhoudingsplicht van Douane, omdat het om een specifiek bedrijf gaat.

Mijn vragen aan jullie zijn:

Hebben jullie deze verzoeken eveneens ontvangen?

Zo, nee kan ik de verzoeken voor zover op jullie beleidsterrein betrekking hebbend aan jullie doorzenden? Of is er bij jullie naar verwachting niets aanwezig?

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]

Ministerie van Financiën
Directoraat-generaal Belastingdienst
Cluster Bedrijf/Juridisch

10.2.e [redacted]

doorkiesnummer 070-10.2.e [redacted]

faxnummer 070-10.2.e [redacted]

e-mail 10.2.e [redacted] @minfin.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

> Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 13:46
> Aan: 10.2.e [redacted] @minez.nl<10.2.e [redacted]@minez.nl>;
10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>; 10.2.e [redacted]
@minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> CC: 10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>; 10.2.e [redacted]
@minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>; 10.2.e [redacted]
@minbuza.nl<10.2.e [redacted]@minbuza.nl>>
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Dag 10.2.e [redacted]
>
> N.a.v. van ons gesprek zojuist. Ik heb je laten weten dat wij nog onderzoeken hoeveel informatie er precies is en hoeveel er openbaar kan worden gemaakt. Voorlopig heeft telefonisch contact met de verzoeker voor ons dus nog geen zin.
>
> Gezien jullie alleen mails hebben die van ons afkomstig zijn ligt het voor de hand om de verzoeker naar ons door te verwijzen. Mocht jullie woordvoerder contact willen opnemen met de verzoeker dan lijkt het mij goed als dit wordt afgestemd met onze woordvoerder 10.2.e [redacted]
>
> Groeten, 10.2.e [redacted]
>
> From: 10.2.e [redacted] @minez.nl
> Sent: vrijdag 25 mei 2018 13:13
> To: 10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>;
10.2.e [redacted] @minbuza.nl<10.2.e [redacted]@minbuza.nl>;
10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> Cc: 10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>; 10.2.e [redacted]
@minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Beste 10.2.e [redacted] en anderen,
>
> Hoe is het gesprek gisteren gegaan? Is er ook al contact geweest met NRC?
> Ik hoor heel graag.
>
> Groet,
>
> 10.2.e [redacted]
>
> Van: 10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> Verzonden: woensdag 16 mei 2018 12:22
> Aan: 10.2.e [redacted] @minbuza.nl<10.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 10.2.e [redacted]
@minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> CC: 10.2.e [redacted] @minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>; 10.2.e [redacted]
@minez.nl<10.2.e [redacted]@minez.nl>; 10.2.e [redacted]
@minfin.nl<10.2.e [redacted]@minfin.nl>>
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Beste 10.2.e [redacted]
>
> Douane zal niet bij het gesprek aanwezig zijn. Ik zal jullie beide nog even los bijpraten over hetgeen er bij de Douane aan informatie aanwezig is voordat jullie het gesprek aangaan.
>
> Kort gezegd komt het erop neer dat alles wat de Douane heeft, gezien het feit dat het om een concrete casus gaat, onder de geheimhoudingsplicht van artikel 12 van het Douanewetboek van de Unie valt. Er zijn een paar concrete onderzoeken in opdracht van BZ en ze hebben de aangiften van Damen, maar dat laatste valt eigenlijk niet onder het verzoek.
>
> Met vriendelijke groet,
>
>

> 10.2.e
>
> Ministerie van Financiën
> Directoraat-Generaal Belastingdienst
> Cluster bedrijf/juridisch
> Telefoon: 070-10.2.e
>
> Van: 10.2.e
> Verzonden: woensdag 16 mei 2018 8:39
> Aan: 10.2.e
> CC: 10.2.e
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Hi 10.2.e
>
> Dank voor het trekken van de kar.
> Vanuit onze kant zal er iemand van JZ aanwezig zijn en wellicht ook een beleidsmedewerker.
>
> Groet,
> 10.2.e
>
> Van: 10.2.e @minbuza.nl
> Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 17:23
> Aan: 10.2.e
> CC: 10.2.e
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Dag 10.2.e
>
> Dank voor je bericht. Morgen zal ik bij ons COM vragen om met de journalist contact op te nemen om de mogelijkheid van een gesprek voor te stellen met BZ en FIN.
>
> Bij het gesprek zullen namens BZ iemand van COM, ik en waarschijnlijk drie/vier beleidsmedewerkers aanwezig zijn (bij ons liggen er bij meerdere directies documenten). Ik kan het mij voorstellen dat er van jullie ook een beleidsmedewerker aanwezig wil zijn en evt. ook iemand van JZ?
>
> Ik hoor het graag.
>
> Groeten, 10.2.e
>
> From: 10.2.e minfin.nl
> Sent: dinsdag 15 mei 2018 17:12
> To: 10.2.e @minbuza.nl<10.2.e @minbuza.nl>>
> Cc: 10.2.e @minfin.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minfin.nl<10.2.e @minfin.nl>>
> Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Hi 10.2.e
>
> Inderdaad, behalve bij de douane, verwachten we veel documenten bij de directie Exportkredietverzekeringen aan te treffen.
> Wij blijven dus graag aangehaakt bij een mogelijk gesprek met verzoekers.
>
> Groet,
> 10.2.e
>
> Van: 10.2.e @minbuza.nl
> Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 16:54
> Aan: 10.2.e
> CC: 10.2.e
> Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

>
> Dag 10.2.e
>
> N.a.v. jouw mail. Zojuist stuurde 10.2.e van EZK de onderstaande mail. EZK zal dus niet aanwezig zijn.
>
> Van 10.2.e begreep ik dat jullie nog nadenken over de vraag of het relevant is voor jullie om aanwezig te zijn. Ik heb begrepen dat er bij jullie bij de Douane het nodige ligt, maar dat dit waarschijnlijk integraal geweigerd zal worden. Hebben jullie al meer zicht op stukken buiten de douane?
>
> Groet, 10.2.e
>
> From: 10.2.e @minez.nl]
> Sent: dinsdag 15 mei 2018 15:52
> To: 10.2.e @minfin.nl 10.2.e @minfin.nl>>;
10.2.e @mindef.nl<10.2.e @mindef.nl>'
10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minbuza.nl 10.2.e k@minbuza.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minbzk.nl<10.2.e @minbzk.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minfin.nl 10.2.e @minfin.nl>>
> Cc: 10.2.e @minfin.nl 10.2.e @minfin.nl>>;
10.2.e @belastingdienst.nl 10.2.e @belastingdienst.nl>'
10.2.e @belastingdienst.nl 10.2.e @belastingdienst.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minez.nl<10.2.e @minez.nl>>; 10.2.e
10.2.e @rvo.nl<10.2.e @rvo.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minez.nl 10.2.e @minez.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minez.nl 10.2.e @minez.nl>>
> Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Dag allen,
>
> Even een terugkoppeling van telefonisch overleg wat ik vandaag met 10.2.e heb gehad.
>
> Gebleken is dat EZK geen 'eigen' stukken lijkt te hebben welke onder de reikwijdte van het verzoek vallen. Wel bevinden zich bij TOP (Commissaris Militaire Productie) een aantal stukken die afkomstig zijn van BZ (in cc ontvangen) of van BZ zijn, maar dus oud BEB archief betreffen en onder de verantwoordelijkheid van BZ behoren. Dit maakt dat wij het verzoek formeel niet kunnen afwijzen, we hebben immers 'iets' maar er verder ook weinig mee kunnen in een zelfstandige behandeling. Vwb het deel van EZK geniet het dan ook onze voorkeur als wij zagezegd mee kunnen in het besluit van BZ, door dit informeel in de tekst van het besluit te benoemen en dit in een gesprek met NRC Next 10.2.e) met hem te bespreken. Wanneer hij hiermee akkoord gaat zou dit uiteraard de prettige situatie opleveren dat wij geen eigen besluit hoeven te nemen, als hij hier niet akkoord mee gaat zullen wij moeten bezien in hoeverre we dan nog wel een eigen besluit nemen.
> 10.2.e heeft aangegeven dit in het gesprek met 10.2.e mee te willen nemen. Wanneer ik 10.2.e hier voor dit gesprek namelijk over ga bellen verwacht ik dat hij hier wat wantrouwig van wordt, hij weet dan immers nog niet wat andere departementen dan wél hebben en een intrekking zonder deze kennis zie ik dan ook niet als haalbaar. Mocht er na het gesprek nog aanleiding zijn alsnog te bellen dan bekijken we dat tegen die tijd wel. Voor nu denk ik dat dit niet nodig is.
>
> Dat was het even voor nu van mijn zijde, wij wachten het gesprek tussen BZ en NRC dus even af.
>
> Groet, 10.2.e
>
>
> 10.2.e
>
> .....
> directie Wetgeving en Juridische Zaken
> Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
> Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
> Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
> Postbus 20101 | 2500 EC | Den Haag

> .....
> T 070 379^{10.2.e}
> 10.2.e @minez.nl>
>
>
>
> 10.2.e @minfin.nl 10.2.e @minfin.nl>>
> Verzonden: maandag 14 mei 2018 14:42
> Aan: 10.2.e @minez.nl 10.2.e @minez.nl>>;
10.2.e @mindef.nl>'
10.2.e @mindef.nl>>;
10.2.e @minbuza.nl>; 10.2.e
@minbzk.nl 10.2.e @minbzk.nl>>; 10.2.e
10.2.e @minfin.nl>>
> 10.2.e @minfin.nl 10.2.e @minfin.nl>>;
10.2.e @belastingdienst.nl 10.2.e @belastingdienst.nl>'
10.2.e @belastingdienst.nl 10.2.e @belastingdienst.nl>>
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Dag 10.2.e
>
> Dit initiatief kende ik niet. 10.2.e is er verder niet bij betrokken. 10.2.e, zie cc, is wel bij de
behandeling betrokken en is volgende week weer aanwezig. Zij heeft overigens al een ontvangstbevestiging
namens Financiën gestuurd.
>
> Op zich lijkt me het een goed plan om een gesprek te arrangeren. Bij de Douane is informatie aanwezig over
dit bedrijf, maar dat valt onder de geheimhoudingsplicht. We kunnen wellicht wel uitleggen wat Douane zoal
doet.
>
> Ik ben dus ook benieuwd op welke termijn dit is voorzien. Ik zal dan contact leggen met onze
persvoorlichting en Douane om te zien wat mogelijk is.
>
> Met vriendelijke groet,
>
>
> 10.2.e
>
> Ministerie van Financiën
> Directoraat-Generaal Belastingdienst
> Cluster bedrijf/juridisch
> Telefoon: 070-10.2.e
>
> Van: 10.2.e @minez.nl
> Verzonden: maandag 14 mei 2018 11:45
> Aan: 10.2.e
10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl>';
10.2.e @minbuza.nl 10.2.e @minbuza.nl>; 10.2.e
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> Dag allen,
>
> Van mijn beleidscounterpart Commissaris Militaire Productie 10.2.e begreep ik dat
10.2.e een bespreking met 10.2.e op willen zetten samen met mij en 10.2.e Op welke termijn is dit
voorzien? Ik zit er namelijk wel aan te denken voor nu alvast een ontvangstbevestiging te sturen omdat het
anders wel erg uit de tijd gaat lopen... Ik heb dit uitgesteld omdat ik een directe afwijzing eerder voorzag, maar
dat blijkt nu dus mogelijk iets genuanceerder te liggen.
>
> Ik hoor graag.
>
> Groet, 10.2.e

>
> Van: 10.2.e [redacted] @minfin.nl 10.2.e [redacted] @minfin.nl>>
> Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:26
> Aan: 10.2.e [redacted] @mindef.nl 10.2.e [redacted] @mindef.nl';
10.2.e [redacted] @mindef.nl 10.2.e [redacted] @mindef.nl>>;
10.2.e [redacted] @minbuza.nl 10.2.e [redacted] @minbuza.nl>; 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted] @minez.nl 10.2.e [redacted] @minez.nl>; 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted] @minbzk.nl 10.2.e [redacted] @minbzk.nl>>

> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

>
> Hallo 10.2.e [redacted]

>
> Duidelijk. Ik stem het antwoord nog af.
> Maar eerst gaan we bij onze gelederen te rade.

> Met vriendelijke groet,

> 10.2.e [redacted]

> Ministerie van Financiën
> Directoraat-Generaal Belastingdienst
> Cluster bedrijf/juridisch
> Telefoon: 070-10.2.e [redacted]

> Van: 10.2.e [redacted] @mindef.nl 10.2.e [redacted] @mindef.nl>
10.2.e [redacted] @mindef.nl]

> Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:23

> Aan: 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted] @minbuza.nl 10.2.e [redacted] @minbuza.nl>;
10.2.e [redacted] @minez.nl 10.2.e [redacted] @minez.nl>; 10.2.e [redacted]

> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

> Hi 10.2.e [redacted],

> Vooralsnog geen reden om naar Defensie door te geleiden, want ook vandaag uitsluitend reacties gekregen dat Defensie geen weet heeft/niet betrokken is bij Damen in relatie tot de gevraagde landen.

> De Stichting - hieronder in het geel – staat los van Defensie, is de lobbyclub van de defensie-industrie. Europees Defensie Agentschap is een agentschap van de Eu.

> Groet

> 10.2.e [redacted]

> Van: 10.2.e [redacted] @minfin.nl]

> Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:26

> Aan: 10.2.e [redacted] @minbuza.nl 10.2.e [redacted] @minbuza.nl>;
10.2.e [redacted] @minez.nl 10.2.e [redacted] @minez.nl>; 10.2.e [redacted]

> CC: 10.2.e [redacted]

> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

> Dank jullie voor je snelle reacties gisteren.

> Ik concludeer dus voorlopig dat ik niet hoeft door te zenden:

> Bij Defensie is niets aanwezig.

> Bij BZ en EZK liggen de verzoeken ook.

> Mocht 10.2.e [redacted] nog wel iets tegen komen die noodzaakt tot doorzenden, dan hoor ik het graag, want er zijn wel instantie die onder het beleidsterrein van DEF vallen, die worden genoemd in de verzoeken:

>
> Geel is volgens mij defensie. Van die turkooise instantie weet ik het niet. (CDIU is van Douane, MinFin dus)
>
>
> Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU), het ministerie van Defensie, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van de Somalische regering en/of Somalische overheid, het Europeese Defensie Agentschap, European External Action Services (EEAS), alle relevante ambassades -waaronder, maar niet uitsluitend de ambassade in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) -, Atlantic Marine and Offshore en/of alle dochterondernemingen, de Council Working Group on Conventional Arms Exports, Wereldbank en de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV).
>
> Dus graag hoor ik nog een bevestiging van 10.2.e
>
> Met 10.2.e lijkt het me wel handig om af te stemmen voordat we een antwoord formuleren.
>
> Met vriendelijke groet,
>
>
> 10.2.e
>
> Ministerie van Financiën
> Directoraat-Generaal Belastingdienst
> Cluster bedrijf/juridisch
> Telefoon: 070 10.2.e
>
> Van: 10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl
10.2.e @mindef.nl
> Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:55
> Aan: 10.2.e
10.2.e @minbuza.nl 10.2.e @minbuza.nl>;
10.2.e @minez.nl 10.2.e @minez.nl>
10.2.e
> Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
>
> 10.2.e
>
> Per vandaag nog niet ontvangen door Defensie. Ben even door het documentregistratiesysteem gelopen, maar heb op Damen in combinatie met de door jou genoemde landen geen treffers gescoord.
>
> Groet
> 10.2.e
[Redacted]
>
.....
> Directie Communicatie
> Ministerie van Defensie
> Plein-Kalvermarktcomplex I Kalvermarkt 32 I 2511 CB I Den Haag I kamer H4.10
> Postbus 20701 I 2500 ES I Den Haag I MPC 58B
>
.....
> T 070 10.2.e
> M 06 10.2.e
> 10.2.e @mindef.nl 10.2.e @mindef.nl> 10.2.e
[Redacted]
>
>
>
> Van: [Redacted] 10.2.e @minfin.nl
> Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:31
> Aan: 10.2.e @minbuza.nl 10.2.e @minbuza.nl>; 10.2.e

10.2.e @minez.nl 10.2.e @minez.nl>

> CC: 10.2.e

> Onderwerp: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

>

> Beste collega's,

>

> Hierbij gaan drie vrijwel gelijk luidende Wob-verzoeken over Damen Shipyards. Wij moeten nog (bij de Douane) bekijken of er (veel) informatie is. In de regel valt veel onze gegevens onder de geheimhoudingsplicht van Douane, omdat het om een specifiek bedrijf gaat.

>

> Mijn vragen aan jullie zijn:

>

> Hebben jullie deze verzoeken eveneens ontvangen?

> Zo, nee kan ik de verzoeken voor zover op jullie beleidsterrein betrekking hebbend aan jullie doorzenden? Of is er bij jullie naar verwachting niets aanwezig?

>

>

>

> Met vriendelijke groet,

>

> 10.2.e

>

>

> _____
> Ministerie van Financiën

> Directoraat-generaal Belastingdienst

> Cluster Bedrijf/Juridisch

> 10.2.e

> doorkiesnummer 070-10.2.e

> faxnummer 070-10.2.e

> e-mail 10.2.e @minfin.nl>

>

>

>

> _____
> Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

> This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

>

> Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

>

> This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

>

> Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

>

> This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

- > The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the
- > risks inherent in the electronic transmission of messages.
- > _____
- > Help save paper! Do you really need to print this email?
- >
- > Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
- >
- > This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
- > <Fwd: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen (exportvergunningen etc. aan Damen Shipyards).eml>

Opgave 2

Bijlage 3 ONDERNEMERSVERKLARING
Betreffende de opgave van JSF Omzet uit Participatie

Deze ondernemersverklaring voor de opgave van de Omzet uit Participatie als bedoeld in artikel 2 van de Medefinancieringovereenkomst JSF (hierna: 'MFO'), met betrekking op de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van:

Ondergetekende:

Bedrijfsnaam: .....

Gevestigd aan: .....

Te: .....

Ingeschreven in het handelsregister te:.....

Onder nummer: .....

Te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door: .....

Verklaart zonder enig voorbehoud en naar waarheid:

1. dat hij partij is bij de MFO;
2. dat hij ingevolge de verplichtingen van deze MFO uiterlijk op **1 mei 2018** schriftelijk aan de Staat de hoogte van het bedrag aan Omzet uit Participatie van de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 opgeeft;
3. dat hij een totale Omzet uit Participatie –in de zin van artikel 2 MFO– heeft behaald ter hoogte van ..... euro en/of ..... dollar en/of ..... pond, omschreven in de bijgevoegde specificatie;
4. dat de opgave van de totale Omzet uit Participatie zoals gespecificeerd in bijgevoegd specificatieformulier, juist en volledig is;
5. dat de opgave van de Omzet uit Participatie is voorzien van een verklaring van een door de Staat aanvaardbare registeraccountant, waarin is vermeld dat deze opgave juist en volledig is. Indien de onder punt 2 genoemde Omzet uit Participatie in euro's berekend minder bedraagt dan 250.000,00 euro kan, in afwijking van de betreffende bepaling in de MFO, dit jaar worden volstaan met een verklaring door een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris;
6. dat hij van de totale Omzet uit Participatie 2% (twee procent) –te weten ..... euro en/of ..... dollar en/of ..... pond– zal afdragen aan de Staat ter vergoeding van de kosten van deelname aan de SDD-fase van het JSF programma ('Private Bijdrage'). De feitelijke afdracht aan de Staat dient plaats te vinden in euro's op het in bijlage 5 vermelde bankrekeningnummer. Daarbij is, indien er bij die afdracht sprake is van omrekening van dollar of pond naar euro, de van toepassing zijnde omrekenkoers de koers op de dag van daadwerkelijke betaling aan de Staat;
7. dat hij deze Private Bijdrage niet later dan 1 juni 2018 aan de Staat zal overmaken, althans niet later dan 1 juni 2018 een bankgarantie ter hoogte van dit bedrag zal stellen;
8. dat indien niet op uiterlijk 1 juni 2018 de Private Bijdrage aan de Staat is betaald hij zich vanaf 2 juni 2018 verplicht de wettelijke rente over het verschuldigde bedrag te betalen.

Plaats: .....

Datum: .....

Handtekening:.....

Waarmerk en paraaf registeraccountant, dan wel een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris indien de Omzet uit Participatie minder bedraagt dan 250.000,00 euro:

Opgave 2

Bijlage 4 SPECIFICATIE JSF OMZET 2017 **Bij ondernemersverklaring betreffende JSF Omzet uit Participatie**

Behaalde Omzet uit Participatie van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017:

Order datum	Ordernummer	Omzet + valuta	Opdrachtgever	Groepsmaatschappij	LRIP / FRP

Private Bijdrage over 2017 (2 % van de omzet uit participatie):

Totaal LRIP / FRP Omzet in 2017	Valuta	Afdracht per 1 juni 2018 (2 %)	Valuta

Datum: .....

Plaats: .....

Handtekening: .....

Waarmerk en paraaf registeraccountant dan wel een daartoe bevoegde ondernemingsfunctionaris indien de Omzet uit Participatie minder bedraagt dan 250.000,00 euro:

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
Datum: dinsdag 29 mei 2018 13:12:56

Formeel gezien gaat hij dus akkoord met een intrekking van de vier verzoeken bij EZK omdat EZK geen 'eigen' stukken heeft maar alleen kopieën van BZ. Dat maakt dat wij het niet kunnen afwijzen maar dat hij het moet intrekken, omdat die kopieën formeel ook betekenen dat we iets hebben. Kan je hiermee uit de voeten? Bel me anders nog even als je nog vragen hebt, ik ben tot 14.00 bereikbaar.

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 29 mei 2018 om 13:10 heeft 10.2.e <10.2.e@minez.nl> het volgende geschreven:

Hij vindt alles prima maar wil weten waar hij akkoord op geeft. Hij zit er wel vrij formalistisch in.

Van: 10.2.e <10.2.e@minez.nl>

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 12:36

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e dat kan niet omdat we dus feitelijk wél stukken (in cc) hebben. Formeel kunnen we dus niet afwijzen. Vraag was dus of we kunnen verwijzen naar BZ... maar dat betekent dus voor nu intrekken bij EZK.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 29 mei 2018 om 12:04 heeft 10.2.e <10.2.e@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e wil alleen mailen dat hij akkoord is als hij precies te horen krijgt waarom hij niet gewoon een brief kan krijgen dat er geen stukken zijn aangetroffen. Wil je mij hierover mailen?

Groeten 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 29 mei 2018 om 11:55 heeft 10.2.e <10.2.e@minez.nl> het volgende geschreven:

Met de vraag of hij daar akkoord mee gaat om het bij EZK dan dus in te trekken. Dat moet hij namelijk wel echt nog per mail bevestigen.

Van: 10.2.e <10.2.e@minez.nl>

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 11:55

Aan: 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>; 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>
cc: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>;
10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>; 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>; 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen

Shipyards

Ik kan wel bellen. Ik geef dus aan dat BZ de stukken aanlevert?

Van: 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 11:41

Aan: 10.2.e [redacted]
cc: 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted]

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Ha 10.2.e [redacted],

Is het nog gelukt om met 10.2.e [redacted] te bellen?

Mocht het niet lukken vandaag, 10.2.e [redacted] weet dan dat uiterlijk morgen een verdaagbrief uit zou moeten gaan vanuit TOP, ondertekend door directeur TOP.

Groet, 10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 17:26

Aan: 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>
cc: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>;
10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>;
10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>; 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>; 10.2.e [redacted]
[redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>

Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen

Shipyards

Ha 10.2.e [redacted]

Ik ben voor overdragen als de enige stukken aanwezig vanuit EZK stukken van BZ zijn.

Groeten 10.2.e [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 25 mei 2018 om 17:17 heeft 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)> het volgende geschreven:

NB: ik hoor graag spoedig want anders

moeten jullie 10.2.e
de behandeling per brief verdagen voordat
de eerste termijn afloopt op 30 mei (!)
Na 30 mei is verdaging niet meer mogelijk.
Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 14:09

Aan: 10.2.e

minez.nl>; 10.2.e

minez.nl>;

10.2.e

@minez.nl>

cc: 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>

Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

10.2.e,

Hoe zien jullie dit (zie onderstaand bericht
van BZ)?

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

@minbuza.nl>

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 13:46

Aan: 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

minfin.nl>; 10.2.e

minfin.nl>

cc: 10.2.e

@minfin.nl>; 10.2.e

@minfin.nl>; 10.2.e

@minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Dag 10.2.e,

N.a.v. van ons gesprek zojuist. Ik heb je
laten weten dat wij nog onderzoeken
hoeveel informatie er precies is en hoeveel
er openbaar kan worden gemaakt.
Voorlopig heeft telefonisch contact met de
verzoeker voor ons dus nog geen zin.
Gezien jullie alleen mails hebben die van
ons afkomstig zijn ligt het voor de hand om
de verzoeker naar ons door te verwijzen.
Mocht jullie woordvoerder contact willen
opnemen met de verzoeker dan lijkt het mij

goed als dit wordt afgestemd met onze
woordvoerder 10.2.e

From: 10.2.e
@minez.nl]

Sent: vrijdag 25 mei 2018 13:13

To: 10.2.e
@minfin.nl>; 10.2.e
@minbuza.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

Cc: 10.2.e
@minfin.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Beste 10.2.e en anderen,
Hoe is het gesprek gisteren gegaan? Is er
ook al contact geweest met NRC?
Ik hoor heel graag.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
@minfin.nl>

Verzonden: woensdag 16 mei 2018 12:22

Aan: 10.2.e
@minbuza.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

cc: 10.2.e
@minfin.nl>; 10.2.e
@minez.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Beste 10.2.e ,
Douane zal niet bij het gesprek aanwezig zijn. Ik zal
jullie beide nog even los bijpraten over hetgeen er bij
de Douane aan informatie aanwezig is voordat jullie
het gesprek aangaan.
Kort gezegd komt het erop neer dat alles wat de
Douane heeft, gezien het feit dat het om een concrete
casus gaat, onder de geheimhoudingsplicht van artikel
12 van het Douanewetboek van de Unie valt. Er zijn
een paar concrete onderzoeken in opdracht van BZ en
ze hebben de aangiften van Damen, maar dat laatste
valt eigenlijk niet onder het verzoek.
Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 16 mei 2018 8:39

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Hi 10.2.e

Dank voor het trekken van de kar.

Vanuit onze kant zal er iemand van JZ aanwezig zijn en
wellicht ook een beleidsmedewerker.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

10.2.e [@minbuza.nl\]](mailto:10.2.e@minbuza.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 17:23

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Dag 10.2.e

Dank voor je bericht. Morgen zal ik bij ons
COM vragen om met de journalist contact
op te nemen om de mogelijkheid van een
gesprek voor te stellen met BZ en FIN.

Bij het gesprek zullen namens BZ iemand
van COM, ik en waarschijnlijk drie/vier
beleidsmedewerkers aanwezig zijn (bij ons
liggen er bij meerdere directies
documenten). Ik kan het mij voorstellen dat
er van jullie ook een beleidsmedewerker
aanwezig wil zijn en evt. ook iemand van
JZ?

Ik hoor het graag.

Groeten, 10.2.e

From: 10.2.e

[@minfin.nl\]](mailto:10.2.e@minfin.nl)

Sent: dinsdag 15 mei 2018 17:12

To: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)>

Cc: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>; 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen

Shipyards

Hi 10.2.e

Inderdaad, behalve bij de douane, verwachten we veel documenten bij de directie

Exportkredietverzekeringen aan te treffen.

Wij blijven dus graag aangehaakt bij een mogelijk gesprek met verzoekers.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 16:54

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag 10.2.e

N.a.v. jouw mail. Zojuist stuurde 10.2.e van EZK de onderstaande mail. EZK zal dus niet aanwezig zijn.

Van 10.2.e begreep ik dat jullie nog nadenken over de vraag of het relevant is voor jullie om aanwezig te zijn. Ik heb begrepen dat er bij jullie bij de Douane het nodige ligt, maar dat dit waarschijnlijk integraal geweigerd zal worden. Hebben jullie al meer zicht op stukken buiten de douane?

Groet, 10.2.e

From: 10.2.e

[@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl)

Sent: dinsdag 15 mei 2018 15:52

To: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>;

10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)'

10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)>; 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)>; 10.2.e

[@minbzk.nl](mailto:10.2.e@minbzk.nl)>; 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>

Cc: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>;

10.2.e [@belastingdienst.nl](mailto:10.2.e@belastingdienst.nl)'

10.2.e [@belastingdienst.nl](mailto:10.2.e@belastingdienst.nl)>;

10.2.e

[@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl)>;

10.2.e

[@rvo.nl](mailto:10.2.e@rvo.nl)>; 10.2.e

10.2.e [redacted]@minez.nl>; 10.2.e [redacted]
[redacted]@minez.nl>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag allen,

Even een terugkoppeling van telefonisch overleg wat ik vandaag met 10.2.e heb gehad.

Gebleken is dat EZK geen 'eigen' stukken lijkt te hebben welke onder de reikwijdte van het verzoek vallen. Wel bevinden zich bij TOP (Commissaris Militaire Productie) een aantal stukken die afkomstig zijn van BZ (in cc ontvangen) of van BZ zijn, maar dus oud BEB archief betreffen en onder de verantwoordelijkheid van BZ behoren. Dit maakt dat wij het verzoek formeel niet kunnen afwijzen, we hebben immers 'iets' maar er verder ook weinig mee kunnen in een zelfstandige behandeling. Vwb het deel van EZK geniet het dan ook onze voorkeur als wij zagezegd mee kunnen in het besluit van BZ, door dit informeel in de tekst van het besluit te benoemen en dit in een gesprek met NRC Next 10.2.e met hem te bespreken. Wanneer hij hiermee akkoord gaat zou dit uiteraard de prettige situatie opleveren dat wij geen eigen besluit hoeven te nemen, als hij hier niet akkoord mee gaat zullen wij moeten bezien in hoeverre we dan nog wel een eigen besluit nemen.

10.2.e heeft aangegeven dit in het gesprek met 10.2.e mee te willen nemen.

Wanneer ik 10.2.e hier voor dit gesprek namelijk over ga bellen verwacht ik dat hij hier wat wantrouwig van wordt, hij weet dan immers nog niet wat andere departementen dan wél hebben en een intrekking zonder deze kennis zie ik dan ook niet als haalbaar. Mocht er na het gesprek nog aanleiding zijn alsnog te bellen dan bekijken we dat tegen die tijd wel. Voor nu denk ik dat dit niet nodig is.

Dat was het even voor nu van mijn zijde, wij wachten het gesprek tussen BZ en NRC dus even af.

Groet, 10.2.e [redacted]

10.2.e

.....
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20101 | 2500 EC | Den Haag
.....

T 070 379 10.2.e

10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e

@minfin.nl>

Verzonden: maandag 14 mei 2018 14:42

Aan: 10.2.e

@minez.nl>;

10.2.e @mindef.nl'

10.2.e @mindef.nl>;

10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e

@minbzk.nl>; 10.2.e

@minfin.nl>

CC: 10.2.e

@minfin.nl>;

10.2.e @belastingdienst.nl'

10.2.e @belastingdienst.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over

Damen Shipyards

Dag 10.2.e

Dit initiatief kende ik niet. 10.2.e is er verder niet bij betrokken. 10.2.e, zie cc, is wel bij de behandeling betrokken en is volgende week weer aanwezig. Zij heeft overigens al een ontvangstbevestiging namens Financiën gestuurd. Op zich lijkt me het een goed plan om een gesprek te arrangeren. Bij de Douane is informatie aanwezig over dit bedrijf, maar dat valt onder de geheimhoudingsplicht. We kunnen wellicht wel uitleggen wat Douane zoal doet.

Ik ben dus ook benieuwd op welke termijn dit is voorzien. Ik zal dan contact leggen met onze persvoorlichting en Douane om te zien wat mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070 10.2.e

Van: 10.2.e

@minez.nl]

Verzonden: maandag 14 mei 2018 11:45

Aan: 10.2.e

@mindef.nl';

10.2.e k@minbuza.nl; 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag allen,

Van mijn beleidscounterpart Commissaris Militaire Productie 10.2.e begreep ik dat 10.2.e een bespreking met 10.2.e op willen zetten samen met mij en 10.2.e? Op welke termijn is dit voorzien? Ik zit er namelijk wel aan te denken voor nu alvast een ontvangstbevestiging te sturen omdat het anders wel erg uit de tijd gaat lopen... Ik heb dit uitgesteld omdat ik een directe afwijzing eerder voorzag, maar dat blijkt nu dus mogelijk iets genuanceerder te liggen. Ik hoor graag.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

@minfin.nl>

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:26

Aan: 10.2.e @mindef.nl'

10.2.e @mindef.nl>;

10.2.e @minbuza.nl; 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hallo 10.2.e

Duidelijk. Ik stem het antwoord nog af.

Maar eerst gaan we bij onze gelederen te rade.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën

Directoraat-Generaal Belastingdienst

Cluster bedrijf/juridisch

Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl

10.2.e @mindef.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:23

Aan: 10.2.e

10.2.e @minbuza.nl;

10.2.e @minez.nl; 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e ,

Vooralsnog geen reden om naar Defensie door te geleiden, want ook vandaag uitsluitend reacties gekregen dat Defensie geen weet heeft/niet betrokken

is bij Damen in relatie tot de gevraagde landen.
De Stichting - hieronder in het geel - staat los van
Defensie, is de lobbyclub van de defensie-industrie.
Europees Defensie Agentschap is een agentschap van
de Eu.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e

@minfin.nl]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:26

Aan:

@minbuza.nl;

10.2.e @minez.nl; 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Dank jullie voor je snelle reacties gisteren.

Ik concludeer dus voorlopig dat ik niet hoeft door te
zenden:

Bij Defensie is niets aanwezig.

Bij BZ en EZK liggen de verzoeken ook.

Mocht 10.2.e nog wel iets tegen komen die noodzaakt
tot doorzenden, dan hoor ik het graag, want er zijn wel
instantie die onder het beleidsterrein van DEF vallen,
die worden genoemd in de verzoeken:

Geel is volgens mij defensie. Van die turkooise
instantie weet ik het niet. (CDIU is van Douane, MinFin
dus)

Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU),
het ministerie van Defensie, het ministerie
van Economische Zaken en Klimaat, het
ministerie van Buitenlandse Zaken,
vertegenwoordigers van de Somalische
regering en/of Somalische overheid, het
Europeese Defensie Agentschap, European
External Action Services (EEAS), alle
relevante ambassades -waaronder, maar
niet uitsluitend de ambassade in de
Verenigde Arabische Emiraten (VAE) -,
Atlantic Marine and Offshore en/of alle
dochterondernemingen, de Council
Working Group on Conventional Arms
Exports, Wereldbank en de Stichting
Nederlandse Industrie voor Defensie en
Veiligheid (NIDV).

Dus graag hoor ik nog een bevestiging van 10.2.e

Met 10.2.e lijkt het me wel handig om af te
stemmen voordat we een antwoord formuleren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst

Cluster bedrijf/juridisch

Telefoon: 070 10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl

10.2.e @mindef.nl]

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:55

Aan: 10.2.e

10.2.e @minbuza.nl;

10.2.e @minez.nl

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

10.2.e

Per vandaag nog niet ontvangen door Defensie. Ben even door het documentregistratiesysteem gelopen, maar heb op Damen in combinatie met de door jou genoemde landen geen treffers gescoord.

Groet

10.2.e

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

Plein-Kalvermarktcomplex | Kalvermarkt 32 | 2511 CB | Den

Haag | kamer H4.10

Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T 070 10.2.e

M 06 10.2.e

10.2.e @mindef.nl 10.2.e

Van: 10.2.e

@minfin.nl]

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:31

Aan: 10.2.e @minbuza.nl'; 10.2.e

@minez.nl'

cc: 10.2.e

Onderwerp: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Beste collega's,

Hierbij gaan drie vrijwel gelijk luidende Wob-verzoeken over Damen Shipyards. Wij moeten nog (bij de Douane) bekijken of er (veel) informatie is. In de regel valt veel onze gegevens onder de geheimhoudingsplicht van Douane, omdat het om een specifiek bedrijf gaat.

Mijn vragen aan jullie zijn:

Hebben jullie deze verzoeken eveneens ontvangen?

Zo, nee kan ik de verzoeken voor zover op jullie beleidsterrein betrekking hebbend aan jullie doorzenden? Of is er bij jullie naar verwachting niets aanwezig?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-generaal Belastingdienst
Cluster Bedrijf/Juridisch

10.2.e
doorkiesnummer 070-10.2.e
faxnummer 070-10.2.e
e-mail 10.2.e [@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen

aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te

verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
Datum: dinsdag 5 juni 2018 09:29:51

Tot 2013 was 'Buitenlandse Economische Betrekkingen' (BEB) onderdeel van EZK. Na de formatie is BEB over gegaan naar Buitenlandse Zaken (BZ), inclusief het archief. Vanuit BZ is dit ook bevestigd. BZ gaat zelfstandig over de vergunningen, EZK/CMP gaat juist over de exportondersteuning. Ambtelijk wordt EZK slechts geïnformeerd als er tot een afwijzing is besloten (EZK wordt niet geconsulteerd en heeft geen stem in de besluitvorming). BZ heeft gemeld het WOB-verzoek te willen coördineren. Het ligt daarom in de rede om het WOB-verzoek bij BZ in te dienen. BZ zal met EZK afstemmen indien dit nodig is.

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 4 juni 2018 17:02
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards
 Dat snap ik 10.2.e maar we moeten er wel voor zorgen dat we het zorgvuldig formuleren. Idee om die twee mails nog even samen te voegen en wellicht ook aan te geven dat BZ ook aangegeven heeft het verzoek te willen coördineren? Dan kunnen we het deze week nog naar 10.2.e sturen. Fijne avond.
 Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 4 juni 2018 16:58
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e

Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Beste 10.2.e

Het komt alleen bij ons op het net als de vergunning lang op zich laat wachten, of als er mogelijk wordt afgewezen en de aanvrager van de vergunning dit aangeeft bij ons. Ik kan niet overzien hoe het traject van desbetreffende vergunningen is verlopen. Ik raad daarom aan dat we nogmaals benadrukken dat BZ in de lead is en wij alleen bij uitzondering worden GEINFORMEERD over aanvragen van vergunningen via de aanvrager. Zelfs in zulke gevallen, worden wij niet betrokken in de besluitvorming. 10.2.e is en blijft het laatste woord hebben bij exportvergunningen.

Dat lijkt mij voldoende toelichting.

Groet,

10.2.e

10.2.e

.....
Commissariat Military Production
Directorate General Enterprise and Innovation
Ministry of Economic Affairs and Climate Policy
[Bezuidenhoutseweg 73](#) | [2594 AC Den Haag](#)
 Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

.....
T +3170 10.2.e

M +316 10.2.e

e-mail : 10.2.e [@minez.nl](#)

www.rijksoverheid.nl/cmp

Sent from an iPhone, apologies for any typos

Op 4 jun. 2018 om 15:40 heeft 10.2.e [@minez.nl](#)> het volgende geschreven:

+ nog informatie over wat voor soort mails/docs zaken wij hebben in cc van BZ/FIN etc. en waar dat allemaal ong over gaat. Het moet ook echt iets meer toelichten over de wijze van samenwerken ed. En dat wij dus beperkte rol hebben (en wat onze rol als CMP dan dus wel is op dit dossier).

Van: 10.2.e [redacted] <minez.nl>

Verzonden: maandag 4 juni 2018 14:24

Aan: 10.2.e [redacted] <minez.nl>

cc: 10.2.e [redacted] <minez.nl>; Wob

ContactWJZ 10.2.e [redacted] <@minez.nl>; 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted] <@minez.nl>; 10.2.e [redacted] <@minez.nl>; Go,

10.2.e [redacted] <@minez.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Zoiets:

Tot 2013 was 'Buitenlandse Economische Betrekkingen' (BEB) onderdeel van EZK. Na de formatie is BEB over gegaan naar Buitenlandse Zaken (BZ), inclusief het archief. Vanuit BZ is dit ook bevestigd. Het ligt daarom in de rede om het WOB-verzoek bij BZ in te dienen. BZ zal met EZK afstemmen indien dit nodig is.

Van: 10.2.e [redacted] <@minez.nl>

Verzonden: maandag 4 juni 2018 14:01

Aan: 10.2.e [redacted]

cc: 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

10.2.e [redacted]

Even met 10.2.e [redacted] gesproken; ons doel wordt alsnog een informele intrekking te bewerkstellingen door een iets formeler en informatief mailtje te maken met wat uitleg voor 10.2.e [redacted] over de verdeling op dit dossier. kan jij een inhoudelijke voorzet doen van een mail aan 10.2.e [redacted] waarom dit onderwerp inhoudelijk niet bij EZK ligt maar grotendeels bij BZ en FIN en dat EZK dus niet 'beleidsverantwoordelijk' is, met een inhoudelijke toelichting?

Dan kan ik je voorzet bekijken met wat Wob-noties dat we daarom vragen of hij het in wil trekken bij EZK? 10.2.e [redacted] kan daar ook op meelezen en het mailtje dan op korte termijn sturen.

Hoor graag,

Groet, 10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] <@minez.nl>

Verzonden: maandag 4 juni 2018 13:49

Aan: 10.2.e [redacted] <@minez.nl>; 10.2.e [redacted]

[redacted] <minez.nl>; 10.2.e [redacted]

[redacted] <@minez.nl>

cc: 10.2.e [redacted] <@minez.nl>; 10.2.e [redacted]

[redacted] <@minez.nl>; 10.2.e [redacted]

[redacted] <@minez.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Ha 10.2.e [redacted]

Bel me anders even, ik heb je nummer niet.

Van: 10.2.e [redacted] <@minez.nl>

Verzonden: maandag 4 juni 2018 13:46

Aan: 10.2.e [redacted]

cc: 10.2.e [redacted]

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e [redacted]

Dank voor je bericht maar ik volg het niet helemaal. 10.2.e je schrijft in je mail dat 10.2.e het volgens de regels wil doen, maar ik begreep van jou dat het hem niet uitmaakt van wie hij de stukken krijgt, dan zou je toch zeggen dat het primair bij FIN en BZ ligt? Wat bedoel je precies met een mail waarin hij akkoord geeft op het aanleveren van stukken? We vragen toch juist dat hij een mail stuurt waarin hij het verzoek intrekt omdat BZ/FIN het gaat behandelen en wij meer op de backseat meekijken?

@10.2.e; Vanuit WJZ vooral de vraag, wat is nu de actie? TOP zit nu al buiten de termijnen omdat vorige week niet gehandeld is. Formeel uitstel is dus niet meer mogelijk. Enkel informeel uitstel evt. In theorie kan 10.2.e dus vandaag nog een ingebrekestelling sturen.

Zoals ik eerder toelichtte is een doorzending aan BZ niet mogelijk, omdat BZ het verzoek al heeft én omdat we feitelijk gezien we docs hebben. Even kort samenvat de opties zoals ik die eerder al schetste:

1. Afwijzen en zeggen dat we geen stukken hebben, wat evt. kan maar formeel gezien niet echt klopt;
2. Verzoeken aan NRC om het in te trekken, dit was mijn advies vanuit WJZ maar ik begrijp dus dat 10.2.e dit niet wil zolang hij geen antwoord heeft van BZ, wat nog maanden zal gaan duren;
3. Inhoudelijke behandeling van het verzoek vwb de stukken die EZK heeft (weliswaar in cc van BZ, maar die we dus wel hebben).

Mijn optie was aldus de tweede, de eerste is niet echt juridisch juist en de derde wil 10.2.e niet gaf hij eerder aan omdat wij een backseat rol hebben vanuit EZK. Wat is vanuit hier de stap die jullie zetten? 10.2.e dit vraag ik ook aan jou als behandelaar.

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e @minez.nl>

Verzonden: maandag 4 juni 2018 13:37

Aan: 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>

cc: 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Ha 10.2.e

De situatie is exact hetzelfde als vorige week. Hij wil het formeel overgedragen hebben. Dus als wij stukken hebben dan moeten wij die wel sturen en anders moeten we uitleggen dat het verzoek vanuit BZ naar hem toekomt. Het maakt hem verder niks uit maar hij wil het wel volgens de regels doen. Een mailtje van waaruit hij zelf aangeeft akkoord te zijn met het aanleveren van stukken vond hij vreemd. Behalve als wij hem eerst per mail exact toelichten wat wij exact hebben en wat wij daar dan vervolgens mee doen.

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e @minez.nl]

Verzonden: maandag 4 juni 2018 13:18

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Beste 10.2.e

Ik hoor graag hoe het ervoor staat met dit Wob-verzoek en het contact met 10.2.e

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e @minez.nl>

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 13:10

Aan: 10.2.e @minez.nl>

cc: 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e @minez.nl>;

10.2.e @minez.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hij vindt alles prima maar wil weten waar hij akkoord op geeft. Hij zit er wel vrij formalistisch in.

Van: 10.2.e @minez.nl]

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 12:36

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e

Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e dat kan niet omdat we dus feitelijk wél stukken (in cc) hebben. Formeel kunnen we dus niet afwijzen. Vraag was dus of we kunnen verwijzen naar BZ...

maar dat betekent dus voor nu intrekken bij EZK.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 29 mei 2018 om 12:04 heeft 10.2.e

@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e wil alleen mailen dat hij akkoord is als hij precies te horen krijgt waarom hij niet gewoon een brief kan krijgen dat er geen stukken zijn aangetroffen. Wil je mij hierover mailen?

Groeten 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 29 mei 2018 om 11:55 heeft 10.2.e

@minez.nl> het volgende geschreven:

Met de vraag of hij daar akkoord mee gaat om het bij EZK dan dus in te trekken. Dat moet hij namelijk wel echt nog per mail bevestigen.

Van: 10.2.e

@minez.nl>

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 11:55

Aan: 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>

cc: 10.2.e @minez.nl>;

10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen

Shipyards

Ik kan wel bellen. Ik geef dus aan dat BZ de stukken aanlevert?

Van: 10.2.e
10.2.e @minez.nl

Verzonden: dinsdag 29 mei 2018 11:41

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Ha 10.2.e,

Is het nog gelukt om met 10.2.e te bellen?

Mocht het niet lukken vandaag, 10.2.e weet dan

dat uiterlijk morgen een verdaagbrief uit zou moeten

gaan vanuit TOP, ondertekend door directeur TOP.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

@minez.nl>

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 17:26

Aan: 10.2.e

@minez.nl>

CC: 10.2.e @minez.nl>;

10.2.e @minez.nl>;

10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>

Onderwerp: Re: Wob-verzoek NRC over Damen

Shipyards

Ha 10.2.e

Ik ben voor overdragen als de enige stukken aanwezig vanuit EZK stukken van BZ zijn.

Groeten 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 25 mei 2018 om 17:17 heeft 10.2.e

@minez.nl> het volgende geschreven:

NB: ik hoor graag spoedig want anders moeten jullie 10.2.e) de behandeling per brief verdagen voordat de eerste termijn afloopt op 30 mei (!) Na 30 mei is verdaging niet meer mogelijk.
Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 14:09

Aan: 10.2.e

10.2.e @minez.nl>; 10.2.e
@minez.nl>;
10.2.e
@minez.nl>
cc: 10.2.e
@minez.nl>; 10.2.e
@minez.nl>

Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

10.2.e
Hoe zien jullie dit (zie onderstaand bericht
van BZ)?
Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
@minbuza.nl>

Verzonden: vrijdag 25 mei 2018 13:46

Aan: 10.2.e
@minez.nl>; 10.2.e
10.2.e @minfin.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

cc: 10.2.e
@minfin.nl>; 10.2.e
(UITVOERINGSBELEID)
10.2.e @minfin.nl>; 10.2.e
j@minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Dag 10.2.e,
N.a.v. van ons gesprek zojuist. Ik heb je
laten weten dat wij nog onderzoeken
hoeveel informatie er precies is en hoeveel
er openbaar kan worden gemaakt.
Voorlopig heeft telefonisch contact met de
verzoeker voor ons dus nog geen zin.
Gezien jullie alleen mails hebben die van
ons afkomstig zijn ligt het voor de hand om
de verzoeker naar ons door te verwijzen.
Mocht jullie woordvoerder contact willen
opnemen met de verzoeker dan lijkt het mij
goed als dit wordt afgestemd met onze
woordvoerder 10.2.e

Groeten, 10.2.e

From: 10.2.e
@minez.nl]

Sent: vrijdag 25 mei 2018 13:13

To: 10.2.e

10.2.e @minfin.nl>; 10.2.e
@minbuza.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

Cc: 10.2.e
@minfin.nl>; 10.2.e

(UITVOERINGSBELEID)

10.2.e @minfin.nl>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen
Shipyards

Beste 10.2.e en anderen,
Hoe is het gesprek gisteren gegaan? Is er
ook al contact geweest met NRC?
Ik hoor heel graag.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
@minfin.nl>

Verzonden: woensdag 16 mei 2018 12:22

Aan: 10.2.e
@minbuza.nl>; 10.2.e
@minfin.nl>

cc: 10.2.e
minfin.nl>; 10.2.e

10.2.e @minez.nl>; 10.2.e
(UITVOERINGSBELEID)

10.2.e @minfin.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Beste 10.2.e
Douane zal niet bij het gesprek aanwezig
zijn. Ik zal jullie beide nog even los
bijpraten over hetgeen er bij de Douane
aan informatie aanwezig is voordat jullie
het gesprek aangaan.
Kort gezegd komt het erop neer dat alles
wat de Douane heeft, gezien het feit dat
het om een concrete casus gaat, onder de
geheimhoudingsplicht van artikel 12 van
het Douanewetboek van de Unie valt. Er
zijn een paar concrete onderzoeken in
opdracht van BZ en ze hebben de aangiften
10.2.e, maar dat laatste valt eigenlijk
niet onder het verzoek.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 16 mei 2018 8:39
Aan: 10.2.e
cc: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e

Dank voor het trekken van de kar. Vanuit onze kant zal er iemand van JZ aanwezig zijn en wellicht ook een beleidsmedewerker.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 17:23

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag 10.2.e,

Dank voor je bericht. Morgen zal ik bij ons COM vragen om met de journalist contact op te nemen om de mogelijkheid van een gesprek voor te stellen met BZ en FIN. Bij het gesprek zullen namens BZ iemand van COM, ik en waarschijnlijk drie/vier beleidsmedewerkers aanwezig zijn (bij ons liggen er bij meerdere directies documenten). Ik kan het mij voorstellen dat er van jullie ook een beleidsmedewerker aanwezig wil zijn en evt. ook iemand van JZ?

Ik hoor het graag.

Groeten, 10.2.e

From: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)

Sent: dinsdag 15 mei 2018 17:12

To: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)>

Cc: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>; 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Hi 10.2.e,

Inderdaad, behalve bij de douane, verwachten we veel documenten bij de directie Exportkredietverzekeringen aan te treffen.

Wij blijven dus graag aangehaakt bij een mogelijk gesprek met verzoekers.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl)

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 16:54

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

10.2.e

Onderwerp: FW: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag 10.2.e

N.a.v. jouw mail. Zojuist stuurde 10.2.e van EZK de onderstaande mail. EZK zal dus niet aanwezig zijn.

Van 10.2.e begreep ik dat jullie nog nadenken over de vraag of het relevant is voor jullie om aanwezig te zijn. Ik heb begrepen dat er bij jullie bij de Douane het nodige ligt, maar dat dit waarschijnlijk integraal geweigerd zal worden. Hebben jullie al meer zicht op stukken buiten de douane?

Groet 10.2.e

From: 10.2.e

@minez.nl]

Sent: dinsdag 15 mei 2018 15:52

To: 10.2.e

@minfin.nl>;

10.2.e @mindef.nl'

10.2.e @mindef.nl>; 10.2.e

10.2.e @minbuza.nl>; 10.2.e

10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e

10.2.e

@minfin.nl>

Cc: 10.2.e

10.2.e @minfin.nl>;

10.2.e @belastingdienst.nl'

10.2.e @belastingdienst.nl>;

10.2.e

@minez.nl>;

10.2.e

@rvo.nl>; 10.2.e,

10.2.e

@minez.nl>; 10.2.e

@minez.nl>

Subject: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Dag allen,

Even een terugkoppeling van telefonisch overleg wat ik vandaag met 10.2.e heb gehad.

Gebleken is dat EZK geen 'eigen' stukken lijkt te hebben welke onder de reikwijdte van het verzoek vallen. Wel bevinden zich bij TOP (Commissaris Militaire Productie) een aantal stukken die afkomstig zijn van BZ

(in cc ontvangen) of van BZ zijn, maar dus oud BEB archief betreffen en onder de verantwoordelijkheid van BZ behoren. Dit maakt dat wij het verzoek formeel niet kunnen afwijzen, we hebben immers 'iets' maar er verder ook weinig mee kunnen in een zelfstandige behandeling. Vwb het deel van EZK geniet het dan ook onze voorkeur als wij zozeggd mee kunnen in het besluit van BZ, door dit informeel in de tekst van het besluit te benoemen en dit in een gesprek met NRC Next (10.2.e) met hem te bespreken. Wanneer hij hiermee akkoord gaat zou dit uiteraard de prettige situatie opleveren dat wij geen eigen besluit hoeven te nemen, als hij hier niet akkoord mee gaat zullen wij moeten bezien in hoeverre we dan nog wel een eigen besluit nemen.

10.2.e heeft aangegeven dit in het gesprek met 10.2.e mee te willen nemen. Wanneer ik 10.2.e hier voor dit gesprek namelijk over ga bellen verwacht ik dat hij hier wat wantrouwig van wordt, hij weet dan immers nog niet wat andere departementen dan wél hebben en een intrekking zonder deze kennis zie ik dan ook niet als haalbaar. Mocht er na het gesprek nog aanleiding zijn alsnog te bellen dan bekijken we dat tegen die tijd wel. Voor nu denk ik dat dit niet nodig is.

Dat was het even voor nu van mijn zijde, wij wachten het gesprek tussen BZ en NRC dus even af.

Groet, 10.2.e

Wob coördinator EZK/LNV

.....
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20101 | 2500 EC | Den Haag

.....
T 070 379 10.2.e

10.2.e @minez.nl

Van: 10.2.e

minfin.nl>

Verzonden: maandag 14 mei 2018 14:42

Aan: 10.2.e

10.2.e @minez.nl>;

10.2.e [redacted]@mindef.nl'
10.2.e [redacted]@mindef.nl>;
10.2.e [redacted]@minbuza.nl; 10.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 10.2.e [redacted]
[redacted]minfin.nl>

cc: 10.2.e [redacted]
10.2.e@minfin.nl>;
10.2.e [redacted]belastingdienst.nl'
10.2.e [redacted]@belastingdienst.nl>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Dag 10.2.e [redacted]
Dit initiatief kende ik niet. 10.2.e [redacted] is er
verder niet bij betrokken. 10.2.e [redacted], zie
cc, is wel bij de behandeling betrokken en
is volgende week weer aanwezig. Zij heeft
overigens al een ontvangstbevestiging
namens Financiën gestuurd.
Op zich lijkt me het een goed plan om een
gesprek te arrangeren. Bij de Douane is
informatie aanwezig over dit bedrijf, maar
dat valt onder de geheimhoudingsplicht.
We kunnen wellicht wel uitleggen wat
Douane zoal doet.
Ik ben dus ook benieuwd op welke termijn
dit is voorzien. Ik zal dan contact leggen
met onze persvoorlichting en Douane om
te zien wat mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]
Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted]
10.2.e [redacted]@minez.nl
Verzonden: maandag 14 mei 2018 11:45
Aan: 10.2.e [redacted]
[redacted]@mindef.nl';
10.2.e [redacted]@minbuza.nl; 10.2.e [redacted]

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over
Damen Shipyards

Dag allen,
Van mijn beleidscounterpart Commissaris
Militaire Productie 10.2.e [redacted]
begreep ik dat 10.2.e [redacted] een bespreking
met 10.2.e [redacted] op willen zetten samen
met mij en 10.2.e [redacted]? Op welke termijn is dit
voorzien? Ik zit er namelijk wel aan te
denken voor nu alvast een
ontvangstbevestiging te sturen omdat het
anders wel erg uit de tijd gaat lopen... Ik
heb dit uitgesteld omdat ik een directe
afwijzing eerder voorzag, maar dat blijkt nu
dus mogelijk iets genuanceerder te liggen.
Ik hoor graag.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e

10.2.e@minfin.nl>

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:26

Aan: 10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)'

10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)>;

10.2.e [@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl); 10.2.e

10.2.e [@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl)>; 10.2.e

[@minbzk.nl](mailto:10.2.e@minbzk.nl)>

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over

Damen Shipyards

Hallo 10.2.e

Duidelijk. Ik stem het antwoord nog af.
Maar eerst gaan we bij onze gelederen te rade.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)

10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl)]

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 16:23

Aan: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl);

10.2.e [@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl); 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over

Damen Shipyards

Hi 10.2.e

Vooralsnog geen reden om naar Defensie door te geleiden, want ook vandaag uitsluitend reacties gekregen dat Defensie geen weet heeft/niet betrokken is bij Damen in relatie tot de gevraagde landen. De Stichting - hieronder in het geel - staat los van Defensie, is de lobbyclub van de defensie-industrie. Europees Defensie Agentschap is een agentschap van de Eu.

Groet

10.2.e

Van: 10.2.e

[@mintin.nl](mailto:10.2.e@mintin.nl)

Verzonden: donderdag 3 mei 2018 13:26

Aan: 10.2.e

[@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl);

10.2.e [@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl); 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over

Damen Shipyards

Dank jullie voor je snelle reacties gisteren. Ik concludeer dus voorlopig dat ik niet hoeft door te zenden:

Bij Defensie is niets aanwezig.

Bij BZ en EZK liggen de verzoeken ook.

Mocht 10.2.e nog wel iets tegen komen die noodzaakt tot doorzenden, dan hoor ik het

graag, want er zijn wel instantie die onder het beleidsterrein van DEF vallen, die worden genoemd in de verzoeken: Geel is volgens mij defensie. Van die turkooise instantie weet ik het niet. (CDIU is van Douane, MinFin dus)

Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU), **het ministerie van Defensie**, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van de Somalische regering en/of Somalische overheid, **het Europeese Defensie Agentschap**, **European External Action Services (EEAS)**, alle relevante ambassades -waaronder, maar niet uitsluitend de ambassade in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) -, **Atlantic Marine and Offshore** en/of alle dochterondernemingen, de **Council Working Group on Conventional Arms Exports**, Wereldbank en de **Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)**.

Dus graag hoor ik nog een bevestiging van 10.2.e

Met 10.2.e lijkt het me wel handig om af te stemmen voordat we een antwoord formuleren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Cluster bedrijf/juridisch
Telefoon: 070-10.2.e

Van: 10.2.e @mindef.nl
10.2.e @mindef.nl]

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:55

Aan: 10.2.e @minbuza.nl;

10.2.e @minez.nl

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

10.2.e

Per vandaag nog niet ontvangen door Defensie. Ben even door het documentregistratiesysteem gelopen, maar heb op Damen in combinatie met de door jou genoemde landen geen treffers gescoord.

Groet

10.2.e

3
10.2.e

.....
Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

Plein-Kalvermarktcomplex | Kalvermarkt 32 | 2511 CB | Den

Haag I kamer H4.10
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T 070 10.2.e
M 06 10.2.e
10.2.e [@mindef.nl](mailto:10.2.e@mindef.nl) [Link flyer Wob](#)

Van: 10.2.e

[@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 15:31

Aan: 10.2.e [@minbuza.nl](mailto:10.2.e@minbuza.nl); 10.2.e

10.2.e [@minez.nl](mailto:10.2.e@minez.nl)

CC: 10.2.e

Onderwerp: Wob-verzoek NRC over Damen Shipyards

Beste collega's,

Hierbij gaan drie vrijwel gelijk luidende Wob-verzoeken over Damen Shipyards. Wij moeten nog (bij de Douane) bekijken of er (veel) informatie is. In de regel valt veel onze gegevens onder de geheimhoudingsplicht van Douane, omdat het om een specifiek bedrijf gaat.

Mijn vragen aan jullie zijn:

Hebben jullie deze verzoeken eveneens ontvangen?

Zo, nee kan ik de verzoeken voor zover op jullie beleidsterrein betrekking hebbend aan jullie doorzenden? Of is er bij jullie naar verwachting niets aanwezig?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Financiën
Directoraat-generaal Belastingdienst
Cluster Bedrijf/Juridisch

10.2.e
doorkiesnummer 070 10.2.e
faxnummer 070 10.2.e
e-mail 10.2.e [@minfin.nl](mailto:10.2.e@minfin.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten. This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information

that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die

niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht

abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband

houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
Datum: dinsdag 5 juni 2018 15:30:00
Buitenroepwijde:

Prioriteit: Hoog

Beste collega's,
 Een echte startmail was tot op heden nog niet verstuurd, omdat in eerste instantie niet geheel duidelijk was waar het Wob-verzoek precies belegd zou gaan worden.
 Zoals bekend, **4 Wob-verzoeken** op het terrein van EZK – DGBI-TOP.
 De uiterlijke beslistermijn voor dit Wob verzoek was **30 mei 2018** [deadline voor besluit of verdagingsbrief].
Wat moet je doen bij een Wob-verzoek?
 Onderaan deze e-mail is een visueel stappenplan bijgevoegd, waarin je in één opslag de te ondernemen stappen bij een Wob-verzoek kunt bekijken. Toelichting bij de te ondernemen stappen vind je in de uitgebreide visual, die ook bijgevoegd is in de startmail. Heb je meer informatie nodig? Raadpleeg dan de [handleiding](#), de [toolbox](#) met modelbrieven en -besluiten of kijk op de [Rijksportaalpagina](#)
 Tips:

> **DoMuS-werkmap**

Ik heb al een DoMuS-werkmap voor je aangemaakt: 18091557. In deze DoMuS-werkmap archiveer je de behandeling van het Wob-verzoek.

> **Startgesprek**

Probeer z.s.m., het liefst binnen een week, een startgesprek te plannen met 10.2.e) en 10.2.e om de aanpak van de behandeling van het Wob-verzoek te bespreken. Is het Wob-verzoek omvangrijk? Nodig dan ook de collega's van Digitale Informatievoorziening 10.2.e uit.

> **Uitzonderingsgronden toepassen**

De behandelaar moet in overleg met WJZ bepalen of er uitzonderingsgronden toegepast moeten worden op het Wob-verzoek. Deze uitzonderingsgronden moet handmatig weggelakt worden met tipp-ex of digitaal via AdobePro. Wil je digitaal lakken, maar heb je geen AdobePro? Je kunt AdobePro aanvragen door een e-mail te sturen aan: 10.2.e @minez.nl, met daarin je naam en het onderwerp van het Wob-verzoek. Dan zal een aanvraag worden ingediend om aan je profiel een tijdelijke licentie van het lakprogramma toe te voegen. Je krijgt bericht vanuit WJZ als je toegang hebt tot het programma AdobePro.

> **Ligt het Wob-verzoek politiek of media gevoelig?**

Informeert dan de minister en/of staatssecretaris per nota ruim voordat het besluit uitgaat.

Heb je (juridische) vragen?

Dan kan je m.b.t. dit Wob-verzoek contact opnemen met *Mirjam Hoogendam* of mailen naar 10.2.e @minez.nl.

Alvast bedankt voor je inzet!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
[Wob-coördinatie WJZ](#)

10.2.e

10.2.e

cid:image002.jpg@01D3CB31.D409E290

Van: Wob ContactWJZ

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

Aan: 10.2.e

CC: Wob ContactWJZ

Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

Ha 10.2.e

Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: [Record en Informatiebeheer DI](#)
Cc: 10.2.e
Onderwerp: 10.2.e ter reg. FW: Ontmoet ons op Farnborough International Airshow 2018
Datum: dinsdag 5 juni 2018 16:54:33
Bijlagen: [image003.png](#)
[image001.jpg](#)
[image002.gif](#)

Goedemiddag,
 Graag inboeken en doorzetten naar DC uitnodigingen.
 Alvast weer bedankt.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
 10.2.e

.....
 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bureau Bestuursraad
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
 T 070-10.2.e
 F 070-10.2.e
 email 10.2.e @minez.nl
www.rijksoverheid.nl/ezk

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 16:26
Aan: MinisterEZK
Onderwerp: FW: Ontmoet ons op Farnborough International Airshow 2018

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@fokker.com]
Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 16:20
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Ontmoet ons op Farnborough International Airshow 2018

Onderwerp: Ontmoet ons op Farnborough International Airshow 2018
 Geachte Minister Wiebes,

Namens GKN Aerospace's CEO, Hans B thker, nodig ik u graag uit om deel te nemen aan de Farnborough International Airshow 2018 om een aantal van onze senior executives te ontmoeten. Zoals u weet is Farnborough International Airshow (FIA) 2018 het belangrijkste evenement van het jaar voor de internationale lucht-, ruimtevaart- en defensie-industrie en ik ben verheugd u uit te nodigen op het GKN Aerospace-paviljoen op Farnborough.

GKN is d  innovator in de lucht- en ruimtevaart. Al tientallen jaren hebben GKN en Fokker technologieën de luchtvaartindustrie geïnspireerd en groener gemaakt, waarbij technische uitmuntendheid en technologisch leiderschap zijn gecombineerd. Vandaag zijn we echt wereldwijd, met 17.000 werknemers op 52 productielocaties in 14 landen over de hele wereld. Alle grote vliegtuig- en motorfabrikanten vertrouwen op onze geavanceerde technologieën. Onze aerostructures, motorsystemen en speciale producten verbeteren de prestaties van meer dan 100.000 vluchten per dag.

Door nauw samen te werken met universiteiten, kennisinstellingen, leveranciers en klanten, leiden wij de industrie in de ontwikkeling van nieuwe technologie om de efficiëntie van vliegtuigen te verbeteren. Wij waren een van de eersten die 30 jaar geleden lichtgewicht materialen zoals thermoplastische composieten en vezel-metaallaminaten in vliegtuigonderdelen implementeerden, waarmee we een vergelijkende gewichtsbesparing van ongeveer 25% bereikten voor grote passagiersvliegtuigen. Sindsdien hebben we de meeste geavanceerde vliegtuigplatforms wereldwijd uitgerust met opeenvolgende generaties van de technologie, waaronder de Airbus A350XWB, A380 en Boeing 737.

Tijdens de FIA-week (16-20 juli), zou ik u graag willen verwelkomen om te spreken over onze toekomstplannen en u een aantal van onze technologie en en innovaties te laten zien. Naast de aanwezigheid van GKN, kan op Farnborough worden gerekend op aanwezigheid van internationale eindproducenten, de Netherlands Aerospace Group (NAG), diverse kennisinstellingen, MKB's, maar ook Europese organisaties als Cleansky. Eventueel kan ik u ook in contact brengen met de contactpersonen van deze organisaties.

Graag vernemen wij van u of u onze uitnodiging accepteert en welke timeslots het beste bij u passen. We kijken uit naar uw antwoord!

Met vriendelijke groet,

10.2.e
 10.2.e

Fokker

Fokker Technologies Holding B.V.

Industrieweg 4, 3351 LB Papendrecht, the Netherlands
 P.O. Box 1, 3350 AA Papendrecht, the Netherlands

t +31(0)78 10.2.e
 m+31(0)6 10.2.e
 10.2.e @fokker.com
gkn.com

DISCLAIMER:

This e-mail and any attachments transmitted with it contain information which is confidential, intended solely for the addressee(s) and which may also be privileged or exempt from disclosure under applicable law. If you are not the addressee(s), or have received this e-mail in error, please notify the sender immediately, delete it from your system and do not copy, print, disclose or use any part of it or its attachments. Internet communications are not guaranteed to be secure or free of any virus. The GKN Group does not accept liability for any loss or damage arising in any way from changes to this e-mail or its attachments which may occur in transmission due to network, machine or software failure or manufacturer or operator error, or from unauthorized access or interference with internet communications by any third party or from the transmission of any viruses. Any opinion or other information in this e-mail or its attachments that does not relate to the business of the GKN Group or any part of it is personal to the sender and is not given or in any way endorsed by the GKN Group or any part of it.

We are committed to using and managing personal information responsibly and ethically. Please see our privacy policy (<https://www.gkn.com/en/Utilities/privacy-policy/>) to find out more about how we will use your personal data.

Van: 10.2.e
 Aan: 10.2.e
 Cc: 10.2.e [Wob ContactWJZ](#)
 Onderwerp: RE: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Datum: maandag 11 juni 2018 14:57:02
 Reikwijdte

Beste allen,

Een aanvraag aan DB om de archieven uit te kammen levert de bijgevoegde documenten op.

1. 13157193: betreft een brief die uiteindelijk door BZ is beantwoordt. Is hier een EZ besluit nodig of kan BZ hierover besluiten?
2. De overige 4 stukken betreft verslagen van het zogenaamde exportoverleg. Dit is een breed jaarlijks overleg over exportactiviteiten van Damen. In geen van deze overleggen wordt gerefereerd aan de levering van schepen aan de 4 landen (Sierra Leone, Libië, Nigeria en Somalië). Overigens heeft BZ als eerstverantwoordelijke voor exportvergunningen deze verslagen ook. @WJZ: graag jullie advies of deze onder de reikwijdte van de wob verzoeken vallen (mij lijkt van niet). Indien toch, of hier een EZ besluit nodig is of dat deze door BZ meegenomen kunnen worden (voorkeursoptie)?
3. Ik denk niet dat we hier nog e-mail verkeer over in bezit hebben (de feiten dateren van voor mijn CMP tijd). @10.2.e heb jij nog e-mails hierover?

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: vrijdag 8 juni 2018 13:49
 Aan: 10.2.e
 CC: 10.2.e [Wob ContactWJZ](#)
 Onderwerp: RE: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Urgentie: Hoog

Beste allen,

Ik ben vanuit WJZ aan dit Wob-verzoek gekoppeld, maar kan niet helemaal inschatten wie van jullie het verzoek gaat behandelen, dus even een algemene mail:

Gezien de verlopen beslistermijn en de verwachting van Jorg Leijten dat er binnen 3 weken vanaf afgelopen maandag op zijn verzoek wordt besloten (met daarna wellicht een ingebrekestelling), zou ik graag zo snel mogelijk (= begin komende week) een startgesprek hebben om de stand van zaken en plan van aanpak te bespreken. Kan degene die het Wob-verzoek behandelt, dit inplannen?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: Wob ContactWJZ
 Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 15:31
 Aan: 10.2.e
 CC: 10.2.e
 Onderwerp: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Urgentie: Hoog

Beste collega's,

Een echte startmail was tot op heden nog niet verstuurd, omdat in eerste instantie niet geheel duidelijk was waar het Wob-verzoek precies belegd zou gaan worden.

Zoals bekend, **4 Wob-verzoeken** op het terrein van EZK – DGBI-TOP.

De uiterlijke beslistermijn voor dit Wob verzoek was **30 mei 2018** [deadline voor besluit of verdagingsbrief].

Wat moet je doen bij een Wob-verzoek?

Onderaan deze e-mail is een visueel stappenplan bijgevoegd, waarin je in één opslag de te ondernemen stappen bij een Wob-verzoek kunt bekijken. Toelichting bij de te ondernemen stappen vind je in de uitgebreide visueel, die ook bijgevoegd is in de startmail. Heb je meer informatie nodig? Raadpleeg dan de [handleiding](#), de [toolbox](#) met modelbrieven en –besluiten of kijk op de [Rijksportaalpagina](#)

Tips:

> [DoMuS-werkmap](#)

Ik heb al een DoMuS-werkmap voor je aangemaakt: 18091557. In deze DoMuS-werkmap archiveer je de behandeling van het Wob-verzoek.

> [Startgesprek](#)

Probeer z.s.m., het liefst binnen een week, een startgesprek te plannen met 10.2.e (WJZ) en 10.2.e (DC) om de aanpak van de behandeling van het Wob-verzoek te bespreken. Is het Wob-verzoek omvangrijk? Nodig dan ook de collega's van Digitale Informatievoorziening 10.2.e) uit.

> [Uitzonderingsgronden toepassen](#)

De behandelaar moet in overleg met WJZ bepalen of er uitzonderingsgronden toegepast moeten worden op het Wob-verzoek. Deze uitzonderingsgronden moet handmatig weggelakt worden met tipp-ex of digitaal via AdobePro. Wil je digitaal lakken, maar heb je geen AdobePro? Je kunt AdobePro aanvragen door een e-mail te sturen aan: 10.2.e @minez.nl, met daarin je naam en het onderwerp van het Wob-verzoek. Dan zal een aanvraag worden ingediend om aan je profiel een tijdelijke licentie van het lakprogramma toe te voegen. Je krijgt bericht vanuit WJZ als je toegang hebt tot het programma AdobePro.

> [Ligt het Wob-verzoek politiek of media gevoelig?](#)

Informeer dan de minister en/of staatssecretaris per nota ruim voordat het besluit uitgaat.

Heb je (juridische) vragen?

Dan kan je m.b.t. dit Wob-verzoek contact opnemen met 10.2.e of mailen naar 10.2.e @minez.nl.

Alvast bedankt voor je inzet!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

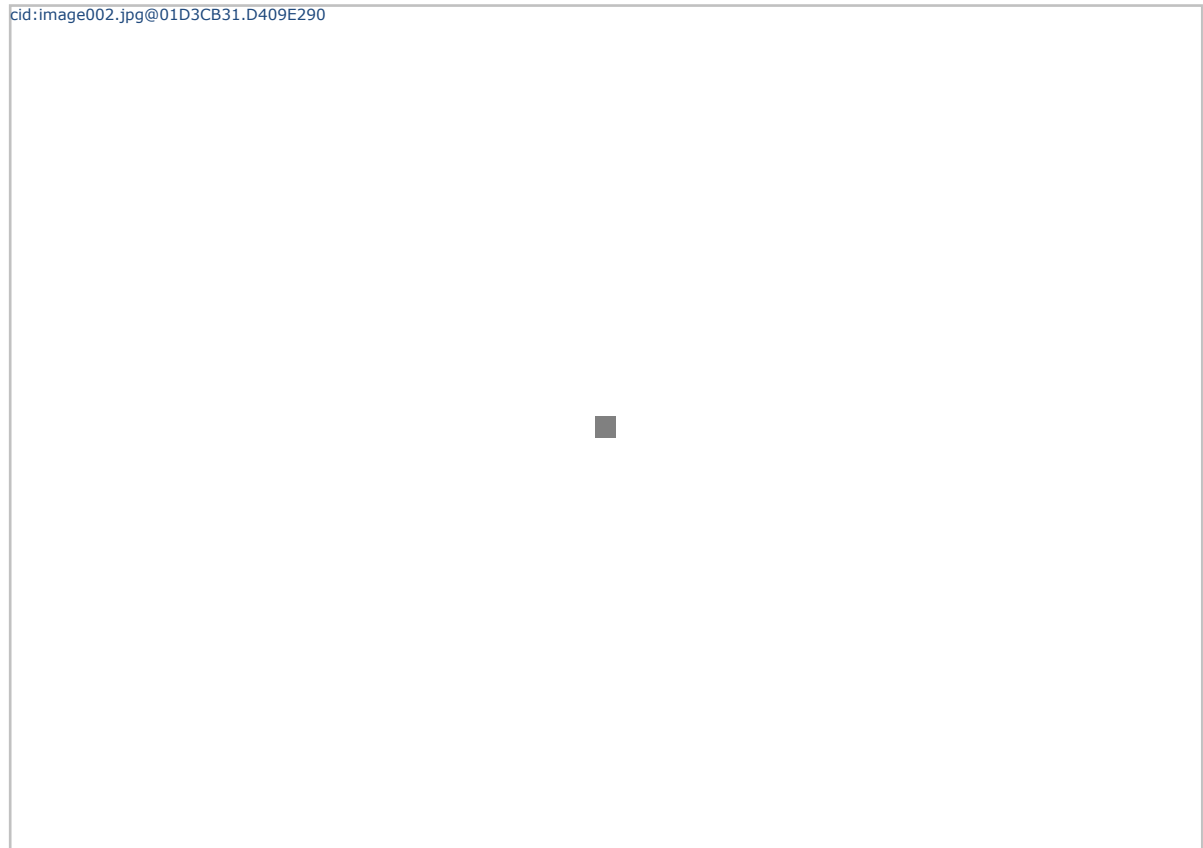
.....
 Wob-coördinatie WJZ

10.2.e

10.2.e

cid:image002.jpg@01D3CB31.D409E290

Van: Wob ContactWJZ

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

Aan: 10.2.e

CC: Wob ContactWJZ

Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

Ha 10.2.e

Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

Groeten, 10.2.e

Van: 10.2.e)
 Aan: 10.2.e)
 Cc: 10.2.e Wob ContactWJZ
 Onderwerp: RE: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Datum: woensdag 13 juni 2018 15:45:53
 Bijlagen: image001.jpg

Beste 10.2.e (en allen),
 NRC heeft bewust gekozen het Wob-verzoek bij EZK niet in te trekken, dus zal er (helaas) ook een Wob-besluit vanuit EZK moeten komen over de stukken waarover EZK beschikt. Dat er overlap in stukken met BZ bestaat, betekent dan alleen dat we met BZ zullen moeten afstemmen hoe er gelakt gaat worden.

De stukken onder 2 vallen mijns inziens niet onder het Wob-verzoek als niet verwezen wordt naar de specifiek gevraagde landen. Er zal wel (zoals je onder 3 zegt) nog moeten worden gezocht op e-mails, dit kan desnoods ook via DIV of wellicht is dit al gebeurd/is dit wat je bedoeld met uitkammen van de archieven?

Ik heb jou (Erik) en Anne een vergaderverzoek voor morgen gestuurd om even de stand van zaken en plan van aanpak te bespreken. Het gaat niet om veel stukken, dus dit zou een relatief makkelijk Wob-besluit moeten worden.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e)
 Verzonden: maandag 11 juni 2018 14:57
 Aan: 10.2.e)
 CC: 10.2.e Wob ContactWJZ
 Onderwerp: RE: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad

Beste allen,

Een aanvraag aan DB om de archieven uit te kammen levert de bijgevoegde documenten op.

1. 13157193: betreft een brief die uiteindelijk door BZ is beantwoordt. Is hier een EZ besluit nodig of kan BZ hierover besluiten?
2. De overige 4 stukken betreft verslagen van het zogenaamde exportoverleg. Dit is een breed jaarlijks overleg over exportactiviteiten van Damen. In geen van deze overleggen wordt gerefereerd aan de levering van schepen aan de 4 landen (Sierra Leone, Libië, Nigeria en Somalië). Overigens heeft BZ als eerstverantwoordelijke voor exportvergunningen deze verslagen ook. @WJZ: graag jullie advies of deze onder de reikwijdte van de wob verzoeken vallen (mij lijkt van niet). Indien toch, of hier een EZ besluit nodig is of dat deze door BZ meegenomen kunnen worden (voorkeursoptie)?
3. Ik denk niet dat we hier nog e-mail verkeer over in bezit hebben (de feiten dateren van voor mijn CMP tijd). @10.2.e heb jij nog e-mails hierover?

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e)
 Verzonden: vrijdag 8 juni 2018 13:49
 Aan: 10.2.e)
 CC: 10.2.e Wob ContactWJZ
 Onderwerp: RE: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Urgentie: Hoog

Beste allen,

Ik ben vanuit WJZ aan dit Wob-verzoek gekoppeld, maar kan niet helemaal inschatten wie van jullie het verzoek gaat behandelen, dus even een

algemene mail:

Gezien de verlopen beslistermijn en de verwachting van 10.2.e dat er binnen 3 weken vanaf afgelopen maandag op zijn verzoek wordt besloten (met daarna wellicht een ingebrekestelling), zou ik graag zo snel mogelijk (= begin komende week) een startgesprek hebben om de stand van zaken en plan van aanpak te bespreken. Kan degene die het Wob-verzoek behandelt, dit inplannen?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: Wob ContactWJZ
 Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 15:31
 Aan: 10.2.e)
 CC: 10.2.e)
 Onderwerp: Wob inzake de levering (exportvergunningen, etc.) van schepen door Damen Shipyards Group aan Sierra Leone, Nigeria, Libië en Somalië / NRC Handelsblad
 Urgentie: Hoog

Beste collega's,

Een echte startmail was tot op heden nog niet verstuurd, omdat in eerste instantie niet geheel duidelijk was waar het Wob-verzoek precies belegd zou gaan worden.

Zoals bekend, 4 Wob-verzoeken op het terrein van EZK – DGBI-TOP.

De uiterlijke beslistermijn voor dit Wob verzoek was 30 mei 2018 [deadline voor besluit of verdagingsbrief].

Wat moet je doen bij een Wob-verzoek?

Onderaan deze e-mail is een visueel stappenplan bijgevoegd, waarin je in één opslag de te ondernemen stappen bij een Wob-verzoek kunt bekijken. Toelichting bij de te ondernemen stappen vind je in de uitgebreide visueel, die ook bijgevoegd is in de startmail. Heb je meer informatie nodig? Raadpleeg dan de [handleiding](#), de [toolbox](#) met modelbrieven en –besluiten of kijk op de [Rijksportalpagina](#)

Tips:

> [DoMuS-werkmap](#)

Ik heb al een DoMuS-werkmap voor je aangemaakt: 18091557. In deze DoMuS-werkmap archiveer je de behandeling van het Wob-verzoek.

> [Startgesprek](#)

Probeer z.s.m., het liefst binnen een week, een startgesprek te plannen met 10.2.e (WJZ) en 10.2.e (DC) om de aanpak van de behandeling van het Wob-verzoek te bespreken. Is het Wob-verzoek omvangrijk? Nodig dan ook de collega's van Digitale Informatievoorziening (10.2.e) uit.

> [Uitzonderingsgronden toepassen](#)

De behandelaar moet in overleg met WJZ bepalen of er uitzonderingsgronden toegepast moeten worden op het Wob-verzoek. Deze uitzonderingsgronden moet handmatig weggelakt worden met tipp-ex of digitaal via AdobePro. Wil je digitaal lakken, maar heb je geen AdobePro? Je kunt AdobePro aanvragen door een e-mail te sturen aan: 10.2.e @minez.nl, met daarin je naam en het onderwerp van het Wob-verzoek. Dan zal een aanvraag worden ingediend om aan je profiel een tijdelijke licentie van het lakprogramma toe te voegen. Je krijgt bericht vanuit WJZ als je toegang hebt tot het programma AdobePro.

> [Ligt het Wob-verzoek politiek of media gevoelig?](#)

Informeer dan de minister en/of staatssecretaris per nota ruim voordat het besluit uitgaat.

Heb je (juridische) vragen?

Dan kan je m.b.t. dit Wob-verzoek contact opnemen met 10.2.e of mailen naar 10.2.e @minez.nl.

Alvast bedankt voor je inzet!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
 Wob-coördinatie WJZ

10.2.e

10.2.e

Ondersteuner

cid:image002.jpg@01D3CB31.D409E290

Van: Wob ContactWJZ

Verzonden: woensdag 2 mei 2018 12:38

Aan: 10.2.e)

CC: Wob ContactWJZ

Onderwerp: 4 nieuwe Wob-verzoeken van NRC over de levering van schepen

Ha 10.2.e,

Er zijn 4 nieuwe Wob-verzoeken binnen, allen van het NRC.

De eerste heeft als briefdatum 30 april. De overige drie hebben als briefdatum 18 april 2018, maar zijn pas vandaag bij de postkamer ontvangen.

Ik stuur ze je bij deze in ieder geval vast door.

Groeten, 10.2.e